

IQORA

اقرأ

EESTI MOSLEMITE KUUKIRI

NR 38

NOVEMBER 2012 /
DHU-L-HIŽŽA 1433 – MUHARRAM 1434

**LASTE KASVATAMISEST JA
KARISTAMISEST ISLAMIS**

**VÄIKE INIMENE ON LOODUD
VÄÄRIKAKS OLENDIKS**

KÜBERKIUSAMINE

**KAS LAPS PEAB VANEMATE
SÕNA KUULAMA?**

**VABAKASVATUSE JA
HOOLETUSSE JÄTMISE PIIRIL**

ENESEHINNANGUST

LAPSED ISLAMIS

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

Selle kuu peateemaks on lapsed. Kuukiri on eriline selle poolest, et kuna laste teema on maailma- ja religiooniülene, siis on meie peateema artiklite hulgas palju sellist materjali, mis kuidagi otseselt islamit ei puuduta, küll aga on vajalik informatsioon meie laste paremaks mõistmiseks ja kasvatamiseks. Lähemale arutlusele tulevad näiteks sellised tänapäeval äärmiselt olulised teemad nagu hüperaktiivsus, piiride seadmine, vabakasvatus, keeleline mitmekesisus, enesehinnang, küberkiusamine jm.

Peateemaga on seotud ka osad meie tavarubriikidest – looduslik ravi, *hadiithinurk*, *fatwanurk*, *duaanurk* ja loomulikult lugejaküsimus. Meestemaailas arutletakse seekord selle üle, miks tihti juhtub nii, et muslimid nagu oleks, aga islamit pole. Mediina tudeng jutustab meile tagasisõidust Mediinasse ja Badri küllastamisest. Toidunurgas lahkame edasi E-ainete teemat, islamiülikoolis jätkame aga *tawhiidi* defineerimise ja selgitamisega.

Meeldivat lugemist!

Fi amani llah!

Kuukirja koostajad

SISUKORD:

Laste kasvatamisest ja karistamisest islamis (Naielah Ackbarali)	4
Orbude ja hädaliste eest hoolitsemine islamis (Amina Iirimaalt)	7
Hüperaktiivsus ja sellega seotud probleemid (Rubaba)	9
Piiride seadmisel ei ole midagi ühist karistamisega (Rubaba)	12
Vabakasvatuse ja hooletusse jätmise piiril (Siiri-Liisi Läänesaar)	16
Keeleline mitmekesisus (Euroopa Komisjon)	19
Enesehinnangust (Khadija)	22
Küberkiusamine (Unicef)	24
Väike inimene on loodud väarikaks olendiks (Meelike Saarna)	26
Kas laps peab vanemate sõna kuulama? (Maie Tuulik)	28
Islamiuudised (Kauthar)	30
Minu lugu (Enela)	35
Moslemipäevikud: Minu Ghana (3. osa) (Eileen)	36
Minu Mediina: Tagasi Mediinasse ja Badri külastus (Yusuf Saeed)	41
20 nõuannet õdedele enne abiellumist: Kuulekus abikaasale heas (Hawa)	43
Meestemaailm: Muslimid on, aga islamit pole... (Aivar)	46
Looduslik ravi: Kui laps jääb haigeks (Khadija)	50
Toidunurk: Millised E-ained on <i>haram</i> ? (3. osa) (Zeynep)	52
Elu eesmärk – Paradiis: Kannatlikkus Koraanis (Amina Iirimaalt)	66
Lugeja küsib, lugeja vastab!	68
Pudrupotike, keeda! (Zeynep, Karima, Sarah)	71
Koraaninurk: Teadusliku uurimuse eeltingimused (Khadija)	74
<i>Hadiith</i> inurk: Laste õigused vanemate suhtes (Aisha)	72
<i>Fatwanurk</i> : Haridus ja kasvatus – lääts vs islam (Khadija)	76
<i>Duaanurk</i> : Laste heaks (Aisha)	78
Ma käin islamiülikoolis: <i>Tawhiid ul-ibaada</i> (Eileen)	79
Lastele: Lukmääni nõu pojale (Amina Iirimaalt)	84

LASTE KASVATAMISEST JA KARISTAMISEST ISLAMIS

Autor: Naielah Ackbarali

Tõlkinud: Aisha

Allikas: <http://seekersguidance.org/ans-blog/2010/08/17/explaining-a-hadith-on-disciplining-children/>

Küsimus: Prohvet (صلى الله عليه وسلم) soovitas vanematel oma lapsi halva tegemise eest manitseda ja selle kohta on palju hadiithe. Samas leidsin ma ühe hadiithi, mille kohta mul tekkis küsimus, et kas see on sahiih. Selle on edastanud Ibn Abbas (رضي الله عنه), kelle sõnade kohaselt Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Riputage oma piits (rihm) kohta, kus pereliikmed seda näha võivad, sest see hoiab neid vaos.“

Vastus: Kui seda hadiithi õigesti mõista, siis valgustab see meid islami põhimõtete osas, tänu millele meil on võimalik pilk heita ka lapse arengusse. Hadiith ei julgusta mingil juhul laste halba kohtlemist, vaid õpetab meid rahumeelsel viisil oma lapsi distsiplineerima, läbi mille nad peaksid ka mõistma, et nende halbadel

tegudel on tagajärjed, mille eest nad vastutavad.

Hadiith ise on edastatud Ibn Abbasilt (رضي الله عنه). Imaam Tabarani lisas selle oma kogudesse „Al-Kabir“ ja „Al-Awsat“. Õpetlane Al-Haythami on selle hadiithi mõlemad edastajateketid klassifitseerinud hasaniks (heaks). Teised õpetlased peavad seda hadiithi nõrgaks. Hasan hadiith on küll piisavalt tugev, et seda tõendina kasutada ja selle järgi käituda, kuid samas ei ole see siiski nii tugev kui sahiih.

KUIDAS PROHVET (صلى الله عليه وسلم) LAPSI KOHTLES?

Paljud inimesed kasutavad seda hadiithi täiesti kontekstiväliselt. Õpetlane ibn Al-Abbar on kirjutanud: „Selle hadiithi mõte ei ole laste piitsaga (rihmaga) peksmises, sest Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ei ole iialgi kellelegi taolist käsku andnud.“ (Al-Munawi „Fayd Al-Qadir“) Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „See, kellel puudub halastus meie väikeste laste ja vanurite vastu, ei ole meie hulgast.“ (At-Tirmidhi) Prohvet

(صلى الله عليه وسلم) ise ei ole kunagi ühtki naist, last ega looma löönud.

Anas ibn Malik (رضي الله عنه) oli oma lapsepõlves ja noorus- es 10 aastat Prohveti (صلى الله عليه وسلم) teenistuses. Ta on oma isiklikust kogemusest selle kohta öelnud:

„Ma teenisin Prohvetit (صلى الله عليه وسلم) 10 aastat. Ta pole iialgi mulle isegi „uff!“ öelnud. Ta pole ka kunagi millegi kohta, mis ma tegin, öelnud: „Miks sa seda tegid?“ või millegi kohta, mida ma ei teinud, öelnud: „Miks sa seda ei teinud?“ Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) oli parima iseloomuga inimene ...“ (At-Tirmidhi)

„Ma teenisin Prohvetit (صلى الله عليه وسلم) aastaid. Ta pole mind kunagi sõimanud ega solvanud; ta pole mind iialgi löönud ega minuga rielnud. Ta pole isegi kunagi minu suhtes kulmu kortsutanud ...“ (Al-Baghawi „Al-Anwar fi Shama'il Al-Nabi Al-Mukhtar“)

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on seega parimaks näiteks sellest, kuidas me peaksime

1 Araabiakeelne sõna, millega väljendatakse pahameelt.

kohtlema oma perekonda ja teisi enda ümber. Kõikvõimas Jumal on Koraanis Prohveti (صلى الله عليه وسلم) kohta öelnud: „**Tõesti, sa (Muhammed) oled suurepärase iseloomuga.**“ (68:4)

LASTE VÄÄRKOHTLEMISE KEELD ISLAMIS

Antud *hadiith* ei julgusta kindlasti mitte laste füüsilist väärkohtlemist, kuna viimane on islami seaduse järgi keelatud. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Ei tohi viga teha ka vigastamisele vigastamisega vastata.*“ (Ibn Majah) Samamoodi ei tohi vanemad ka oma kogunenud viha ja stressi laste peale välja valada. Üks mees küsis kord Prohveti (صلى الله عليه وسلم) käest nõu ja too ütles kolm korda: „*Ära vihasta!*“ (Al-Bukhari)

Vanemad, kes Looja seadustest üle astuvad, peavad aga oma pattu kahetsema, kuna Jumal on Koraanis öelnud: „Ja igaüks, kes ei kuuletu Jumalale ja Tema Sõnumitoojale ja ületab Tema poolt seatud piirangud, selle viskab Ta igaveseks tulle ja ta saab tundma häbis-

tavat piina.“ (4:14) ja „Seega, su Isanda nimel, Me tõesti küsitleme neid kõiki selle kohta, mida nad tegid.“ (15:92-93)

HADIITHI SELGITUS

Tegelikkuses näitab see *hadiith* selgelt Prohveti (صلى الله عليه وسلم) tarkuse sügavust selles, mis puutub laste kohtlemisse. Kui riputame rihma (või vitsa) kusagile, kus lapsed seda näha võivad, hoiab see loodetavasti ära paha peale minemise või isegi üleannetute plaanide haudumise, kuna lastel püsib nii meeles, et kui nad pahandust teevad, saavad nad selle eest ka karistada. (Al-Munawi „Fayd Al-Qadir“) See sümbol aitab lapsel meeles pidada, et tal on alati valik hea ja halva tegemise vahel, kuid halva tegemisele järgneb alati karistus. See innustab neid head tegema ja halvast hoiduma, isegi kui nad on veel liiga väikesed, et halva teo tõelisi tagajärgi mõista.

See on üks viis paljudest aidata lapsi mõista, kuidas nii meie maailm kui ka teispoolsus toimivad. Jumal on meile teada andnud, mis suurepäraseks asjad meid kõik

Paradiisis ootavad, kui vaid Tema seadust järgime ja õigel teel püsime. Samas ähvardab Jumal ka meid, täiskasvanuid, „vitsaga“ – kirjeldusega Põrgust ja sellest, mis kõik meid teispoolsus ees ootab, kui me seadust rikume ja õigelt teelt kõrvale astume. Meil on valik oma elu ja tegude üle. Me teame, millisele teole järgneb tasu ja millisele karistus ja samas vaimus peaksime kasvatama ka oma lapsi.

Iga moslemi kohuseks on oma lapsele õpetada, et meie maailmas on teatud piirid, millest üle astuda ei tohi. Lapsed sõltuvad täielikult oma vanematest ja nende tulevane elu sõltub paljuski sellest, kui hästi nende vanemad on suutnud neid eluks ette valmistada, neid juhatada. Laps on nagu pime, kes usaldavalt oma käe ulatab, et keegi teda sinna juhiks, kuhu tal vaja minna on. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Igaüks teist on karjus ja vastutav oma karja eest. Rahva juht on rahva karjus ja ta vastutab oma karja eest; mees on oma pere karjus ja vastutab oma karja eest; naine on kodu karjus ja ta vastutab oma karja eest...*“ (Al-Bukhari, Muslim)

ERINEVAD KARISTUSMEETODID

Selle kohta, kuidas lapsi karistada, on erinevaid arvamusi. Osad pooldavad füüsilist karistust, samas kui teised on täiesti selle vastu. Islam – nagu ikka – võtab ka karistuse küsimuses keske positsiooni nende kahe ideoloogia vahel. Vanematel on lubatud lapsi õrnalt

lüüa, kuid seda vaid teatud tingimustel. („Mawsu’ā Al-Difa’ ‘an Al-Rasul“) Näiteks märgivad õpetlased, et vanematel on õigus lapsele kerge laks anda, kui varem on juba rakendatud muid kergemaid distsiplineerimisvõimalusi ja need pole mingit tulemust andnud. Üks kuulsamaid näiteid lapse füüsilise karistamise lubamisest islamis on, kui laps on saanud juba 10-aastaseks, kuid keeldub palvetamast, kuigi vanemad on talle 7-aastasest alates püüdnud palvetamist õpetada ja palvetamise harjumust temas juurutada. (Ibn Zayd „Al-’Uqubat Al-Tarbayyya Al-Mufida“)

Kõige olulisem oleks vast märkida, et kui vanem on otustanud last füüsiliselt karistada, peab ta siiski järgima järgnevaids kitsendusi:

1. näkku löömine on keelatud;
2. kõvasti löömine (millest jääb järgi märk, sinikas või isegi katkine luu) on keelatud;
3. lüüa võib vaid distsiplineerimise eesmärgil ja mitte kunagi vihast või vihahoos;
4. last on keelatud söimata, solvata, alandada või muul viisil verbaalselt väärkohelda.

Õpetlased on üksmeelel, et parim koht, kuhu last õrnalt

lüüa, on kas käelabad või jalad. („Mawsu’ā al-Difa’ ‘an al-Rasul“)

ÕIGE TASAKAALU LEIDMINE

Iga vanem teab, et lapsed on erinevad ja reageerivad ka erinevatele karistusmeetoditele erinevalt. Seega peaks vanemad uurima, milline karistusviis just nende lapse jaoks kõige tõhusam on ja kasutama just oma lapse jaoks kõige tõhusamate karistusviisidest kõige leebemat. Karistamisel peab laps tundma, et vanem armastab teda ja soovib talle vaid parimat. Laps ei tohi kindlasti karistuse ajal tunda, nagu vanem oleks temast tüdinud, teda vihkaks või põlgaks.

Alhamdulillah, me ei tohiks kunagi unustada, et vanemad ei saa tasu mitte ainult korralikult kasvatatud jumalakartlike laste eest, vaid ka kõigi nende järeltulijate eest, kes põlvkon-

di ja põlvkondi hiljem sama teed käivad. Kui me aga oma lapsi füüsiliselt väärkohtleme ja neil seetõttu nii lapsena kui täiskasvanuna probleemid tekivad (alaväärsuskompleks, košmaarid, vihahood vmt), saame me loomulikult oma väära kasvatus eest karistada. Andku Jumal meile jõudu kasvatada tublid, jumalakartlikud ja hea iseloomuga lapsed!

ORBUDE JA HÄDALISTE EEST HOOLITSEMINE ISLAMIS

Tõlkinud: Amina Irimaalt

Allikas: <http://www.alifta.net> (Fatwas of Ibn Baz, Volume 14, Book of Zakah, Chapter of Voluntary Sadaqah, Caring for the orphans and needy in Islam)

Orvud ja puudustkannatajad omavad kõige enam õigust hooletule ja abile. Allah käsib meil Koraanis korduvalt neid toetada ja abivalmilt kohelda. Järelikult kehtes usklik peab olema orbude vastu lahke ja nende eest hoolt kandma, samuti ka hädaliste eest nende sugulaste seast. Nendel inimestel on lisaks õigust nii vabatahtlikule (*sadaqa*) kui kohustuslikule almuse (*zakaat*) rahale. Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Mina ja orvu eest hoolitseja oleme paradiisis nõnda ja ta põimis oma kaks sõrme kokku.” (Muslim, At-Tirmidhi)

See näitabki seda suurt autasu orbude eest muret kandmisel ja nendega vastutulelikult käitumisel. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Kes hoolitseb lese ja vaese eest, on nagu mužaahid (Allahi nimel võitleja) või tema, kes palvetab öösiti ja paastub päeviti.” (Bukhari, Muslim)

Koraanis on mitmeid värsse sellest, kuidas peaksime orbude, vaeste, teekäijate, abivajate ja omastega käituma, nagu näiteks: „**Seega, orbu ära rõhu ning palujat ära peleta.**” (93:9-10)

Termin „orb” tähendab kedagi, kelle isa läheb hauda enne ta murdeikka jõudmist, ent kui ta on juba sellises vanuses tema isa suremisel, siis see kirjeldus ei ole talle enam sobiv.

Orb võib olla see, kelle mõlemad vanemad on surnud ja sellisel juhul on neil veel enam õigust hooletule ja toetusele, kui neil ei ole jagusat jõukust. Siiski sellele orvule, kelle vanemad jätsid talle piisavalt vara, ei ole vaja vabatahtlikku almust, kuid samas vajavad nad siiski emotsionaalset tuge, juhtimist ja islamilikku üleskasvatust. Nad vajavad kedagi, kes juhiks nende rahaasju ja vaataks nende vara järgi. Tei-

selt poolt aga vaene orb tarvitseb mõlemat – tundelist ja rahalist tuge.

Allah hoiatab meid tungivalt orbude vara ebaõiglase tarbimise eest (6:152). Selle asemel, et seda ära tarvitada, on hoopis kohuseks seda arukalt hallata ja kaitsta, et selle väärtus ei langeks. Selle vara peaks investeerima tulusasse kaubandusse, kuni orb jõuab puberteediikka. Seejärel peab selle talle täielikult tagasi maksma ja iga tehingu tunnistajate ees ka selgeks tegema. Orvu vara ebaõiglaselt ja aplasti kohtlemisest peaks päris kindlasti kõrvale hoidma, sest see on üheks põhiliseks Allahi karistuse aluseks. Vaeslapse vara pruukimine ilma igasuguse seadusliku õiguseta on suurtemate pattude hulgast (4:10). Prohvetki (صلى الله عليه وسلم) on seda tõsiselt tauninud ja see on asetatud seitsme suurima hävitava patu hulka. (Bukhari, Muslim)

See peaks julgustama orbude hooldajaid Allahit kartma, investeerima nende vara tulutoovasse kaubandusse ja nendega avakäsi ringi käima.

Kokkuvõttes on orbudel ja puudustkannatajatel teiste moslemite üle õigused; me peaksime neid toetama ja nende eest hoolitsema. Orvul võib olla vaga eestkostja, kes kaitseb

tema vara ja kohtleb teda abivalmilt, aga rohkem vaestel pole seda luksust, et neid keegi toetaks ja nendega lahkesti ümber käiks. Seeläbi neil inimestel on veelgi enam õigust kiiduväärt käitlemisele ning *sadaqa* ja *zakaati* rahale.

Vaestele halastuse näitamine ja nende südamlilikult kohtlemine on suurimad asjadest, mis viivad Allahile lähemale (2:177; 2:2). Nende vastu lahke olemine on veel lisa viljakas tegu, sest Allah hüvitab selle ja tasub õilsalt (34:39). Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Oo Aadama poeg! Kuluta ja Ma kulutan sinu peale.*” (hadiith qudsi; Bukhari, Muslim)

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Kaks ingliti tulevad iga päev taevast alla ja üks neist lausub teisele: „Oo Allah! Tasu igale inimesele, kes kulutab Sinu nimel,” ja teine ingel kostab: „Oo Allah! Hävita iga ihnur.*” (Bukhari, Muslim)

Hädaliste abiks tasku kergendamine ning nende vastu armuline ja lahke olemine on kõige enam tasustatavamad teod ning Allah lubas nendele heategijatele veel paremat suurt tasu (73:20). *Sadaqat* peab muidugi andma legaalsest töötasust, kuna Allah ei võta isegi datlile võrdsest mitteseaduslikust vähimatki vastu.

Orvu eestkostjal on soovitatud anda orvule parim nagu ta endalegi teeks ja tahaks. Orvu eestkostja peaks olema perfektselt innukas oma vastutuse teostamisega, et päästa end süüst ja täita ka oma usaldust.

Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*Halastust ei näidata sellele, kes ei näita halastust teistele.*” (Bukhari, Muslim)

„*Allahil jagub halastust nendele, kes on ise halastavad. Näidake halastust maa peal olevatele ja Ta näitab teile taevast halastust.*” (At-Tirmidhi, Abu Dawud)

PIIRIDE SEADMISEL EI OLE MIDAGI ÜHIST KARISTAMISEGA

Autor: Rubaba

Tuntud saksa kasvatusteadlase **Jan-Uwe Rogge** raamatus „Lapsed vajavad piire, vanemad seavad piire“, kirjeldatakse palju näiteid laste käitumisest mitmesugustes, ka muret tekitavates olukordades, ning samuti teid, mis on viinud probleemide lahendamiseni. Nii väidab autor, et piiride seadmisel ei ole mingit tegemist karistamisega ehk ähvardamisega, rääkimata kehalistest karistustest, löökidest, kurikuulsast „laksust“ ega „kõrvakiilust, mis pole veel kunagi kellelegi halba teinud“ ja pigem „ergutab mõtlemisvõimet“. Kehalised karistused ei ole pedagoogiline abivahend, kuigi neil võib olla lühiajaline „edu“. Löögid alandavad last ja alandavad nii lapse kui kasvataja väärikust. Löögid, kui piiride seadmise vahendid, tõendavad vanema, kasvataja või õpetaja jännijäämist ning tähistavad ja produtseerivad „haavatud inimesi“. Paljude laste jaoks tähendab kehaline karistus hirmu ja võimetust. Tihti ununeb füüsiline valu ruttu, kuid jäävad psüühilised haavad ja armid, häbi-, võimetuse- ja kaitsetuse tunne. Viimastel aegadel on nii mõnedeski peredes kehalise karistuse asemele asunud kasvatusstiilina armastusest ilma jätmise või verbaalne vägivald. Lapsi karistatakse emot-

sionaalsest tähelepanust ilma jätmisega, süütunde tekitamisega, karjumisega või kestva nurisemisega.

Sääraste karistusaktioonide tagajärjed on harva väliselt märgatavad, sest hingevalu jääb lapse sisse. Nähtavaks tulemuseks on siiski kurbus ja ebakindlus. Kaitsetuse- ja üksijätuse tunnet elavad lapsed eriti raskelt üle, sest see muudab nad ebakindlaks ja õõnestab nende usaldust.

Igaüks, kellel on lastega tegemist – kas tööl või perekonnas – suhtleb pidevalt kahe lapsega: sellega, kes seisab tema ees ja sellega, kes peitub tema enda sees. Mida rohkem tahab vanem või kasvataja iseenda lapseas kogetud valu, kurbuse ja hirmud hüvitada selle lapse puhul, kellega ta tegeleb, seda rohkem annab ta, kas teadlikult või alateadlikult, oma hirme ja ebakindlust edasi. Lapsevanem või kasvataja peab **oma** valu ja kurbuse, meeleheite ja vihaga ise toime tulema. Pole kahtlust, et inimesel, kelle jaoks piiride seadmine lapsepõlves oli lüüasaamine, alandus ja meeleheide, on hiljem endal raske piire seada ja nendest kinni pidamist nõuda. Inimest mõjutavad nähtavad ja nähtamatud sidemed oma vanematekoduga. Seesugused mõjud võivad olla nii loovad kui pärssivad ja nad püsivad seda kauem, mida visama keegi vanematekodust ja selle tavadest kinni hoiab.

Laps ei õpi iseseisvust, sõltumatust ja üksteisega arvestavat suhtlemisviisi ilma rituaalide ja piirideta, niamuti ei saa ta ka vabadust tunda ilma korra ja vastutusega. Lapsega tuleb arvestada, kuid seda ei tohi segamini ajada iga tema soovile ja nõudmisele järele andmisega.

ga. Kindlustunne aitab kujundada hoiakuid ja luua piire. Seal, kus piire pole, valitseb ebakindlus ja lapsed hakkavad proovima, kui kaugel nad mina tohivad. Ent meelekindlusel ei ole midagi tegemist karjumise, psüühilise ja kehalise vägivalga ega võimukusega. Meelekindlus on selgus ja kindlameelsus, rahulik hoiak ja hääl, sisemine rahu ja tasakaalukus ning vastastikune lugupidamine. Kes tahab last kasvata iseseisvaks ja sõltumatuks, peab ise iseseisev ja sõltumatu olema ning oma tegude eest vastutama, kuid peab julgema olla ka ebatäiuslik. Täiuslikkus muudab lapsed araks, ässitab nad tüli norima ja kõikvõimsat veatut fassaadi uuristama, kuni see on kriime täis.

Raskusi piiride seadmisel tekitavad hirm teha midagi valesti ja sund olla teistele meelega järele, arvestamata iseenda vajadusi ja soove. Kes seab piire, peab julgema olla teismeliste seas ebapopulaarne ja arvestama tülide, raevu ning vihapursetega. Kuna valitseb ettekujutus, et tuleb püüda olla kõigi poolt armastatud ja tunnustatud, pelgavad paljud vanemad ja kasvatajad seada piire nii iseendale kui teistele. Kes kehtestab piirid, peab kindlaks määrama ka piiririkumiste ja reeglite vastu eksimiste tagajärjed. See on aga pingutav ja nõuab julgust, ent ka toetust, mis eeldab asjade arutamist ja kokkuleppeid lastega. Kes talub ainult lähedust ja väldib kokkupõrkeid, on võimetu eralduma ja iseseisvuma. Piiride seadmine tähendab oskust lapsi „ligi lasta“ ja neist „lahti lasta“ ning julgustust neid nende rollis toime tulema. See protsess ei kulge kriimude ja valudeta. Kes tahab lapsi tõelisuse eest kaitsta, kasvatab nad enamasti saamatuiks. Raskused piiride määramisega tekivad olukordades, kus lapsed asendavad partnerit, kus nad on muudetud tunnete kaisukaruks, kus nad kannatavad selle all, et peavad olema elu mõtteks tundetusse perekliimasse tundeid ja õhkkonda looma või kus lapsi kurjasti kasutatakse vanemate hariduse ja karjääriunistuste tagantjärele elluviijatena.

Lapse jaoks pole oluline mitte see, mida vanemad piiride kohta räägivad, vaid see, millist eeskujuga nad lapsele oma eluga annavad. Piirid ainult ei määra seda, mis toimub siin ja praegu, vaid nad näitavad lastele, kuhu nood kuuluvad

või enam ei kuulu, osutades praegusele asukohale ja viidates tulevikuväljavaadetele. Lastearvates on piirid tegelikult vajalikud, ent neid tuleb paindlikult muuta, laiendada ja neist peab olema võimalik vahel üle astuda. Piirid on ühtaegu nii tee lõpp kui algus, nad annavad teatud aja vältel kindlustunnet, pakuvad kaitset ning näitavad kätte suuna ja eesmärgi. Kui see on saavutatud, hakkavad lapsed otsima uusi teid ja perspektiive.

Mitmed raskused laste kasvatamisel põhinevad puudulikel piiride määratlemisel. Raamatu autori jutuajamistest lastega on selgunud, et lapsed tunnevad end tihti täiskasvanute poolt hooletusse jäetuina. Nii peituvad väljakutsuva käitumise ning ärritavate tegude taga (kas siis lasteaias, koolis või kodus) laste püüdlused toime tulla nende jaoks üha ähmasemaks muutuv maailmas, milles puuduvad kindlad orientiirid. Aeg-ajalt on autor märganud laste meeletike katseid ennast tundma õppida ja tummalt appi karjuda.

Kuueaastane Pia mängib pidevalt käärtega. Kuigi ta oskab neid korralikult käsitseda, löikab ta endale ühtelugu kätte – nii ägedasti ja kaua, kuni verd jooksma hakkab. Kõnelustest perekon-

naga selgub, et Piale pööratakse tähelepanu peamiselt siis, kui ta on haige, väga kurb või enast vigastanud. Vanemad on väga hõivatud oma tööga ja tihti ei märkagi tütre vajadusi ja soove...

Mõnikord otsivad lapsed äärmuslikke olukordi, et iseennast ja oma piire tunnetada ning suhteid luua. Lapsed, kes kogevad ükskõiksust, osavõtmatust ja üksindust, hakkavad kas teadlikult või alateadlikult mängima piiride ja äärmuslike olukordadega ning riskivad võimalike ebaõnnestumistega. Ääretute piiririkumiste taga peitub ka vajadus kindluse ja selguse järele. See tundub olevat mõistusevastane, kuid samal ajal, kui paljud lapsed on materiaalselt ülehoolitsetud ja neil pole millestki puudu, valitseb nii mõneski lapse-vanema suhtes kujuteldamatu tundekülmus. Tähelepanu pressivad niisugused lapsed välja ainult valus-negatiivsete elamuste kaudu: nad otsivad valu (kas siis kehalist alandamist või jõhkrat kohtlemist), et äratada kaastunnet.

Kolmeteistaastane Jessica räägib: „Ma ei mäleta, et keegi oleks mind kunagi hellalt puudutanud. Küll aga mäletan neid hirmsaid lööke. Kui põrandal lebasin ja ema mind tagus, mõtlesin, et ma pole talle siiski ükskõik“.

Piiride puudumine muudab lapsed ebakindlaks ja tasakaalutuks. Kasvatustiilid, kus pidevalt vahelduvad „piits ja präänik“, allasurumine ja järeleandlikkus, minnalaskmine ja vihapursked, on lastele raskesti või üldse mitte mõistetavad. Neile lastele, kellele pole piire seatud, tähendavad piirid ja reeglid sageli keelde ja

karistusi. Viimastel on laste jaoks eriti negatiivne tähendus, sest nende abil püüavad vanemad või kasvatajad murda lapse tahet. Keelud ja karistused ei ole piiride seadmisel sobivad vahendid, sest keelud sunnivad salatsema ja valetama ning varjutavad uued kogemused ebaameeldivate tunnete ja süümeepiinadega, karistused aga blokeerivad loovuse ning muudavad lapsed tähtsusetuteks, kuna ei arvesta nende kui iseseisvate ja kaasamõtlevate partneritega. Tihti on keelud ja karistused sponstaansed, teenivad vanema või kasvataja vajadusi ja väljendavad abitust.

„Igaühel on õigus lugupidamisele“ kirjutas ameerika psühholoog Rudolf Dreikurs. Piiride seadmine ja järjekindlus põhinevad vastastikusel austusel. Kes lapsi austab, võib oodata austust ka nende poolt. Kes peab lugu lapse väärkusest, selle väärkust austavad ka lapsed. Vanem, kasvataja või õpetaja, kes seab piire, peab arvestama ja austama nii lapse keha ja seksuaalsust kui ka psüühikat ja hinge.

HÜPERAKTIIVSUS JA SELLEGA SEOTUD PROBLEEMID

Autor: Rubaba

Kuna käesolev IQRA number on pühendatud laste temaatikale ja lugejaküsimus puudutab laste karistamist, siis otsustasin seekord kõneprobleemid kõrvale jätta ja kirjutada hoopis ühel oma lemmikteemal, milleks on laste aktiivsus- ja tähelepanuhäired (ATH), mida üldisemalt teatakse üldnimetuse hüperaktiivsus all. Sageli on nii, et last karistatakse tema käitumise pärast enne, kui süvenetakse põhjusesse, miks laps antud viisil käitub. On suur erinevus, kas laps käitub eriliselt selletõttu, et talle ei ole peetud vajalikuks õpetada, kuidas oleks õige käituda või hoopis selletõttu, et laps ongi sellisena loodud, et olenemata teadmistest ei ole ta suuteline oma eripärasest lähtuvalt oodatult käituma. Paraku suhtutakse neisse lastesse ja karistatakse samuti sageli ühtviisi.

Kirjutises toetun ma enda Tallinna Pedagoogilises Seminaris 2004. aastal kaitstud diplomitööle „Aktiivsus- ja tähelepanuhäirega seotud probleemid ning lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate teadlikkus nendest“ ning Tartu Ülikoolis 2009. aastal kaitstud bakalaureusetööle „Võrgustikutöö erivajadusega lapse ja tema vanema toetamiseks“.

Mõnikord panevad muretsevad vanemad tähele, et nende laps on kuidagi teistsugune – reageerib impulsiivsemalt kui teised, läheb sagedamini põlema, muutub ägedalt vihaseks või solvub silmatorkavalt kiiresti, ei suuda süveneda, räägib pidevalt vahele, on hajameelne, reageerib kiiretele muutustele tõrkumise ja venitamisega. Vanemad kuulevad kõige erinevamaid seletusi, kui nad pöörduvad spetsialistide poole pedagoogika, psühholoogia või mediti-

siini valdkonnas. Eriti väikelapse ja koolieeliku puhul esineb sageli kalduvust probleemi alatahtsustada. Sageli öeldaks, et probleem kasvab välja ajaks, kui laps kooli läheb. Lastepsühaater Lydia Laulik on kinnitanud, et laste hüperaktiivsus ei ole viimaste aegade probleem, vaid see on läbi aegade esinenud „paha lapse“ mõiste meditsiiniline seletus. Kui saaks lahti käibeväljendist „paha laps“, siis oleks see väga suur samm probleemi teadvustamise suunas. Laps ei ole paha, tema tegu on paha. Aga kui laps teeb pahandust, on selleks mingi põhjus (kasvatamatus vs ajutalitluse häire).

Lugedes Pipi Pikksukast või Tom Sawyerist, Agu Sihvkast või Joosep Tootsist, siis nende üle ei kalduta arutlema kui hüperaktiivsete üle, ometi on neil kõigil olemas hüperaktiivsetele iseloomulikud jooned. Et hüperaktiivsus on arenguhäire, kasvab üleliigne jalgade ja kätega vehkimine teismelisees välja, negatiivsest suhtumisest tekkinud trotslik hoiak, kohustusete vältimine, õpiraskused ja nendega kaasnevad probleemid aina kuhjuvad. Tähelepanuhäire ei kasva lõplikult välja, kuid seda saab ravida. Elkõige tuleb aga muuta suhtumismudeleid.

Anu Susi hinnangul sõltub hüperaktiivsuse hindamine paljuski sellest, kui rangeid nõudmisi lapsele esitatakse. Tõenäoliselt on väga rangete käitumisreeglitega kultuurides hüperaktiivsuse esinemine suurem, kui vabamat käitumist lubavas ja vähem nõudmisi esitavas kultuuris. 2003. aasta andmetel esinevad ligi 3-7% koolilastest aktiivsuse ja tähelepanuga seotud probleemid, neist 80%-l jätkuvad probleemid veel murdeas ja 30-50% täiskasvanunagi. Suure tõenäosusega umbes pooltel aja jooksul psüühikahäired süvenevad (trotslikkus, kius, agressiivsus, ebaadekvaatne käitumine). Palju-

del esineb hirme, masendust ja madalat enesehinnangut. Häirega täiskasvanud on sarnaselt lastele rahutud, keskendumisprobleemidega, impulsiivsed ja kannatamatud. Nii keskendumine kui planeerimine nõuab neilt palju vaeva. Stressi puhul muutuvad nad närviliseks ega suuda seda varjata, rohkelt esineb suhteprobleeme nii tööl kui kodus. Täiskasvanuil on lihtsam oma raskusi sobiva töö- ning eluviisiga kompenseerida, lastel on see raskem, kuna kool on kohustuslik kõigile ja seal nõutakse kõigilt ühesugust käitumist.

Aktiivsus- ja tähelepanuhäirele (ATH) iseloomulikeks joonteks peetakse, kui lapsel:

- nii kodus, koolis kui mängides on raskusi mingi tegevuse lõpuleviimisega – nn hüppab ühelt tegevuselt teisele;
- ei näi kuulvat midagi, mida talle öeldakse, ei jälgi õpetajat, segab tundi;
- tegutseb mõtlematult, on äärmiselt aktiivne, jookseb või ronib pidevalt, ka magades võib olla väga rahutu;
- vajab pidevat ja otsest järelevalvet, tal on tõsisem raskusi, et oodata oma järke mängus või grupitöös;
- ei saa pikemat aega paigal istuda, aina niheleb. Lahkub pidevalt oma kohalt, ei suuda tundi lõpuni oodata;
- on hoolimatu ja impulsiivne, temaga juhtub sageli õnnetusi, pigem mõtlematuse kui sihiliku vastuhaku tõttu võib ta kergesti korranõuete vastu eksida, suhetes täiskasvanuga on pidurdamatu, eale mit-

tevastava distantsitundega, vähese tagasihoidlikkusega;

- ei suuda vaikselt mängida, on alati tegevuses, räägib liiga palju, teiste laste seas ebapopulaarne, tõrjutud;
- avaldab vastumeelsust tegutsemiseks ülesannetega, mis nõuavad järjepidevust ja püsivust;
- on hajameelne, hoolimata korduvatest meeldetuletustest unustab igapäevased toimingud;
- laps võib olla äärmiselt impulsiivne, vastab küsimustele veel enne, kui need on lõpuni esitatud;
- tegevus on ebajärjekindel, moodustades sageli poolelijäänud tegevuste jada.

Eristatakse kaht liiki tähelepanuhäirele iseloomulike jooni:

1. kui ülekaalus on **üliaktiivsus ja impulsiivsus**, siis:

- * laps on rahutu, nihelev, kärsitu, püsimatu;
- * lahkub oma kohalt, ei suuda paigal püsida;
- * ronib, jookseb, rabeleb, siblib ka sellistes kohtades, kus see on kohatu (nt teater);
- * ei suuda vaikselt mängida, räägib ja lärmab pidevalt ja häälekalt;
- * laps on äärmiselt impulsiivne, tal on järjest käsi püsti, soovib vahetpidamata midagi küsida või öelda.

2. Kui ülekaalus on **tähelepanupuue**, siis:

- * valmistab raskusi selgituste, õpetuste ja instruksioonide jälgimine;
- * on tähelepanematu, hajameelne ja unistav;
- * valmistab raskusi tähelepanu koondamine ühele tegevusele, tähelepanu on kõrvaliste ja juhuslike asjade poolt kergesti kõrvale juhitav;

* ei saa hakkama tegevustega, mis nõuavad püsivust;

* ei suuda koondada tähelepanu detailidele.

Eelkooliealised ATH-ga lapsed võivad olla nii üldfüüsiliselt kui käeliselt kohmakad. Koolieas võivad ATH-ga lapsel esineda spetsiifilised õppimiskeskkonnad ja kontsentratsioonihäired, mis toovad kaasa mahajäämuse õppimises. Selle tulemusena võivad kaasneda etteheited õpetajatelt, lapsevanematelt ning naeruvääristamine teiste laste poolt. Hüperkineetilised häired tekivad alati lapseas, tavaliselt esimese viie eluaasta jooksul, püsivad enamasti läbi kooliea ja säilivad ka täiskasvanuna. Kõige sagedamini diagnoositakse ATH kaheksandal kuni kümnendal eluaastal, siis kui koolis hakkavad õppimise ja käitumisega probleemid tekkima.

Diagnoosimata ja ravimata jäänud häirega võivad need inimesed (lapsed) keeruliste haiguslugude korral hingeliselt sandistuda. Mida varem haigus avastatakse, seda varem tekib šanss ära hoida probleeme ja anda lapsele võimalus ühiskonnas positiivselt areneda. Sageli ei näidata last arstile hirmust psühhiaatri, arvele võtmise, haig-

lasse paneku või millegi muu sarnase ees. Hiline pöördumine arsti poole saab tihti negatiivseks faktoriks lapse sotsiaalse prognoosi seisukohast. Diagnoosi panek nõuab ka põhjaliku häire tundmise puhul aega, üksikasjalikke vestlusi ja vaatlusi erinevatel ajahetkedel. Samuti mitmeid uuringuid. Hirme, märke tujutusest, tajutavaid pingeid, agressiivsuse avaldusi, vastupanu jne tuleb hoolikalt jälgida ja dokumenteerida. Diagnostikas on tihti rakendatavad vaatlus- ja hinnanguskaalad, mida õpetajad ja vanemad peavad täitma. Samas peidavad need suurt ohtu olla subjektiivsed, olenevalt sellest, kui tugevalt hindavad isikud tunnevad, et laps neid häirib või vihastab. On vaja palju kogemusi, et ilma hüperaktiivsusest, tähelepanuhäirega lapsele õigeaegselt diagnoosi panna, sest häire torkab tihti ka vanematele väga hilja silma.

Lastepsühhiaater dr Lea Kalvo soovib rahutut last kodusel moel diagnoosida. Analüüsi da saab lapse käitumist kümne märksõna põhjal. Laps on:

- rahutu, üliaktiivne;
- ärrituv, impulsiivne;
- segab teisi;
- ei tee oma tööd (mängu) lõpuni;
- nahistab kogu aeg;
- on tähelepanematu;
- läheb kergesti endast välja;
- nutab tühistel põhjustel;
- meeleolud vahelduvad;
- ärritub kergesti, käitumine on ettearvamatu.

Iga punkti järele tuleb panna kas 1, 2 või 3 punkti (1-veidi, 2-palju, 3-väga palju). Kui kogu-

neb 15 punkti, siis võib kahtlustada hüperaktiivsust ja dr. Kalvo soovib kindlasti pöörduda lastepsühhiaatri poole. Mikki Tapaninen kirjutab ajakirjas „Lastentarha“ (1998, 1): Lapsevanematele on suur kergendus, kui nad saavad ATH diagnoosi – nad saavad kinnituse, et nad ei olegi halvad vanemad, vaid lapse probleemidel on mingi põhjus. Samuti saab peale diagnoosi panemist abi lapse ravimiseks.

Vanemate aktiivne tegutsemine ATH-ga lapse hüvanguks eeldab piisava informatsiooni olemasolu. Spetsialistid peaksid pakkuma vanematele omapoolseid teadmisi ja toetust, hinnanguid ja süüdistusi ei tohiks lubada üheski vestluses. Paraku on minu kahe töö kokkuvõtete analüüsi ja võrdlemise tulemusena nii lapsevanemate kui lasteaiaõpetajate teadmised ATH-st ja sellega seonduvatest probleemidest kesised. Kuigi on loodud tugigruppe just vastava probleemiga laste vanemate ja nende õpetajate toetamiseks, ei ole mingil põhjusel paljudes maakondades need grupid elujõuliseks jäänud ja need, kes abi ja nõu vajaksid on endiselt teadmatutes ja oma muredega üksi.

Kes soovib, see saab ise lisaks lugeda eesti autorite M. Roomeldi, L. Haldre, A. Susi, L. Metsis, R. Kõrgesaar raamatust „Hüperaktiivne laps. Abiks lapsevanematele ja pedagoogidele“ (TÜ Kirjastus 2003) või C. Neuhausi raamatust „Hüperaktiivne laps“ (Kunst 2001).

VABAKASVATUSE JA HOOLETUSSE JÄTMISE PIIRIL

Autor: Siiri-Liisi Läänesaar, Perekasvatuse Instituudi lektor

Allikas: www.opleht.ee

Laste väärkohtlemist puudutav terminoloogia ei ole üheselt selge. Üle maailma on käibel eri definitsioone, lapse väärkohtlemise viise grupeeritakse kord ühe, kord teise nimetuse alla. Kindel on aga, et hooletusse jäetud last on vääralt koheldud.

Üliõpilasest ema jätab lõunaund magava tütre üksi koju ja läheb oma asju ajama: "Ah, ega ta ärka!" 15- ja 7-aastane veedavad paar korda aastas kahekesi kodus nädala-paar. Isa on pere juurest lahkunud ja ema käib välismaal tööl. Kolmandas klassis õppival poisil on sageli puudu päevaks vajalikud asjad. Vanemad ei pea vajalikuks koolitöösse sekkuda.

Näilise ohu puudumisest hoolimata ei ole neis olukordades laste turvalisus ja soodus arengukeskkond tagatud. Hooletussejätmist võib seega vaadelda väärkohtlemise alaliigina.

HOOLETUSSE JÄETUD

Hooletussejätmine on kõige laiemalt levinud väärkohtlemise liik kogu maailmas, ometi pälvib see lapse teiste väärkohtlemise viisidega võrreldes kõige vähem tähelepanu. Välja arvatud mõned erakordselt rasked juhtumid, ei ületa niisugused probleemid üldjuhul uudistekünnist. Veelgi hullem – ka sotsiaaltöö tegijad

vaatavad sellistest olukordadest tihti mööda, sest on "põletavamaid" muresid.

Hooletussejätmine, nii nagu teisedki väärkohtlemise viisid, on masendav ja ebamugav teema, millega ei taheta tegelda. Kui on võimalik olukorrast (ja abi vajavast lapsest) mööda vaadata, nt hooletussejätmist millekski muuks nimetada, siis seda kergendustundega ka tehakse. Hooletussejätmise puhul ei saa viidata ühele konkreetsele jõledale teole, tegemist on lapse vajaduste pideva rahuldamataga jätmisega.

On palju põhjusi, miks massiline hooletussejätmine võimalikuks osutub, ja kultuuriti on need üsna sarnased. Eesti seadustesse kirjutatud lapsevanema kohustus oma last kasvatada ja tema eest hoolitseda, jätab üsna laiad piirid ning tõlgendusvõimalused sõnadele "kasvatus" ja "hoolitsus". Sama on Soomes kurdetud: seadus näeb ette, et lapsed vajavad oma arengutasemele vastavat kasvatust ja hoolitsust, aga nõude täitmise kontrollimine on jäetud sotsiaaltöötajatele, kellel ei ole selleks piisavalt oskusi, teadmisi, võimu ega vahendeid.

HOOLETUSSEJÄTMINE VÕI VABAKASVATUS?

Seadus kohustab, aga ei anna vanemale tegevusjuhiseid, kuidas on õige last kasvatada, mis on lubatud ja mis kahjustab last. Ka kõrvalseisjad – naabrid, õpetajad, meedikud – ei saa selget juhust, millal on lapse olukord nii hull, et tuleb sekkuda. Kust läheb piir? Millisel määral

omaetteolekut ja ise oma asjadega toimetulemist võib pidada iseseisvuseks (või iseseisvuse kasvatuseks) ja millal on tegemist hooletussejätmisega?

Laste väärkohtlemist saab vähendada siis, kui ühiskond on võtnud selge hoiaku teatud kasvatusviiside lubatavusest või mõne viisi taunimisest. Kiirete ühiskondlike muutuste tagajärjel on arusaamad lubatud ja õigest kasvatusest eri paikkondades ja peretüüpides erinevad. Praegustele vanematele ei tundu õige kasutada samu kasvatusmeetodeid, mida kasutasid nende emad ja isad, samas ei oska nad leida midagi uut, mis kindlasti toimiks.

Konkreetsetes kultuuriruumis aktsepteeritud seisukohad õigest kasvatusest peaksid kujunema meedia vahendatud ühiskondlikus diskussioonis. Eesti meedia levitab aga vastukäivaid väärtushinnanguid. Ühelt poolt õpetatakse vanemaid paremini suhtlema, peresuhteid hoidma ja väärtustatakse tervikperekonda, teisalt ilmub sageli "edulugusid" üksikemadest, kes saavad kõigega hästi hakkama ega vajagi meest majja. Ühelt poolt räägitakse puhta toidu ja tervislike eluviiside tähtsusest lapsele, teisalt kiidetakse toiduajakirjas poissi, kes kümneaastaselt oma lemmikveine nimetab ja oskab täiskasvanuilegi veinivalikul abiks olla. Meediast võib julgustust saada igaüks, kes sealt elulistele küsimustele vastuseid otsib, olgu siis pere kooshoidmiseks või lahutamiseks, lapse tervise hoidmiseks või varajase "täiskasvanulikkuse" lubamiseks.

VASTUKÄIVAD SOOVITUSED

Probleemi ees on nii kõrvalseisja, kes ei tea, kas kasvatusmeetodid, mida ta pealt näeb, on lubatud ja õiged või nõuaksid sekkumist, kui ka lapsevanem, kes otsib lahendust oma kasvatusprobleemidele. Mitte ainult kohalik ajakirjandus, vaid ka saadaval olev kirjandus pakub vastukäivaid kasvatussoovitusi. Pärast suure hulga värviliste raamatute lugemist seisab vanem endistviisi nõutuna paljude valikuvõimaluste ees.

Üks põhjusi, miks lapse hooletussejätmine on levinud ja miks sellesse ei sekkuta, on aru-

saam mingist umbmäärasest uuest kasvatusviisist, mida rahvakeeli nimetatakse vabakasvatuseks. Neil Summerhilli algsete põhimõtetega on sellel kasvatus- või kasvatamatusviisil üsna vähe tegemist.

Soome psühholoogiaprofessor Lea Pulkkinen seletab kasvatusliku passiivsuse, hooletussejätamise sagenemist sellega, et traditsioonilised, vanema võimule tuginevad kasvatusviisid on saanud palju kriitikat, kehaline karistus üheselt hukka mõistetud. Aga vanu, autoritaarseid kasvatusviise kasutuselt kõrvaldades ei ole pakutud laidetud kasvatusmeetodite asemele piisavalt uusi ja paremaid. Rangus on muutunud sallimiseks, kõikelubavaks tolerantsuseks, mis tihti näib hoolimatusena.

Kõrvalseisja, kes näeb hooletusse jäetud last, on sunnitud kaaluma võimalust, kas vanem mitte "vabakasvatuse" ja lapse iseseisvusele suunamisega ei tegele.

TÜÜPILISED VABANDUSED

On mõned tüüpilised väited, millega vanemad seletavad oma soovimatust last kasvatada, tema eest hoolitseda ja talle piire seada. Kõige sagedamini on kuulda põhjendusi, miks last ei saavatki kasvatada. Siia nimistusse kuuluvad viited geenidele (ka isa oli väiksena väga püsimatu), tähelemerkidele (Lõvidel on võimatu iseloom), keskkonnale (tänapäeva lasteaed ongi agressiivsuse taimelava), aga ka saatusele, juhusele või millele iganes, mis võimaldab vastutust vanemalt ära lükata. Aeg-ajalt kuuleb vanemaid oma tublide laste kohta tagasihoidlikult ütlemas: ma pole teda kunagi kasvatanud, ta kasvas ise.

Teine tüüpiline põhjuste ring, miks vanemad otsustavad kasvatamisest loobuda, on lapse ettevalmistamine täiskasvanueluks. Hinnates lapse maksimaalset iseseisvust, jätetakse ta nii

mõnigi kord ilma eakohasest kaitsest ja hoolidusest. Koolieelik ei hakka televiisorist uudiseid vaadates aru saama, kuidas maailmas asjad käivad. Ebaõigluse ja hoolimatuse kogemine lasteaias ei ole parim ettevalmistus kooliks. Laps võib õppida oma riideid pesema ja endale süüa tegema ka teismeea lõpupoole või täiskasvanuna, suure töökoormusega vanema kõrval ise endaga hakkama saama sunnitud algklassilaps ei arene oma varaste kogemuste tõttu teistest kiiremini.

Taani lastepsühhiaater Bent Hougaard pöörab tähelepanu vanematele, kes võtavad last võrdväärse partnerina, pidades teda võimeliseks enda eest otsustama ja vastutama. Probleem on märgatav ka Eestis, kus pedagoogilist nõu saama tulnud vanemad küsivad hämmeldunult, kas nad tõesti tohivad lapsele "ei" öelda? Püüdlilikud vanemad on lugenud ja selgusele jõudnud, et lapse keelamine annab vähe tulemusi, nõuanded tuleks sõnastada positiivselt ja mitte kasutada eitusi. Seda pedagoogilist soovitusi rakendatakse osaliselt: vanem jätab lapse keelamata, aga ilma "eita" ja "ärata" piire seada ei suuda.

Näib, et ühiskondlike muutuste ja muutuva lapsekäsituse tõttu on suur osa lapsevanematest kaotanud võime last kasvatada. Tiiu Kuurme nendib, et kasvatuse senisel kujul tagasi tulla

enam ei saa, sest ei ole enam väarikat, vaimset küpsust täiskasvanut, kellele vähem küps võiks loota. Generatsioonide piirid on hajumas, terved kultuurid infantiilistumas ning täiskasvanute ebakindlus ja abitus nende eneste tekitatud probleemide ees on hästi teada ka noortele.

LASTA LAPSEL OLLA LAPSP

Endisel moel kasvatada enam ei tohi ega saa, uut moodi aga hästi ei õnnestu. Värviliste tõlkeraamatute kasvatustööd pakuvad pedagoogikavõõrale täiskasvanule enamasti vaid poolikuid lahendusi – efektseid meetodeid teatud probleemidega toimetulekuks. Teadmata, kes on laps, kuidas ta mõtleb ja areneb, ei leia ka kasvatustööst õigeid lahendusi. Puudub laiem tegevuskontekst: ebastabiilse koosseisu ja elurütmiga peres võivad ka suurepärased meetodid tulemusteta jääda, sest midagi tähtsamat on vajaka.

Kasvatusega hädas olles kipub ununema, et vanema ülesanne on lasta lapsel olla laps. Selleks peab ta võtma vastutuse nii enda kui ka lapse tegude eest, seadma lapsele turvalised tegevuspiirid ja võimaldama oma järeltulijal kasvada positiivses rutiinis. Siin sobib korrata Lea Pulkkineni mõtet: "Vanema vastutuse rõhutamine on ühtlasi ka vanemluse väärtustamine ja toetamine."

KEELELINE MITMEKESISUS

Allikas: Euroopa Komisjon – Keeleline mitmekesisus - http://ec.europa.eu/education/languages/language-learning/doc151_et.htm

Mitmekeelsed perekonnad on pered, kus räägitakse kahte või enam keelt ja kus lapsi kasvatatakse mitmekultuurilises keskkonnas.

Sellises keskkonnas puutuvad lapsed juba varases eas kokku eri keeltega ning see mõjub keeleõppimisele vägagi soodsalt. Esineb ka kriitilisemaid arvamusi, mille kohaselt võivad lapsed hakata eri keeli segi ajama või ühte neist tõrjuma.

Järgnevalt on esitatud mõned poolt- ja vastuargumentid, mis kajastavad hiljutisi uurimistulemusi selle kohta, kuidas mitmekultuuriline keskkond lapsi mõjutab.

PRAKTILINE MÕJU

Jättes kõrvale teise või kolmanda keele oskusega kaasnevad suhtluseelised, võib varases eas kogetud mitmekeelsus hiljutiste uuringute kohaselt olla kasulik järgmiselt:

aitab lastel kiiremini lugema ja kirjutama õppida, sest teise keele oskus lubab kirjutatud teksti kiiremini mõista;

aitab ületada eesseisvaid ealisi kognitiivseid muutusi - võrreldes ainult ühte keelt kõnelevate eakaaslastega on kahte keelt valdavatel lastel kognitiivseid kõrvalekaldeid vähem;

mitme keele omandamine läheb lastel sama kiiresti kui ühe keele õppimine; lisaks sellele suudavad nad rääkida ilma aktsendita.

NEGATIIVSED EELARVAMUSED

Mitmekeelsuse suhtes on levinud ka hulgaliselt vastuargumente, kuid viimaste aastate

põhjalikud ja asjakohased uuringud on need suures osas ümber lükanud.

“Laps peaks kõigepealt ühe keele korralkult selgeks saama ja alles siis võiks uue õpetamisega algust teha.”

Lapsed, kes õpivad toetavas perekeskkonnas üheaegselt kahte keelt, saavad tavaliselt need mõlemad selgeks. Kui keskkond on pingeline, võivad keele õppimisel tõesti tekkida probleemid, kuid samasugused probleemid võivad pingelises keskkonnas tekkida ka ühe keele omandamisel.

“Laps, kes õpib korraga kahte keelt, ei saa neist kumbagi päris selgeks.”

Sellise eelarvamuse põhjuseks on asjaolu, et mõned mitmekeelses keskkonnas üles kasvanud lapsed ei suuda end samastada kummagi omandatud keele ega kultuuriga. Mitmekultuurilisest keskkonnast pärit täiskasvanud tavaliselt probleemide üle ei kurda ning lapsed, kes tunnevad end aktsepteerituna mõlema kultuuri poolt, samastavad end mõlemaga.

“Kakskeelsed peavad oma nõrgemat keelt tugevamasse ümber tõlkima.”

Valdav enamik kakskeelsetest inimestest suudab mõelda mõlemas keeles. Vastupidiselt paljude vaid ühte keelt kõnelevate inimeste arvamusele ei mõtle nad sugugi ühes keeles ega tõlgi oma mõtteid siis teise keelde.

“Kakskeelsed on kahestunud isiksusega inimesed.”

Mõned kakskeelsed inimesed on väitnud, et nende isiksused on eri keelte puhul erinevad. See võib aga olla tingitud asjaolust, et nende

käitumine on räägitava keelega seotud kultuurinormide puhul erinev. Kasutatav keel dikteerib sellega seotud kultuurilised ootused.

MITMEKEELSETE LASTE EMADE ARVAMUSI:

Kuidas teie lapsed on mitme keelega hakkama saanud? Või saavad? Millal hakkasid kirjutama ja lugema? Minu lapsed räägivad kolme keelt. Ja viieaastane veerib ikka hirmsasti ükskõik mis keelt ta loeb. Kui ma siin loen, et mõni loeb juba selles vanuses romaane, siis huvitaks, kas see on pigem reegel või erand, et lapsed juba nii vara kenasti lugeda oskavad. Ja igasugused muud kommentaarid on ikka ka teretulnud.

- See, et viiesed raamatuid loevad, on pigem vähemuses. Mul lapsed hakkasid alles 3+ a korralikult rääkima (kakskeelsed).

- Minu poeg kasvab neljakeelses keskkonnas, ta on hetkel 1a5k ja kasutuses on ca 20 sõna. Enamus neist on minu röömuks eesti keelsed. Lugemisoskuse osas ei oska kaasa rääkida.

Plaan on laps suvel panna Eestis paariks nädalaks lasteaeda, sügisel kolime mõneks ajaks n.ö isa „kodumaale“ ja seal tahaks samamoodi lapse mingiks ajaks lasteaeda saata, et ta õpiks kohalikku keelt. Loodan, et see aitab kaasa rääkima hakkamisele.

Õnneks elavad meil Eesti vanavanemad lähedal ja nad on ka alati nõus last hoidma ning siis on näha n.ö keelelist hüpet.

- Minu lapsed on kakskeelsed ja veerima on hakanud neljaselt, korralikult lugema viieselt. Rääkima on minu lapsed hakanud täiesti erinevas vanuses, noorem rääkis lausetega 1,5-aastaselt, vanem alles 2. eluaasta teisel poolel. Kõne areng ja lugema õppimise areng on individuaalne, mitmekeelsus mõjutab seda nii pal-

ju, et keel, mida lapsed kõige rohkem kuulevad, areneb neil kõige paremini. Loogiline ka ju.

- Lapsed räägivad eesti, saksa ja türgi keelt. Tüdruk on 5-aastane ja poiss 2-aastane. Poiss muidugi veel nii palju ei räägi, aga eesti keeles ütleb ikka 4-5 sõna järjest ja asjad saavad aetud kõigis kolmes keeles. Tüdruk räägib kõiki kolme keelt päris hästi. Eks saksa keel on veidi parem, sest elame Saksamaal. Me tegime nii, et rääkisime lastega sünnist saati eesti (mina) ja türgi (mees) keelt. Algul oskas tüdruk siis ainult kahte keelt, aga kui lasteaeda läks rääkis juba 1-2 kuu pärast ka saksa keeles kõik vajalikud jutud ära. Nüüd teeb veidi muret see lugemine ja kirjutamine. Eks see on talle nüüd veidi raske, sest grammatika on ju erinev. Ah ja mõlemad lapsed hakkasid nii 2. sünnipäeva paiku 3-4 sõna ritta panema.

- OK, meil on saksa keel n.ö neljas keel, mida kuuleb ainult lasteaia ja Saksamaal elavate sugulaste käest, aktiivses kasutuses on eesti ja hispaania keel, meie mehega suhtleme omavahel inglise keeles. Minu saksa keel on olematu. Seega tulevikus peavad lapsed igal juhul minuga eesti keeles rääkima.

See mitmekeelsus on huvitav teema ja ma just mõtlen, et kuni praeguse ajani on mu lapse sõnavara hästi arenenud, mingil hetkel oleks nüüd loogiline, et tuleks stagnatsioon kõne arengus. Huvitav on ka näha, kuidas mõjuvad lasteaia käimised Eestis ja Tšiilis.

- Minu lapsed ka kolmkeelsed. Vanem laps hakkas korralikult rääkima alles 4a ja siiani (5a) grammatika lonkab. Pisem 2a räägib palju korralikumalt, kui vanem laps selles vanuses. Nüüd teeb vanem laps keeltel selget vahet – aasta tagasi võis olla ka ühes lauses 3 erinevat keelt. Nüüd teab täpselt, et issi sugulastega tuleb rääkida ühes keeles ja lasteaia eesti keeles. Tähti tunneb ja lühemad sõnad loeb kokku (eesti k). Samas tõlgib vabalt inglise keelest eesti keelde ja issi keeles ka. Kuna elame Eestis, siis põhiline on muidugi eesti keel. Lasteaia sõbrustab vene poisiga ja sealt tulevad juba venekeelsed sõnad, tundub, et on annet keelte

peale. Kui kooli läheb, siis inglise keele tunnis saab tal igav olema.

Käib ka logopeedi juures. Aga meil see hiline rääkimine lausa päriolik vist, sest neid sugulasi mitmeid, kes kuni koolini puterdasid ja logopeedi juures käisid. Onupoeg lausa algkooliski veel, kuigi puhas eestlane.

- Meie laps on praegu neljane ning on kasvanud lausa neljakeelses keskkonnas. Mina olen lapsega sünnist saadik rääkinud eesti keelt, mees saksa keelt, ise elame Taanis ning lapse esimesed eluaastad suhtlesin mehega inglise keeles.

Enda lapse näite põhjal väidan, et mitmekeelne laps ei pruugi keeleliselt aeglasemalt areneda. Aasta ja ühekuuselt oli me lapsel arusaadavaid ja kindlas tähenduses kasutatavaid eestikeelseid sõnu vähemasti 10, nt emme, amp (lamp), tik-tak (kell), aitäh, puu, õvve (õue), see. Esimesed saksakeelsed sõnad tulid mõnevõrra hiljem, aasta ja kolmekuuselt. Kaheselt rääkis laps aga juba enam-vähem võrdsel tasemel nii eesti kui saksa keelt ning väljendas end kahe-kolmesõnaliste lausetega.

Taani keelt hakkas rääkima kahe ja pooleselt, kui lasteaeda läks – enne seda sai minimaalselt aru, aga ei rääkinud üldse. Paari kuuga sai taani keele sellisele tasemele, et sai kõigest eakohasest aru ja suutis end sedavõrd vabalt väljendada, et kasvatajate sõnul kõnepedagoogi abi ei vajanud.

Praegu, nelja ja poolesena, on kõik kolm keelt heal tasemel. Olen täheldanud, et saksa ja eesti keele väljendusoskuses toimus kerge tagasilöökk hetkel, kui peale lasteaia alustamist taani keel n.ö mugavale tasemele jõudis. Sel perioodil juhtus, et laps hakkas vahel eesti ja saksa keeles suheldes mõnd sõna otsima ja jäi toppama. Nüüd on aga olukord enam-vähem normaliseerunud. Igatahes suudab ta end kõigis kolmes keeles lususalt ja aktsendita väljendada. Ma ei oskagi sajabrotsendilisel viit, kas prioriteetne on praegu eesti või taani keel, sest mulle tundub, et see sõltub pisut räägitavast: mõnes kontekstis on ta tugevam taani keeles, teises aga eesti keeles. Aga kui ta unes rääkima juhtub, siis seda teeb alati taani keeles :) Saksa

keel jääb praegu kolmandale kohale. Üllatusliku boonuseks on me laps meie omavahelist ingliskeelset juttu kuulates omandanud passiivse inglise keele oskuse – ta saab nimelt inglise keelest kenasti aru ning viimasel ajal on hakanud ka lihtsamaid väljendeid kasutama.

Lugemisest... meie lapsel on olnud loomupäraselt suur huvi tähtede ja numbrite vastu, kõiki tähti tundis ta juba enne kaheseks saamist. Pole teda kuidagi õpetanud, küll aga tema huviga n.ö kaasa läinud. Kolmeselt hakkas lühikesi sõnu kokku lugema, praegu saab hakkama päris pikkade liitsõnadega, nt päikesekiir, raudteejaam jms. Raamatuid samas veel lugeda ei suuda. Taani keeles pole teda lugema õpetada üritanud, sest siin valitseb üldiselt seisukoht, et enne kooli ei tasu lastele lugemist õpetada, sest häädus ja kiriapilt ei lange alati kokku. Seega taani keeles loeb sõnu kokku vähem.

Igatahes mina võtan vabalt, tundub, et lapsel on keeletunnetus hea ja ma enam keelte paabeli pärast ei muretse.

- Kusjuures uuemad uuringud olevat näidanud, et vana arvamus, et mitmekeelsed lapsed ei oska tegelikult ühtegi keelt päris hästi, ei peagi paika. Kuid nagu paljude praktiline kogemus näitab, siis ei saa ikka mitmekeelset last ühekeelsega võrrelda. Aga noh, mis nüüd aktsendisse puutub, siis mina küll ei julge väita, et minu lapsed räägivad aktsendivabalt eesti keelt. Ma isegi ei räägi ju enam nii nagu mõni Eestis elav eestlane. Samuti pakuks, et sõnavara on ka kesisem. Lapsed näevad Eesti sugulasi liiga harva ja eestlastest tuttavaid mul siin ka ei ole. Aga mulle on kõige olulisem, et lapsed saavad oma vanavanemate ja teiste sugulastega suhelda, see väike aktsent ei häiri küll kedagi.

- Tegelikult on see imetlusväärne millise kiirusega omandavad lapsed selle võõra riigi keele (mis pole segaperedel kodune keel). Meie lapsele (6a) tuli klassi Ukraina tüdruk, kes oskaväid ukraina keelt. Nagu lapse päästerõngata vette viskamine. Alguses suheldi käte ja paberipliatsi teel temaga ja jõuludeks vuristas ta hispaania keelt nagu põliselanik.

ENESEHINNANGUST

Tõlkinud: Khadija

Allikas: Christophe Andre, Youtube

Kõige esmase eneshinnangu annab lapsele vanemate tingimusteta armastus; kas peres oli vanemate või hool-dajate, kelle juures elasin, tingimusteta armastus ja hoolimine. Ka siis kui olin mitte eriti sõnakuulelik, koolis halvad hinded ja kas võisin minna riski peale välja, et mind nende halbade saavutuste eest ei karistata. Kas ebaõnnestumisi tolereeriti. See on väga tähtis alusmaterjal enesehinnanguks. Samas ka kasvatuslik aspekt – kas nad hindasid minu edu, kas nad kritiseerisid minu ebaõnnestumisi. Või oli hoopis vastupidi – kas näitasid üles mõistlikku suhtumist ebaõnnestumiste suhtes. Ja kolmas kõige tähtsam osa – kuidas mu vanemad ise käitusid. Kas olid koguaeg pinges, mida arvasid nendest naabrid, sotsiaalse keskkonna kriitika, kas neil oli hirm reageerida.

Enesehinnangut hakati uu- rima lähemalt kuuekümnend-

datel aastatel. Avastati, et on teatud grupp inimesi, kel on kõrge enesehinnang. Kui neilt küsiti, mis on nende tugevad küljed, siis kirjeldasid nad endid kui ambitsioonikaid, pigem julgeid jne isiksusi. Kui küsiti inimgrupilt, kel oli madal enesehinnang, millised on nende tugevad küljed, oli asi katastroofiline. Iga kord, kui nad leidsid mingi hea omaduse, järgnes sellele kohe ka negatiivne, nagu näiteks ma olen aval, ent vahetevahel vihastun kaasinimeste peale; mul on energiat, ent kohati teen rumalusi jne. See tähendab, et erinevus nende kahe grupi vahel on see, et näha ja aktsepteerida enda positiivseid külgi nagu samuti omada julgust tegutseda, mitte karta ebaõnnestumisi. Kõrge enesehinnanguga inimesed tegutsuvad kergemini, nad on harjunud, et ebaõnnestumine on normaalne ja seda pole vaja karta. Kui aga meil on madal enesehinnang, siis kardetakse ebaõnnestumisi, kuna arvatakse, et sellele järgneb

alati negatiivne kriitika. Ebaõnnestumised selliste inimeste silmis tähendavad olla väärtusetu. Ebaõnnestumine tähendab samaaegselt, et meil pole tulevikku.

Samuti, kui on liialt ebaõnnestumisi koolis, tööl, kodus, juhtub, et kapseldume ja eemaldume kõigest. Tekib surnud ring – kaob usk enesesse, enesehinnang langeb, on raskusi kontakte sõlmida. Kui on raskusi kontakte sõlmida, tegutseme vähem, tegutseme vähem siis on vähem edu jne.

Enesehinnang on pidev sisemine diskussioon. See on kui pisike hääleke, mis kordab ikka ja jälle, et sa ei saa hakka- ma, ei oska, oled andetu, las olla, oled idiot, parem kui järgmisel korral hoiad suu kinni jne. Kõik need pisikesed negatiivsed märkused, eneselegi märkamatuvalt pidevalt korrates on kui radio, mis pidevalt kordab alandavaid repliike. Kui oled sellest negatiivsest keskkonnast mürgitatud, sellest

raadiost, mis pidevalt kritiseerib, siis see avaldab kahtlemata oma mõju. Paljude inimeste puhul see just nii toimibki. Nad alahindavad end järjepidevalt. Inimene peab oma automaatsete mõtete kallal töötama.

Näiteks, olles ühel õhtusel koosviibimisel ja arvad endast, et oled kõige lollim, ebahuvitavam ja ebakompetentsem, mis on kohati absurdne sellises situatsioonis, kuid samas ka õige, kuna on inimesi, kes on palju haritumad, huvitavamad ning kompetentsemad. JA SIIS? Miks mitte rõõmu tunda? Maailmas on hulgaliselt inimesi, kes on intelligentsemad. Miks mitte rõõmustada selle üle ja neid kuulata. Mei ei pea endid sellepärast alahindama. See on viga. Hetkel, kui avastame midagi, mis on väärtuslikum, selle asemel, et rõõmustada, hoopis kapseldume?

Hea enesehinnang ei ole nartsissism, kus on tegemist eneseimetlemisega, teistest üle olemisega. Samuti pole see ka enda mahategemine.

Hoopis vastupidi. Kui inimese areneb edasi oma enesehinnangus, siis unustab ta tagasihoidlikkuse. Tihti on tagasihoidlikkusest antud vale pilt. Tagasihoidlikkus pole enda madalaks tegemine. Tagasihoidlikkus on see, kui me ei pea end teistest kõrgemaks ega ka madalamaks. Peame end teistega võrdväärseks. Teineteisevaheline vendlus. Endas kaheldes ei hakka ma teiste üle domineerima. Lihtsalt olen teiste keskel kui võrdne. Jagame õelikult-vennalikult

kõike. See on tagasihoidlikkus. Ja mitte püüd iga päev ennast alandada.

Enesehinnangu puhul pole kunagi teised inimesed ega ka teiste kriitika probleem, vaid me ise. Oleme liiga tihti endaga karmid, otsides täiust. Endaga peab hoopis sõber olema! Te ei pea end jumaldama, austage end nagu te austate oma sõpra. Kindlasti ei tohi ennast surve all hoida, püüdes olla täiuslik ja eirates, et me kõik oleme ju tegelikult täiusest väga kaugel. Täiuslikkus on kaitse. See on ebaõnnestumiste kartus. See on kindla peale välja minemine. Elus ei ole alati jah-vastuseid, on ka ei-sid.

Tänapäeval on liialt suur rõht meedial - pildil, peegelpildil täiusest, eeskujust. See nõrgestab enesehinnangut. See eeskuju paneb meid uskuma, et kui meil on teatud positsioon sotsiaalses keskkonnas, oleme ka tegelikult keegi. Kui näiteks kanname margiriideid. Kui meil on tööl kõrge positsioon. See on aga hoopis vale!

See on võrdsushullus. Nagu näiteks figuur. Varem ei olnud niipalju peegleid, kui seda on tänapäeval, kus peegli võib leida igast kodust. 19ndal sajandil ei olnud peegleid igas kodus, ka pilte mitte. Enda peegelpilti nähti enamasti veepeegelduses või algelistes peeglites. Seega oli juba endast väiksem ettekujutus. Ja puudus ka enda võrdlemine teistega. Oli pere, vanemad, õed-vennad, sugulased, kes

võisid välimust hinnata, ent siiski jädi keskmesse.

Tänapäeval aga näeb enda peegeldust ja pilti kõikjalt. Igal pool on peeglid, peegeldused, fotod, videod. Igalt poolt leiab ka võrdlusobjekte – reklaamid, ajakirja esikaane modell, kes on meigitud. See teeb inimesed aga ilusamaks, kui nad tegelikult on ja teisalt ka õnnetuks, kuna tekib rahulolematust enda loomuliku pildiga.

Tänapäeva ühiskond on psühhotoksiline, materialistlik ning see pole üldsegi hea meie hingele. See surve mõjutab meie mõtlemist ja käitumist nii enda kui ka teiste suhtes.

Enesehinnangu loomine algab varases lapseas. Kui vanemad julgustavad kannatlikult oma mudilasi – sa saad hakkama! – on laspel tuevikus täiskasvanuna ka positiivne enesehinnang.

Kui aga vanem on kärsitu, väsinud ja hoolimatu, mis iganes põhjusel ning kritiseerib last pidevalt – ah kobakäpp! sa ei saa hakkama! las ma teen ise, sa oled aeglane jne – õõnestab see kõik lapse enesehinnangut. Täiskasvanuna on sellises keskkonnas elanud lapsel madal enesehinnang ning ta eelistab teistest eemal olla, vältides kriitikat.

KÜBERKIUSAMINE

Allikas: <http://www.unicef.ee/page/89>

Mis on küberkiusamine?

- Sõimamine ja ähvardamine õelate e-kirjade, tekstisõnumite jne kaudu.
- Ahistamine ja jälitamine erinevates portaalides.
- Isikliku informatsiooni ja saladuste levitamine.
- Teiste jäljendamine (kellegi teise nimel sõnumite ja e-kirjade saatmine, kommenteerimine).
- Internetilehe (koduleht, suhtluskeskond) loomine kaaslase üle naermiseks, alavääristamiseks või vaenu õhutamiseks (libakontode tegemine).

Ignoreerimine.

Võõraste inimeste peksmise/löömise filmimine ja materjali levitamine internetis, ees-

märgiks mõnitamine ja „naljatamine“ (happy slapping).

Nõuanded küberkiusamise korral

Räägi juhtunust kellegagi, keda usaldad, kes toetab sind ja oskab aidata!

Vaheta meiliaadressi, sulge konto.

Kui oled mõnel lehel või portaalis, kus on võimalik teavitada väärkasutamisest (report abuse), siis kasuta seda võimalust.

Lõpeta igasugune omapoolne suhtlemine kiusajaga: ära vasta, blokeeri kasutaja, mine arvutist eemale jne.

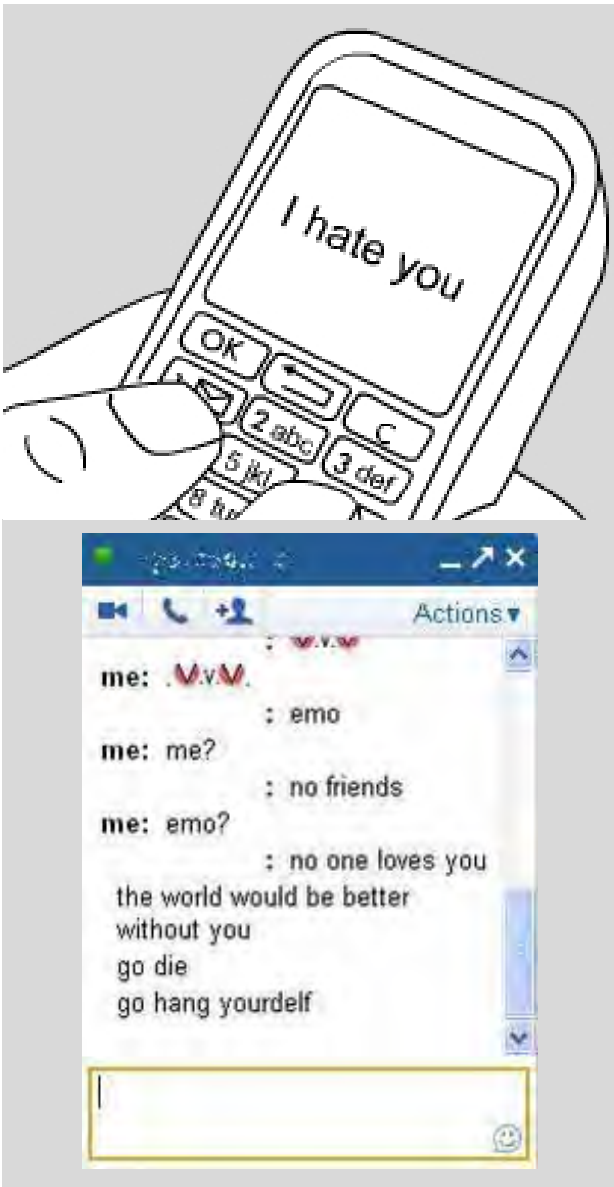
Säilita kindlasti ähvardavad SMSid ja e-kirjad, isegi siis, kui tahaksid need igaveseks unustada – neid materjale saab hiljem asitõendina kasutada.

Mõtlege hoolikalt, millist informatsiooni sa enda kohta interneti üles paned – sa ei tea kunagi, kes ja kuidas seda kasutab.

Ära näita oma salasõnu ega usalda võõrastele oma mobiilinumbrist.

Kui sa näed, et kedagi teist kiusatakse, siis toeta ja abista teda.

Mõtlege enne, kui midagi internetis teed või kellegi kohta postitad. Mis sulle tundub hetkel

naljakas, võib olla teisele solvav ning veelgi enam – see võib olla seadusevastane!

Lõpeta igasugune suhtlemine võõraga või kiusajaga!

Räägi kellelegi juhtunust!

Blokeeri konto ja võõras suhtleja!

Kuhu pöörduda?

Tihti ei soovita internetis toimunu korral kohe politseisse pöörduda, vaid tahetakse juhtunut arutada neutraalse inimesega. Selline hea võimalus on lasteabi telefon 116 111.

Interneti väärjuhtumite teemal võib pöörduda ka Tartu Laste Tugikeskusesse (tel 7 484 666) või Tallinna Perekeskusesse (tel 6 556 970).

Kui asi on tõsine, tuleb ühendust võtta lähima politseijaoskonnaga. Vihjed toimuvast on võimalik edastada ka politsei kodulehel <http://www.politsei.ee/> oleva meiliaadressi kaudu (saada vihje). Anonüümsete vihjete korral ei saa politsei sinuga ühendust võtta ega olukorda lahendada hakata, seega palun kirjuta sinna oma kontaktandmed.

Ennast aidates aidad ka teisi, kellel võib olla samasugune probleem!

Julge abi otsida!

Infot interneti turvalisuse kohta leiad järgmistelt aadressidelt:

laste.arvutikaitse.ee
www.peremediateia.ee
www.koolirahu.eu
www.assapaauk.ee
lapsnetis.eesti.ee

Tekst valmis Põhja Politseiprefektuuri algatusel koostöös järgmiste partneritega: Lastekaitse Liit, UNICEF Eesti, Microsoft Eesti, Sotsiaalministeerium, Tiigrihüppe SA, Sertifitseerimiskeskus, Lasteabi telefon, Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus, Vaata Maailma SA.

VÄIKE INIMENE ON LOODUD VÄÄRIKAKS OLENDIKS

Autor: Meelike Saarna

Valinud: Annely

Allikas: <http://arvamus.postimees.ee/244715/meelike-saarna-vaike-inimene-on-loodud-vaarikaks-olendiks/>

Elus on olukordi, kus võitluslik hoiak on omal kohal, ent ägedus, võitluslikkus ja sõjakus ei saa olla läbiv stiil kasvatuses. Lapsevanemad küsivad alatasa: mil moel seada lapsele piire? Kas pean aina keelama-käskima-karistama, või vastupidi – las laps teeb, mis tahab?

Tihti kaldutaksegi eelistama kas seda või teist, või tehakse kord seda, kord teist, adumata, et olemas on veel kolmas võimalus, mis väärtustab isiksusena nii last kui ka täiskasvanut.

See on võimalus teineteist kuulata ja mõista, saada aru teineteise ootustest ning teha toimivaid, nii lapse kui ka vanema vajadusi arvestavaid mõistlikke kokkuleppeid. Oma töös koh-tun liialt tihti sellega, et piiride tõmbamisega kaasneb ülemäärase jõu kasutamine.

Loomulikult on iga lapsevanema väga oluline ülesanne piiride seadmine. Otseste keeldude käskude, tohib – ei tohi taga on kultuuriruumilised tähendused: mis on antud sotsiaalses keskkonnas kohane käitumine ja mis mitte, mis on eetiline – mis ebaeetiline, mis väarikas – mis vääritu. See on vanema tegemata töö, kui laps

neid tähendusi ei tea ja ilma olulise toimetulekupagasita ellu astub.

Ilma piirideta lapsed teevad hulle asju, kuid on vaja mõista, et need pole pelgalt hullud asjad, vaid hädalise appihüüd vanemale: palun ütle, mida ma tohin või ei tohi, ma ise ju ei oska ega tea! Ilma piirideta lapsed tunnevad end justkui õhus olevana, abituna ja armastusest ilmajäetuna.

Kuid mõistlik piiride seadmine ja ülemäärase jõu kasutamine kasvatuses on siiski kaks erinevat teed, mis annavad ka erineva tulemuse. Liialt range, vaid käskudel-keeldudel ning tassel-karistusel põhinev vanemlik võim ohustab kindlasti lapse ja vanema vahelist lähedussuhet.

Vanemale hirmuga alluv laps võib tema vastu tunda alateadlikku salaviha ja -soovi kätte maksta. Ta tunneb end läbikukkunu ja tõrjutuna, ning tihti on tema tegelikud vajadused rahuldamatata – vanem «teab» ju palju paremini, mida lapsel vaja on.

Jõulist käitumisstiili eelistav vanem peab arvestama hinnaga, mida ta seda valikut tehes maksab. Jõu abil võib saada võimu ja täieliku kontrolli laste üle, kuid usaldust jõuga ei saa. Ja see on väga oluline kaotus.

Humanistliku koolkonna esindajad psühholoogias, alates selle rajajast Carl Rogersist, rõhutavad, et inimene on loodud väarikaks olendiks, kellel on sisemine sund enesearenguks,

kes on suuteline võtma vastutust, looma toimivaid, siiraid ja avatud suhteid.

Carl Rogersi kolleeg ja mõttekaaslane Thomas Gordon kirjutab oma raamatus «Tark lapsevanem» suures piires samast – sellest, et laps on sama väärtuslik inimene nagu täiskasvanugi, seda vaatamata sellele, et laps ei tea, mida täiskasvanu teab ja et tal ei ole neid kogemusi, mis on täiskasvanul. Kui me last tema varases, õrnas eas sügavalt haavame tema alavääristamisega karistuste kaudu, võib juhtuda, et sellest lapsest ei kasvagi väärtuslikku täiskasvanut. Sest kust võib ta teada, et ta on väärtuslik, kui talle lapsepõlves sisendatakse vastupidist.

Mida väiksem on laps, seda «suuremad» on issi ja emme. See, nn psühholoogiline suurus annab vanemale võimu lapse üle. Vanemate käes on võimsad hoovad tasude ja karistuste näol, mis drastilisematel juhtudel avalduvad laste treenimises sarnaselt tsirkusloomaga.

Selline treening muudab nii looma kui ka lapse küll kuulekaks, kuid kuulekusega kaasneb madal enesehinnang, argus, initsiatiivitus, kartlikkus ja närvilisus.

Arusaam, et võim, jõuline piiridepanek on suurepärase viisi lapse või ükskõik kelle mõju-

tamiseks, ei vasta tõele. Võim ei pane kedagi oma mõtteviisi muutma, see sunnib korrigeeri-

ma ainult käitumist. Ükski käsk ju ei muuda meie vajadusi ning jõu kasutamine tekitab alati vastujõu. Nii peaks piiride seadmisel lapsele põhiküsimus olema mitte võim, vaid vastastikused kokkulepped, mis sünnivad kummagi osapoolte vajaduste leidmise ja nende rahuldamise kaudu.

Kasvame ja õpime koos – see sobiks välja vahetama liialt ühesuunalist kasvatamise-sõna, pealegi pole ju kahtlust selles, et mitte ainult vanemad ei õpeta lapsi. Ka laste roll vanemate «õpetajana» võib olla vägagi isa-ema isiksuse kasvu soodustav.

KAS LAPS PEAB VANEMATE SÕNA KUULAMA?

Autor: Maie Tuulik

Valinud: Annely

Allikas: http://www.tea-toimeta.ee/Kas_laps_peab_vanemate_sona_kuulam_114.htm

Lapse kasvatamine on inimeste elus üks tähtsaimaid ülesandeid. Kasvatuspõhimõtteid ja –meetodeid on erinevaid ning igal neist on omad head ja halvad küljed. Kuuletuma õppimise kõige tundlikum iga on teine-kolmas eluaasta.

Lapselt võiks nõuda algul selliseid asju, mida ta täidab mängides, sest enne trotslikuse perioodi (kolmeaastase kriisi) on lapsel aeg, kui ta teeb meelsasti seda, mida vanem palub. (Palun pane kingad ilusasti kõrvuti! Palun too isale ajaleht! Ole hea laps ja tee kasile pai! Ära võta autot teise käest ära!) Kuulekust õpetatakse igapäevastes olukordades. Vanemad kiidavad last, kui ta palved täidab, ning laps kogeb, kui tore on olla tubli ja hea. Korda palvet vaid üks kord, sest kui hakkad korrutama, ei õpi laps eraldama tähenduslikku juttu muust jutust. Korrutamise tõttu

muutuvad lapsed kõvaks kui kalju. Pikkade seletustega lämmatame lapse vastuvõtvõime juba enne, kui see on jõudnud tekkida. Pikkadesse seletustesse upub ka peaasi, mida öelda tahtsime. Kui laps ei kuuletunud, siis mine tema juurde ja tee koos temaga seda, mida palusid (korja koos temaga lelud kokku, võta lapsel käest kinni ja andke ärvõetud auto koos teisele lapsele tagasi). Ära tee seda lapse eest ära, sest siis õpib laps, et ta ei peagi vanemat kuulama, koos tehes aga jääb talle tunne, et ta peab korralduse siiski täitma. Laps näeb, et sa mõtled, mida ütled, kui teed vajalikku koos lapsega kindlalt ja vihastamata. Viimane hoiatus, kui laps ei kuuletu, peaks olema selline, mida saab ka ellu viia, mitte pelgalt ähvardada (viime laialilooitud mänguasjad kotiga hoiupaika; lahkud söögilauast, kui ei oska käituda jms). Viimane hoiatus annab lapsele veel võimaluse kuuletuda või valida sõnakuulmatuse tagajärjed. Kui sõnakuulmatusele ei järgne vastutust, siis sõnakuulmatuse suureneb ja vanemad räägivad otsekui kurtidele kõrvadele. Ära hüüa juhiseid teisest

toast, ära hüüa käsku mängivale lapsele, vaid peata mäng ja räägi siis. Laps ei suuda kuulata, kui käsil on midagi huvitavat. Lapsel võiks paluda korjata, mida vanem ütles. Kordamisega talletub öeldu kindlamini ja tõenäolisemalt järgneb sellele tegevus. Eriti on seda vaja siis, kui me pole kindlad, kas laps kuulis ja mõistis käsku. Lapse mälu ei talleta mitut asja samaaegselt. Kui ülesanne on keeruline, jaga see osadeks ja anna ainult üks juhiseid korraga. Kuuletumise õpetamise perioodil tuleb jälgida, et laps hakkaks tegutsema ülesandekohaselt. Lapsel ei tohi tekkida arusaama, et kui piisavalt kaua täitmisega viivitada, siis polegi vaja teha. Nurka järelemõtlamise kohana tänapäeval enamasti ei kasutata, küll aga on järelemõtlamise kohaks saanud mõni teine koht, näiteks tool, trepiaste jms. Siin ei ole tegemist karistusega, vaid mõtlemine ja otsuse tegemiseks aja andmisega. Me ei tohiks mingil juhul olla ükskõiksed olukordades, kus laps ei kuuletu, vaid peaksime teda aitama kuuletuda. Kuuletumine sõltub palju ka sellest, kuidas me käsud anname (missu-

guse häälega, kui kindlalt jms). Ära esita käske küsimuse või ettepaneku vormis! Vanemad ei peaks küsima seal, kus tuleb käskida. (Kas läheme nüüd koju? Kas sa lähesid nüüd magama? Miks sa väiksemat kiusad?) Siin ei ole laps otsustaja. Lastelt ei küsita, mida nad teha tahavad, lapsed peavad õppima, mida nad tegema peavad. Lastes tekitab enim stressi, kui nad peavad liiga vara liiga palju otsustama ning taluma siis oma otsustuste tagajärge. Siia ei tohi aga segada küsimusi, millega laps saab harjutada oma tahtmise täitmist. Laps ütleb esimest korda „ei” siis, kui on leidnud oma arvamusel, ning nii ta püüabki seda kõikvõimalikes olukordades harjutada. Laps vajab olukordi, kus ta saab oma taht kasutada. Et laps saaks valikuid teha, annab vanem talle valida variandid. (Kas loeme mömmi- või jänkuraamatut?

Kas võtad pildiga taldriku või selle kollase?) Niisiis, on olukordi, kus laps võib tegutseda oma tahte kohaselt, teisalt peab ta leppima, et on olukordi, kus ta ei saa seda, mida tahab. Vanemad peavad ilmutama tarkust kesktee leidmisel. Kui satume vastamisi lapse jonnipurskega, kus ta võib endale viga teha või teisi lüüa, asju loopida vms, siis tuleb last tugevas sülevõttes takistada paha tegemast. Holding'uga aidatakse lapsel rahuneda, kuni jonnakas pingeolukord vaibub, näiteks hakkab laps nutma ja elab nii oma seesmise pinge välja. Positiivne suhe – usaldus – on kuuletumise eeldus. Sõnakuulmatuks muutunud lapse puhul peame tugevdama oma suhet temaga. See tugevneb lihtsatest asjadest: lapse pilgu püüdmisest, silmavaatamisest, sülevõtmisest ja muust puutekontaktist, lapsega rääkimisest, temaga

koos olemisest. Mida väiksem on laps, seda väiksemate pingutustega saab paigastlänud suhet tasakaalustada.

NB! Pakuksin siin välja mõned raamatud vanematele lugemiseks kellel aega ja mahti on

- Gordon, T. (2003a). Millist last tahate teie? Kuidas arendada lapses enesedistsipliini?
- Gordon, T. (2003b). Tark lapsevanem. Kuidas luua ja säilitada oma lapsega terviklik suhe.
- Nelsen, J., Erwin, C. & Duffy, R-A. (2007). Positive discipline for preschoolers.
- Tamm, L. (1967). Käsk ja keeld, tasu ja karistus.

Minu lugu

Leidsin oma tee suht pika otsimise järel. Moslemitega sain tuttavaks koos töötades, varem eriti ei teadnudki islamist. Kuni ühel päeval tuli tahtmine rohkem teada saada ja sellest sai minu teekond alguse.

Algul lugesin palju ise igalt poolt; hiljem hakkasin uurima teiste moslemite käest, et saada targemaks läbi inimeste, kes sinna religiooni sündinud. Iga kord avastasin enda jaoks midagi põnevat ja teistsugust.

Suurema värava avas minu tulevane kaasa. Tema vastas alati mu küsimustele ja seletas, miks on nii ja naa; miks on midagi *haram* või *halal*.

Keegi mind kunagi sündinud pole, kuna sunnitud religioonis ei ole 100% Allahiga ja samamoodi ei tasu ka kellegile heameele tegemiseks religiooni vastu võtta.

Tatsasin oma teed kaks aastat kuni leidsin, et islam on see õige õnn, mida olen otsinud. Minu tulevane äia ja ämma perekond on super, nad ei sündinud mind millekski ja ei lubanud ka abikaasal sundida mind moslemiks hakkama. Ütlesid, et las leiab ise oma tee. *Hamdolillah*, ma olen nii tänulik nendele ja perele, et nad aitasid mind sel raskel valikul õiges suunas.

Ya rabb, loodan, et ükskord ka mu ema avab oma silmad ja mõistab, et kõik moslemid ei ole sellised nagu uudistes ja telekas näitakse. *Allah*, aita kõigil moslemitel leida oma õige tee Paradiisi mitte põlevasse Põrgusse. *Ya rabb*, et maailm muutuks rahulikumaks ja võrdseks. *Ya rabb*, et minust saaks korralik moslem. *Ya rabb*, aita meil olla tugevad.

Hamdolillah kõige eest ja alati!

Enela

Rubriigi autor: Kauthar

ISLAMIUUDISED

EDU NIMEL ISE MEKASSE

Allikas: http://www.ap3.ee/opinion/2012-10-23/ap_edu_nimel_ise_mekasse
(23.10.2012)

Kui Muhamed mäe juurde ei tule, tuleb mäel endal Muhamedi juurde minna. Just nii võib kirjeldada Teet Jagomägi asutatud kaardifirma Regio sammu, asuda islamimaailmale arendusi pakkuma, mis on viinud sümbolse tulemuseni - Meka rännaku positsioneerimissüsteemi rakendamiseni.

Kuigi Euroopa välistest, kaugetest turgudest rääkides armastavad Eestis eelkõige poliitikud rääkida Aasia ning kitsamalt Hiina ahvatlusest ja potentsiaalset, siis sama kaugel, müstiline, keeruline ja ohtlik, kuid ka võimalusterohke ja tulus on Araabia, aga laiemalt ka kogu islamimaailm.

Homme algab muslimite üks olulisemaid sündmusi – palverännak Mekasse ehk hadž. Tänapäev kirjutab, et geoinfosüsteemide ja kaartidega tegelev AS Regio on Saudi Araabias püsti pannud

mobiilse positsioneerimislahenduse, mis aitab palverändureil turvaliselt jõuda islamimaailma pühamusse. Regio saavutus on seda hinnatavam, et Saudi Arabia on üks kõige traditsioonilisemaid islamiihiskondi.

Araabial, ja laiemalt islamimaailmal on palju eeliseid. Esiteks on suur osa neist rikkad maad. Tõsi, peamiselt loodusressursside, nagu nafta, toel, kuid see ei kahanda selle väärtust. Vastupidi, kuna tegu on ühtlasi ka arengumaadega, on vähemalt osad riigid asunud oma elujärje parandamiseks investeerima suuri summasid. Kui seni panustati peamiselt taristu, see on teede, kanalisatsiooni ja võrkude ülesehitamisse, siis kaasaegsele maailmale järelejõudmiseks investeeritakse üha enam ka tehnoloogiasse. Teisisõnu – valdkondade arv, kus äri- või-

malusi avastada, pigem kasvab.

Kolmandaks eeliseks on aga rahvastik. Maailmas on üle 1,3 miljardi moslemi. Vastupidiselt Euroopale või ka iibekasvu piiravale Hiinale, kasvab nende riikide elanikkond endiselt jõudsalt. Ning kuigi kiirelt noorenev ühiskond peidab endast revolutsiooniohtu, tähendab ta kokkuvõttes ikkagi kasvavat turgu. Pidevalt lisanduvaid kliente.

Nagu näitas vastuoluliste tulemustega Araabia kevad, osatakse erinevaid rakendusi kasutada juba praegu, kui IT seadmete levik on võrreldes muu maailmaga endiselt madal. Muidugi, piirkonnas jala uksevahele saamine võib olla väga raske, kuna islamiriikide äriühingud on omavahel

väga tihedalt seotud. Selge seegi, et see ei sobi igapähele.

Kuid väide, et eestlased ei saa seal hakkama, ei pea lihtsalt paika. Regio kõrval, kes muuhulgas tegutseb veel Araabia Ühendemiraatides, Marokos ja Sudaanis ning islamimaadest näiteks Türgis, Pakistanis ja Indoneesias, on piirkonda edukalt sisenenud ka börsiplaane hauduv Nortal. Endise nimega Webmedia on

saanud tellimusi näiteks Omaanis.

Aga valdkonnad ei piirdu kaugeltki tehnoloogiafirmadega. Näiteks Eesti suuruselt teine saeveski AS Toftan müüb saetoodangut Saudi Araabiasse, Alžeeriasse, Egiptusesse, Tuneesiasse ja Liibüasse. Turbatoodangut on Araabia riikidesse müünud ASB Greenworld Eesti AS, kes eksportis eelmisel aastal Saudi Araabiasse ja AS Prelvex,

kes müüs lisaks ka Liibanoni.

Kuna aga hirmul on suured silmad, näeme millegipärast ainult moslemimaailma probleemset poolt, nagu on märganud rahvusvahelise kaitseuuringute keskuse teadur Hannes Hanso. Selles mõttes võib Regio saavutus olla sümbolne tähis ka Eesti ettevõtjale näitamaks piirkonnas peituvaid võimalusi.

SAUDIDEGA ÄRI TEHES JÄRGI NENDE REEGLEID

Allikas: <http://www.ap3.ee/Default.aspx?PublicationId=415c3655-facc-4745-adf1-32aef3fabfb0> (07.10.2012)

Araabia maades äri tehes on enesestmõistetav austada nende väärtusi, usku ja kultuuri. Eriti rangelt peab seda järgima Saudi Araabias kui ühes kõige traditsioonilises islamiihiskonnas.

“Midagi pole teha - reaalne turg nihkub üha enam araabia ja Lähis-Ida maade suunas, sest just nende riikide arvelt saab kasvada,” põhjendas turba kaevandaja ja turbasubstraatide tootja ASB Greenworld Eesti ASi tegevjuht Jüri Tiidermann uute turgude otsimist. “Neis riikides on raha ja neis riikides suureneb elanikkond. Samas on araabia riikidega äri ajamine omaette kino, sest sealne mentaliteet ja arusaamine äri- asjadest on hoopis teistsugune.”

Loomulikult kuulub sealse

ärimaailma juurde kauplemine, ent Tiidermanni kinnitusel on eriti kõvad kauplejad just saudiaraablast. “Saudid saavad väga hästi aru, et muu maailma teadvuses on kinnistunud arusaam, et kuna saudidel on väga palju raha, siis tuleb see neilt kätte saada ehk kaupa hästi kallilt müüa,” selgitas Tiidermann. “Aga saudidel ongi raha paljuski tänu sellele, et hoopis nemad oskavad müüa kallilt ja osta odavalt. Läbirääkimistel tuleb arvestada, et saud tahab alati öelda viimase hinna ehk saud tahab alati võita.”

Ka Eesti suuruselt teise saeveski ASi Toftan tegevjuht Martin Arula möönis, et äritegemine araabia ja Põhja-Aafrika riikidega pole kergete killast, aga küsimus on ikka selles, et ju siis müük sinna tasub ära. “Pead tundma kohalikku elu ja kultuuri ning nen-

de ärikäitumist, sest muidu saad kõrvetada,” rõhutas ta. Toftan müüb saetoodangut Saudi Araabiasse, Alžeeriasse, Egiptusesse, Tuneesiasse ja Liibüasse.

Arula andmeil on Toftan vist Eesti saeveskitest ainus, mis sinna kanti oma toodangut ekspordib. “Varem müüsid seal peamiselt Rootsi saeveskid oma toodangut, aga sealne rahvastik kasvab ja puitu vajatakse järjest enam,” lisas ta.

Geinfosüsteemide ja kaartidega tegelev AS Regio on Eesti firmadest ilmselt kõige kauem olnud Saudi Araabia turul. Sellele turule siseneti 2004. aastal läbi Ericssoni kohaliku harukontori. Lisaks Saudi Araabiale tegutsetakse mitmetes teistes araabia ja islamimaades. Regio töötajad on sealses piirkonnas kordu-

valt koostööpartneritega koh- tumas käinud, eelmisel nädalal naasis lähetuselt Saudi Araabiasse Regio mobiilinduse osakonna projektijuht Kristjan Mustkivi. Aasta tagasi olid Saudi Araabias sama osakonna hooldustiimi juht Leino Laks ja tootejuht Ivo Lõhmus.

Sealse ühiskonna mõtte- maailma iseloomustamiseks sobib hästi tähelepanek liiklusõnnetuse tagajärgede kohta, mida Kristjan Mustkivile rääkis Ericssoni harukontori üks töötaja. "Kui sissesõitnu satub Saudi Araabias liiklusõnnetusse, mille tegelikuks põhjustajaks on saud, siis süüdlaseks jääb ikkagi sissesõitnu," lausus Mustkivi. "Ja põhjendus on väga lihtne: õnnetust poleks juhtunud, kui inimene ei oleks riiki tulnud."

Lõhmuse kinnitusel pole ta kusagil mujal kohanud nii suurt seisuste vahet kui Saudi Araabias. "Saudi kodanikud lihtsamat tööd oma seisuse tõttu reeglina teha ei taha," rääkis Lõhmus. "Et aga Saudi Araabia kodanikud siiski tööd

teeksid, näeb nende töäjou- poliitika lausa ette vastavat kvooti. Mis tähendab, et firma saab tegutseda vaid siis, kui seal töötab kvoodi jagu saude."

Lõhmuse sõnul juhtus ta lugema kohalikust inglisekeel- sest ajalehest arutelu kvooti- de üle. Leht kirjutas umbes tuhandet veokit omava trans- pordifirma mustast tulevikust. Firma kontoris töötas küll pii- savalt saude, ent saudidest autojuhte pole firmal õnnes- tunud leida ja see tähendab, et firma ei saa ka rohkem võõrtöäjoudu palgata.

Regio värske tegevjuht Ülo Säre rääkis, et ehkki ta ise pole Saudi Araabias käinud, on ta napi paari kuu jooksul juba saanud õpetliku ärikogemuse saudidega. Nimelt oli Regiol hiljuti käsil üks lepingu sõlmi- mine Saudi Araabia kliendiga. Kuigi läbirääkimised hinna üle olid lõppenud, küsisid saudid ometi veel allahindlust.

"Minu esimene reaktsioon oli kategooriline ei, kuid siis

tegid vanemad kolleegid mul- le selgeks, et kui igal pool mu- jal võid nii käituda, siis mitte mingil juhul Saudi Arabia kliendiga," seletas Säre. "Sau- did tõlgendaksid seda kui sol- vangut. Nende ärikultuuris on nii, et kui me oleme sõbrad, siis otse loomulikult annad sa hinnast alla. Samuti lähtuvad nad põhimõttest, et nemad kui projekti tellijad annavad täitjale ülesande, mis kuulub täitmisele, mitte arutamisele. Seda enam, kui täitjaks on mittemoslem."

Leino Laks lisas, et antud le- pingu puhul tegidki nad veel kolmeprotsendilise allahind- luse. "Sisuliselt muutis see le- pingus vaid kahte viimast kohta ehk tegu oli suhteliselt tühise summaga," nentis ta. "Saudidega on meil alati kõva kauplemine olnud. Tegelikult on kauplemine hea tunnus, sest see tähendab, et partner on asjast huvitatud. Ma olen teistes riikides kogenud, et need, kes üldse ei kauple, ei taha hiljem ka maksta."

MUUGAL LASTITAKSE SADAMA SUURIMAT VILJALAEVA

Allikas: <http://www.epl.ee/news/majandus/muugal-lastitakse-sadama-suurimat-viljalaeva.d?id=65150774> (23.10.2012)

Veel vähemalt nädal aega kestvad viljalaeva lastimis- tööd käisid eile Muuga sada- mas täie hooga. Koostöös teiste firmadega tegi Baltic Agro suuremahulise viljate- hingu, mis tõi läinud nädalal Muuga sadamasse suurima

kaubalaeva, millega veetakse 76 300 tonni otra Saudi Araa- bia kaamelitele söödaks.

Tehingu maksumus on Bal- tic Agro esindajate sõnul pea 20 miljonit eurot. „Seda kõike ei saa kahjuks ühe arve peale

kirjutada, sest alguses pidime laadima ainult 25 000 tonni kaupa. Aga kuna oli väga hea vilja-aasta ja koostöö, siis pa- neme laevale kolm korda nii- palju ja veel natuke pealegi," ütles Baltic Agro viljamüügi- juht Timo Sildvee. Tema sõnul

jääb eksporditava vilja tonni-hind 240–260 euro vahele, sõltuvalt lepingust.

Kui tavaliselt kasutatakse teraviljaveoks 3000–6000-tonniseid kaubalaevu, siis Küprose lipu all sõitev MV Denita Wave on konkurentsituul suurim viljalaev, mida Eestis

on lastitud.

Teraviljakoormaid, mis üle Eesti Muugale kokku tuuakse, mahub laeva 2900 autotäit. Kui kõik vilja kokku vedavad veoautod järjekorda seada,

moodustuks neist 60-kilomeetrine rivi.

Eileks oli Muugale kohale veetud umbes 67 000 tonni ja laeva lastitud 5000 tonni otra. Kui Eestile on sellised kogused erakordsed, siis Saudi Araabia jaoks mitte. Nimelt saabub sinna aasta läbi iga kuu kümme sellist viljalaeva.

EESTI JALGPALLIKOONDIS PEAB NOVEMBRIS KAKS EKSOOTILIST MAAVÕISTLUSMÄNGU

Allikas: <http://sport.delfi.ee/news/jalgpall/eesti/eesti-jalgpallikoondis-peab-novembris-kaks-eksootilist-maavoistlusmangu.d?id=65138870> (19.10.2012)

Eesti jalgpallikoondise järgmised kohtumised toimuvad 8. ja 14. novembril, mil maavõistlustes ollakse vastamisi Omaani ja Araabia Ühendimiraatidega.

Omaan võõrustab Eestit 8. novembril kell 15:30 kohaliku aja järgi (kell 13:30 Eesti aja

järgi) pealinnas Masqaṭis. Kohtumine 1990. aastal MM-finaalturniirile jõudnud Araabia Ühendimiraatidega leiab aset 14. novembril Abu Dhabis.

Araabia Ühendimiraatidega mängis Eesti 1999. aastal, kui Martin Reimi ja Andres

Operi tabamused töid 2:2 viigi. Omaaniga oldi vastamisi 2003. aastal, kui võõrsil jäadi alla 1:3, Eesti värava löi toona Indrek Zelinski.

FIFA edetabelis asub Omaan hetkel 95. ja Araabia Ühendimiraadid 116. kohal, Eesti paikneb 69. tabelireal.

USKLIKE TUNNETE SOLVAMINE VÕIB SAADA VENEMAAL KRIMINAALKURIDEOKS

Allikas: <http://uudised.err.ee/index.php?06262174> (26.09.2012)

Venemaa riigiduumas valmistub muutma usklike tunnete solvamise kriminaalkuriteoks. Saadikuid ajendavad selleks ühiskonnas ilmnunud teravad vastuolud pärast punkansambli Pussy Riot liikmete süüdimõistmist.

Hiljuti avati Marat Gelmani galeriis näitus, kus Pussy Rioti liikmeid kujutati otsekui

pühakutena, vahendasid ERR-i raadiouudised.

“Pärast olukorda Pussy Rioti ümber, kus neid pandi nende esinemise eest vangki, tekkis idee, et neid toetada ning jätkata nende ideedega vabadust end väljendada ning valede paljastamist,” põhjendas oma teemavalikut kunstnik Jevgenia Maltseva. Galeriid ründasid aga õigeusk-

likud aktivistid, kellest mitu koha peal arreteeriti. Toimunu näitas taas, milliseid kirgi suudavad Venemaal üles kütta religioossed tunded ja õigeusu kirik.

Venemaa rahvakunstnik, patriarhaadi kultuurinõukogu liige Nikolai Burlajev leiab, et Pussy Riot teenib kirikut lava-

na kasutades vanakurja enast.

“Inimesed püüdlevad seal Jumala poole. Nad proovivad ehitada silda loojani. Aga kes on looja vastu? Saatan, see on ju arusaadav. Nii ta töötabki,” rääkis ta.

Kõik riigiduumas neli fraktsiooni toetavad eelnõu usulisi tundeid kriminaalkaristuse ähvardusel kaitsta. Õigeusklikud tervitavad seda. “Kui hävib õigeusk, kaob õigeusu autoriteet meie usus, kukub kokku kõik,” selgitas

kirjanik, Vene üldrahvaliku partei aseesimees Ivar Mironov. “Hävivad meie traditsioonid, meie kultuur, ja venelasi kui rahvust enam ei ole,” lisas ta.

“Toimus minu hinge rituaalne tapmine,” rääkis oma kogemusest Pussy Rioti video vaatamise järel Moskva oblasti teeneline kunstnik, lauljanna Viktoria Tsõganova. “Teisi sõnu ma leida ei suuda. Minu tunded viidi lihtsalt šokki. Minu hing valutab nii, et hea, et keegi ei näinud, kuidas ma

end sel hetkel tundsin ja kuidas välja nägin.” Tema abikaasa, kunstnik ja poeet Vadim Tsõganov nõuab patustele eriti karmi nuhtlust. “Me teeme ettepaneku viia kriminaalkoodeksisse paragrahv, mis võrdsustaks taolise käitumise inimese ette kavetatud tapmisega. Siis lõpeb meie maal kogu see jumalavallatus.”

Riigiduumas eelnõus nähakse ette siiski kergemat karistust – türmisaatmist kuni kolmeks aastaks.

SAUDI KÕRGVAIMULIK SOOVITAS KÜLASTADA TEISTE USKUDE PALVELAID

Allikas: <http://uudised.err.ee/index.php?06263177> (09.10.2012)

Saudi Araabia õpetatud seadusetundjate kogu ulama nõukogu liige ja kuningliku kohtu nõunik doktor Abdullah bin Suleiman al-Manee rääkis Saudi ülikooli üliõpilastele Malaisias, et neil on lubatud külastada teiste uskude palvelaid, ning julgustas neid rohkem kasutama sotsiaalmeediat.

Dr Abdullah selgitas Saudi Araabia kuninga stipendiumiprogrammis osalevatele

tudengitele, et ta ei ole selle vastu, kui nad külastavad mittemoslemite palvelaid ja jälgivad nende rituaale, isegi kui neilt nõutakse sissepääsutasu, kuna see tugevdab moslemi sidet oma usuga ja näitab teiste uskude kummardajate teadmatust, vahendas portaali Al Arabiya News ajalehte Al Riyadh.

Samuti julgustas klerik Saudi noori kasutama kogu neile kättesaadavat sotsiaal-

meediat, näiteks Facebooki ja Twitterit, aga ka e-posti, et levitada islami sõnumit. “Me peame jõudma inimesteni moodsate ja sobivate vahendite abil,” ütles ta.

Ajaleht Arriyadh kirjutas, et dr Abdullah rääkis üliõpilastele, kui tähtis on levitada sõnumit sallivusest ajal, mil islamit ägedalt rünnatakse, hoiduda mis tahes vägivaldsest reageerimisest sellele ning olla rahu sõnumitooja.

HUVITAVAT LUGEMIST:

1. Riho Laurissaar: meie sõbrad muslimid?

<http://uudised.err.ee/index.php?06262864> (04.10.2012)

2. Nädala intervjuu: peapiiskop Andres Pöder

<http://uudised.err.ee/index.php?06263879> (19.10.2012)

3. Männik: araabia riikide sekumine Süürias võib viia sõjani Lähis-Idas

<http://uudised.err.ee/index.php?06262391> (29.09.2012)

MINU GHANA (3. OSA)

Autor: Eileen

Ma alustasin oma reisi Eestist pühapäeva 15.07.2012 varahommikul ning oma lasteni jõudsin ma lõpuks alles kolmapäeva 18.07.2012 lõunal – seega reis oli MEGA MEGA MEGA pikk. Kui lõpuks kohale jõudsin – pärast seda kui ma olin viibinud „hotellis“, mis kohalike ja Misthy (lastekodu omanik) arvates oli „nii hea, onju? jah? jah?“ kuid tegelikkuses kõige jubedam koht, kus ma ööbinud olen, mille eest ma olen pidanud maksma ja maksma kusjuures sama hinda mis kodus mõne hea hotelli eest...

Siin ka väike kõrvalepöige – ma ei suuda vist kunagi piisavalt rõhutada, milline ebastabiilsus ja organiseerimatus Ghanas valitseb. Me arvaksime, et kuna tegu on niivõrd vaese riigiga, siis on ka vastavalt hinnad niivõrd palju madalamad, kuid ei – 90% asja-

dest on täpselt samade hindadega nagu meie kaup siin Euroopas. Kuid ometi näiteks need õpetajad, kes viis päeva nädalas õpetavad meie lastekodu-koolis, saavad kuus palka umbes-täpselt 200 eesti krooni [ja ma ei usu, et ma olen ainus, kes siiani kõike eesti kroonis ümber arvutab ja selles kursis mõtleb-majandab] – ning kuigi suurem enamus riigi kodanikest elab ekstreemvaesuses, säravad päevasel ajal tänavavalgustid täies jõus ning presidendi matused on muudeti üleriigiliseks väga uhkeks 3-päevaseks tseremooniaks.

Aga tagasi teema juurde. Pärast seda, kui ma olin reisinud Tallinnast Helsingisse, Helsingist Istanbuli, ööbinud Istanbulis, jätkanud reisimist Istanbulist Accrasse, ööbinud Accras, jätkanud Accrast Kumasisse, ööbinud Kumasis,

jätkanud Kumasist Akomadani ... oot, mis MA JÕUDSINGI AKOMADANI!

Akomadani ma jõudsin väikese marsruuttaksoga, mida Ghanaks tuntakse *TroTro* nime all. Selle pilliga tuleb loksuda kuskil 2 tundi, enne kui jõuda lähimast suurlinnast minu külla – Akomadani. Aga siiski, ma lõpuks jõudsin sinna!!!

See oli nii veider tunne, ma ei oskagi seda seletada – kuni selle hetkeni, kui ma päriselt sinna saabusin, ma arvasin, et midagi tuleb kohe-kohe vahele, ja see unistus jääb katki ja täitmata. Küll arvasin ma, et lend jääb ära, küll arvasin ma, et buss läheb katki, küll arvasin ma, et midagi on minu dokumentidega valesti **(Ghanasse ei lasta riiki sisse, kui sul ei ole tehtud kollatõve vaktsiini!)** ja mind ei lasta riiki

sisse, küll seda ja küll teist, sest kuni selle konkreetse hetkeni, see tundus siiski nii käega katsumatu kogemus, see tundus minu jaoks nagu midagi, mida kogevad ainult ehk Angelia Jolie'd ja millest ma ainult netis sirvides võin piltevaadata. Aga minusuguse liht-Eilu jaoks, no ei – liiga lahe ju!

nägu ma ei seletanud, kelle nime ma ei teadnud, aga kelle hulgas olid poisid, kes reisi lõpuks said minu parimateks sõpradeks – Brice ja Paayaw.

See tundus mulle esmapilgul nii veider, et mitte mõni suurem mees ei tulnud mind minu kottidega aitama (mäletagem – ma reisisin sinna seljakoti, käekoti ja

ainus, kes mind nimepidi kutsus) Jumala eest ei peaks lillegi liigutama, mis oli minu jaoks nii veider, sest teoorias, mina ju läksin sinna et neid aidata ja nende suhtumine minusse oli täpselt selline – mina ei tohi lillegi liigutada!

Sammusime siis maja poole, lapsed viskasid (jah, viskasid! – mu kohvritest ei ole pärast

Ma astusin *TroTro* pealt maha ning alguses ei näinud ma silmapiiril mitte ühtegi last. Minust paremal seisis Misthy Cee Educational Complex'i hoone, ehk siis maja, millest sai minu kodu järgmiseks kuuks ajaks. Taamal seisis suur tühermaa ning minu ees mingisugune ehitamisel olev kividest koosnev ebamäärane ehitis, millest tulevikus *inšaAllah* ühel päeval saab laste jaoks söögisaal. Kaugemal oli näha laste koolihoonet ja siis hakkasid vaikselt igaltpoolt ilmuma uudistavad pilgud ja kohe jooksid kohale ka poisid, kelle

kolme kohvriga – selline ma kord olen!) vaid lapsed, täiesti väiksed lapsed ja see oli terve reisi vältel nii. Isegi kui ma turult tagasi tulin, käes näiteks üks banaan, siis väiksed 3-aastasedki tulevad minuga võitlema – kes saab seda banaani minu eest tassida, et 'Madam Eileen' (nii nad mind kutsusid, ükskõik kui mitu korda ma neile ei seleta, et ma olen teie SÖBER, teie padruuga, mitte mingi madam, te tekitate minus tunde nagu ma oleksin 50-aastane ... aga ei, Madam mis Madam ja rohkem variante ei ole, välja arvatud minu imearmas Brice, kes oli

Ghanat mitte midagi järel; ma siiani ei ole julgenud oma isale tema kohvrit tagastada, mis ta mulle reisiks laenas) mu kotid maha ja läksid tagasi kooli. Mind jäeti üksinda end sisse seadma. Ma olin ainuke vabatahtlik seal lastekodus, seega juhtus minuga jälle täpselt seesama, mis minuga juba varem juhtunud – ma sain täiesti OK toa, aga ma ei osanud seda hinnata enne, kui hakkasid saabuma teised vabatahtlikud, kelle elamistingimused olid umbes kümme korda hullemad kui minu omad. Kuna mul oli oma roosa sääsevõrk ja puha, siis see lisas veelgi minu toale

särtsu. Ühesõnaga, minul oli voodi – teistel (meestel) oli aga au maas magada, plikade jaoks ikka sebiti parem ase.

Alguses oli aga küll jube kõrge tunne – et mis nüüd? Tulin oma toast välja, kedagi ei ole, olen nüüd üksinda keset Aafrikat ... ehm ... mis nüüd siis saab? Aga väga kaua ma ei jõudnudki neid mõtteid mõelda, kui ilmusid välja kõige pisemad, kes koolis veel ei ole kohustatud käima. Ennok, Ata ja Ataa. (Ghanas on kõigil alati kolm nime – päev, millal nad on sündinud,; tavanimi ja religioosne nimi – kaksikute puhul aga pannakse alati üheks nimeks Ata (kui oled poiss) või Ataa (kui oled tüdruk), seega on neil juba nimest teada, kas ta on kellegi kaksik ning mis päeval ta on sündinud.)

Just sellel momendil ma mäletan, et mul oli see tunne, mis mul nii tihti tuli – OMG!

Kas tõesti mina tegin enda kaameraga just selle pildi – see on ju täpselt nagu postkaart! Täpselt selline nagu ma olen nii-kaua-kui-ma-mäletan arvutiekraanilt passinud ja see on nüüd MINU kaameras! Appi! Vasakul on siis Ata, keskel Ataa ja paremal

Ennok, kes tulevikus saab endale hüüdnime Cute-But-Evil. Tal on nägu, mida lihtsalt ei saa armastamata jätta, aga see, mis tal seal kupli all toimub, on küll kolmeaastase kohta enneolematu. Kas ma üldse julgen mõelda, mis temast tulevikus saab? Oma esimesed momendid veetsingi nendega ja tegin ka muidugi kohe klõpsu endast koos titadega.

Kõrvalepõikeks jälle, mainin igaks-juhuks uuesti, et minu Ghana leidis aset samal ajal kui minu ramadaan 2012 ja ma olin otsustanud selle kogemuse võtta ette suurenisti Jumala nimel ja et ma saaksin praktiseerida enda usku täpselt nii, kuidas ma ise tunnen, ilma mõtlemata, mis keegi kusagil mõtleb, kellele see kuidagi ette jääb. Seega ma otsustasin proovida hidžaabi kandmist *full-time*. Minu ema aga ei olnud mind kunagi varem kaetuna näinud ja ma leidsin, et see on hea võimalus. Ma andsin talle endale variandi otsustada – küsisin ilusti, ema – kas sa soovid, et ma varjan sinu eest neid pilte kus ma olen kaetud või ei ole sul vahet ning soovid sa mind sellisena näha? Ma arvasin, et kui ma mitte ei potsata seda talle näkku, vaid jätan talle endale võimaluse valida, siis me jõuame palju ilusamini ja toredamini sinna, kuhu me kord tahame jõuda suhtes islamiga. Ja ta kenasti ütles, et temal ei ole mingit vahet, see on minu elu ja mina tehku mis mina tahan. Seega saatsingi talle kohe endast pildi (olin endale varem pealinnas sebinud mobiili

interneti, et siiski koguda annetusi ja oma perega ühenduses olla.) Ja järgmine hetk, kui ma enda uuendusi vaatasin, oli minu ema lisanud minust pildi hidžaabis! Aaah, *mašaAllah*, juba siis ma sain aru, et on tulekul üks imeline aeg ja üks imeline kuu. *Alhamdulillah*, Jumal – ma armastan Sind! Ja siinkohal ma tahaksin ka teha järgneva kõrvalepõike ja tänada oma ema, et ta on olnud nii toetav ja nii mõistev ja tänada Jumalat, et ta on selle teinud võimalikuks.

Vaikselt hakkasid lapsed koolist koju saabuma. Minu lastekodus on umbes-täpselt 40 last, vahel rohkem, vahel vähem, sest osadel siiski on perekonnad ja nad käivad periooditi ära kodus, aga kuna raha ei ole, et nende eest *full-time* hoolitseda, siis elavad nad orbudekodus, samades tingimustes nagu kõik teised lapsed.

Koolis käib 300 last, seega enamust neist ma nimepidi ega isiklikult ei tunne. Enda omadega sain aga kõigiga väga lähedaseks. Koolilapsi on NIIIIIIIIII PALJUUUUUUUUUUUU! Ma sõna otseses mõttes peaaegu kukkusin ümber kui ma esimest korda kooli läksin, sest lihtsalt üks must meri lähenes mulle, kõik jooksid ja kõik kilkasid ja kõik katsusid ja kõik kallistasid ja kõik tahtsid mu käest kinni hoida ... või ükskõik kust mujalt. Ja muidugi, kohe kui kaamera kotist välja võtta, siis muud ei ole õnneks vaja, kui kõik tahavad pildile, kõik tahavad poseerida, kõik tahavad ise

pildistada, kõik 300 tahavad pilti näha KOHE kui sa oled selle ära klõpsinud ... nad on nii siirad ja nii puhtad ja nii vähe on õnneks vaja, aga siiski see moment oli *overwhelming*, sest tõesti, neid oli NII PALJU.

Tutvusin ka kooli töötajatega – kiired tervitused-tutvustused ja ma läksin tagasi koju. Kuna ma jõudsin kõigist vabahtlikest esimesena, kujunes minust mingit sorti emafiguur nendele – osad tüdrukud lausa kutsusid mind emaks. *Alhamdulillah!*

Julgemad ja aktiivsemad poisid tulid muidugi esimesena ja said esimesest päevast kohe sõpradeks-semudeks, teistega, kes nii julged ei olnud või kes ei julge endale inimesi lähedale lasta, kes nii kui nii lähevad varsti

minema, läks natukene kauem aega. Poisid tulid kohe juurde, kohe pommitama miljoni küsimusega – kas sa oled moslem, kas sul on juuksed peas, kust sa tuled, kes sa oled, kui vana sa oled *and so on*. Moslemiteema oli muidugi väga põnev – keegi ei olnud kunagi näinud 'valget moslemit' – ja muidugi arvasid nad, et minu juuksed on nulli tõmmatud, täpselt nagu nendel.

Ghanas on suur arv moslemeid, eriti külas kus

teadmisi – kes oskas ühte suurat, kes teist; näitasid mulle kuidas palvetada ja palusid, et ma näitaksin nendele, kuidas mina palvetan ... oi lapsed-lapsed. Ma ei olnud islami lastekodus, aga mitmed lastest olid moslemid; mitte küll väga praktiseerivad, aga *alhamdulillah*. Loodan siiralt, et tüdrukutele oli minu hidžaabi kandmine ja kõigile püüd islamiõpetusi järgida natukene mõtlemisaineks.

Niisiis, see õhtu oli super tore! Me pildistasime kohe,

mina elasin – moslemid on vist lausa enamuses ja kui ei, siis ma ütleks 50/50. *Alhamdulillah* – see on see, mis on selle riigi juures nii ilus ja mida meie peaksime siinpool järgima ja eeskujuks võtma. Nad eksisteerivad NII rahumeelselt koos – mitte keegi ei noki teist, on kristlased ja on moslemid ja nad armastavad üksteist ja nad on üksteisega nii rahumeelsetes tingimustes.

Ei läinud kaua mööda, kui lapsed hakkasid mulle demonstreerima oma islami

juba esimesel päeval tantsisime Eesti muusika saatel. Haa-haa, mul on isegi videod, kus nad rokiavad, ning taustaks mängib ansambel Anaconda; videod, kus nad lehvitavad ja karjuvad TEREEREE ja videod, kus nad mopsutavad ja karjuvad MUSIIIII. Meil tekkis kohe täielik side, ei olnud vaja mille-giga oodata vaid kohe läks täielikuks mõlluks. Juba panime uued riided selga – võtsime Eesti lipud välja ja tegime

väikest propaganda-fotoshooti.

Seal läheb vara pimedaks ja kui teistes lastekodudes, ma kuulsin, oli olemas vettpidav elekter, siis meie kodus tuli see vaid päikseenergiast, seega kui päikest oli vähem, siis oli ka elektrit vähem – ja reeglina seda väga ei raisatud, ainult siis hädajuhul. Seega istusime siis kivipõrandal maas – see väga tüüpilne meie jaoks, mina ikka keskel ja punt minu ümber. Lobisesime ja rääkisime ja naersime ja mängisime juba mingeid mängu, ghanafitseeritud telefonimängu ja tibu-tibu-ära-näita *and stuff like that*. Üritasin mõne nime ära õppida, aga no mitte ei jäänud meelde, välja arvatud üks – Brice! Temast sai minu parim sõber ja kui ma saaksin, siis *in a heartbeat* ma tooksin ta siia ... *Anyway!* Ta nimi jäi mulle meelde, sest alguses ma kuulsin *rice* nagu “riis” ja siis ma nagu oi, nagu *rice* aga *with a B* – ja siis Brice’i nimi jäigi mulle meelde.

Läksin päris varakult magama, sest olin reisimisest tõesti väga väsinud, kuid seal on see normaalne – st minna varakult magama. Elatakse päikese järgi, seega kui päike tõuseb, siis lapsed on kuskil 6st loomulikult üleval ja kui päike loojub, siis esimesed lähevad magama juba 7-8 ajal.

Ma ei oleks iialgi ette kujutanud, et ma jõuan alles kolmapäeval oma lasteni, seega olin

lubanud juba teistele vabatahtlikele minna koos nendega natuke ümber Ghana reisima juba järgmisel päeval. See ei olnud tol hetkel väga rõõmustav, sest tõesti tahtsin nüüd oma lastega olla ja teha seda, mida ma sinna tegema läksin. Aga kuna ma teadsin, et rohkem sellist võimalust minna reisima mul arvatavasti ei tuleks, siis järgmine päev ma lahkusin lastekodu poole, kus nemad pesitsesid ja sealt reisisime juba edasi ookeani äärde. Kuid ma tulin tagasi juba mõne päeva pärast ja siis jäin paikseks kuni lõpuni. Selle fun-reisimise osa ma jätan enamjaolt aga vahele. Võib-ol-

la mainin vaid mõnda asja siin-seal, sest selle aja jooksul algas ju ramadaan 2012, mis ometi vajab mainimist.

Siinkohal meenutan endale, et juba on vaikselt meelest lipsanud täpselt millest rääkisime ja mida tegime, seega *alhamdulillah*, et ma terve aeg päevikut pidasin – hetkel on see teadmata kadunud, aga kindlasti pean selle üles otsima järgmiseks numbriks, et saaksin võimalikult vahetult ja täpselt oma kogemust kirjeldada. Järgmise korrani!

Minu Mediina

Autor: Yusuf Saeed

TAGASI MEDIINASSE JA BADRI KÜLASTUS

Seekordne Mediinasse tulek oli omamoodi huvitav. Lendasime läbi Frankfurti ja just sellel päeval, kui meil lend oli, leidis aset Lufthansa töötajate streik. Päris paljud lennud olid tühistatud, meie lend oli aga käigus, mis sest, et mõningase hilinemisega. Lend hilines vist umbes paar tundi, kui õigesti mäletan, kuid vähemalt jõudsimme samal päeval Saudi Araabiasse, *elhamdulillah!* Vastasel juhul oleks võinud meil üsna keeruline probleem tekkida, sest meie tagasisõidu viisad

Pildil: Frankfurt... enamus lennud olid kas tühistatud või hilinesid...

lõppesid just tol samal kuu-päeval.

Igatahes jõudsimme hilinemisega Jeddah'sse ja kuigi proovisime võimalikult kiiresti rahvusvahelisest lennujaamast siselendude lennujaama jõuda, jäime siiski oma Mediina lennust maha. Saime ilma midagi maksmata aga uued piletid ja lendasime öösel Mediinasse. Mul oli väga hea meel, et selle lennuki peale jõudsimme, sest oleksime peaaegu ka sellest maha jäänud. Mediina lennujaamas mul enam nii hea meel ei olnud, seda eelkõige just siis, kui pagasilint seisma jäi, ilma et me oma kotte oleks näinud. Tuli välja, et pagas meie lennu peale ei jõudnud – pidime ootama järgmist lennu, et see kätte saada. Pärast mitte just kõige magusamat und lennujaama palveruumis ja mõningast ootamist, jõudis

meie pagas Mediinasse ja saime lõpuks ülikooli sõita.

Ühel nädalavahetusel sai tehtud järjekordne Punase mere *roadtrip* Yanbusse ning hoolimata kõikidest värvilistest kaladest ja korallidest, paistab, et olen nüüd sellest (vähemalt mõneks ajaks) isu täis saanud ja tõenäoliselt sinna enam niipea ei kipu minema. Kuigi meri oli ikka enam-vähem samasugune nagu ka eelmistel kordadel, erines seekordne käik eelmistest sellepolest, et teel Punase mere juurde peatusime kõrbes ja ronisime ühe üsna suure liivamäe otsa ning tagasiteel külastasime Badri linna. Mis puutub liivamäe otsa ronimisse, siis see oli minu jaoks uudne kogemus. Mediinas meil sellised liivadüüne ei ole. Samuti oli see üpriski väsitav ja pani mind mõtlema selle peale, kuidas prohvet Muhammad (صلى الله عليه و سلم) kaaslased ja ka ta ise reisisid vahel päevi mööda

körbe ja mitte ainult kaameli seljas, vaid ka jalgsi, samas kui minu jaoks oli juba teatav saavutus ühe suure liivamäe otsa jõudmine, kus sain ilusat vaadet nautida. *SubhaanAllah!* see kogemus aitas mul paremini mõista, kuivõrd paremad nemad minust olid ja samuti seda, kui mugavaks on meil kõik tänapäeval muutunud...

Badri linna otsustasime külastada alles siis, kui Yanbust välja sõites turismiinfokeskuses peatusime ja küsisime, et mida huvitavat veel Yanbu linnas külastada võiks peale ranna ja kalade. Kuigi brošüüride peal oli erinevaid vaatamisväärsusi jms, ei soovitanud keskuse töötaja meile neist eriti midagi ja kui küsisin, et kas Mediinasse sõites jääb tee peale midagi huvitavat, soovitas ta külastada Badrit. Keegi meist polnud seal varem käinud, mistõttu paistis see olevat hea mõte, sest päikese-loomanguni oli veel jupp maad aega ja kuna auto sai renditud terveks päevaks, ei tahtnud ma seda ilmaasjata liiga varakult tagastada.

Badr on muidugi eelkõige tuntud kui koht, kus toimus üks ajaloo tähtsamaid lahinguid muslimite ja Qureiši hõimu polüteistide vahel ja esimene suurem vastasseis kahe poole armee vahel. Leidsime veidi aega peale linna sisse sõitmist mälestustahvli 14 märtri nimega, kes Badr'i lahingus hukkusid. Veidi hiljem

leidsime ka paiga, mis oli kohalike sõnul lahingu toimumiskoht.

Lahing toimus 624. aastal (islamikalendri järgi 2. aastal peale hidžrat ramadaanikuu 17. päeval) ja sai alguse sellest, kui Prohvet (صلى الله عليه و سلم) tahtis Qureiši karavanil, mis oli liikumas Šäämist (tänapäeva Süüria, Liibanoni, Jordania ja Palestiina alad) Mekasse, tee ära lõigata, et neid materiaalselt nõrgestada. Üks suurimaid põhjuseid, miks muslimitel oli õigus Qureiši karavane rüüstata, oli see, et Qureiši hõim kiusas muslimeid Mekas mitmel moel taga, võttes neilt sealhulgas ära nende vara ja ajades nad oma kodudest välja ja seda kõike vaid sellepärast, et nad uskusid ühte Jumalasse ja järgisid Tema viimast Sõnumitoojat.

Muhammad (صلى الله عليه و سلم) lahkus antud karavani suunas Mediinast koos 314 kaaslasega ja neil oli kaasas 70 kaamelit ja kaks hobust. Kui Abu Sufyan, Qureiši karavani liider, sai teada muslimite teeasumisest Mediinast, muutis ta oma teekonda ja võttis suuna rannikule. Samuti saatis ta ühe mehe Qureiši juurde, paludes neilt kaitset karavani jaoks ja toetust tema meestele. Seejärel pani Qureiš valmis armee, mis koosnes 1000 mehest, 700 kaamelist ja 100 hobusest. Armee asus teele Badri poole ja jätkas oma teekonda isegi peale seda, kui Abu Sufyan

teavitas neid, et ta oli oma karavaniga pääsenud.

Kui Muhammad (صلى الله عليه و سلم) sai teada Qureiši tulekust, et temaga võidelda, konsulteeris ta oma kaaslastega, sest algselt ei asunud muslimid teele selleks, et lahingut pidada. Ta leidis nad olevat võitluseks valmis ja asus seejärel nende ridasid korraldama.

17. ramadaanikuu päeval kohtusid kaks armeed Badris ja lahing sai alguse duellidega. Nii muslimite kui polüteistide poolt tuli välja kolm meest, kes omavahel duelli pidasid. Muslimid alistasid oma vastased ja seejärel asusid kaks armeed võitlusse. Jumal toetas muslimeid inglitega ja kirjutas neile võidu, *elhamdulilleh*.

20 nõuannet õdedele enne abiellumist

Tõlkinud: Hawa

Allikas: „20 Pieces of Advice to My Sister before Her Marriage“, Badr bin Ali Al-Utaybee

2. KUULEKUS ABIKAASALE HEAS

Jumal on määranud nii, et naine elab oma abikaasa hoole ja juhtimise all. Abielu stabiilsus oleneb sellest, kui hästi mees suudab oma naist õigemeelsuse ja ausameelsusega üleval hoida. Sellepärast ka paljud prohvetlikud jutustused õhutavada naisi kuuletuma oma abikaasale ja austama tema staatust.

Abu Huraira (رضي الله عنه) jutustas: Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: *Kui naine palvetab oma viis palvet, paastub ramadaani kuul, valvab oma vooruslikkust, ja kuuletub oma abikaasale, siis talle öeldakse: 'Sisene Paradiisi ükskõik millisest uksest.'*

Lisaks on autentselt tunnistatud, et Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles abielus naisele: *Kuidas on sinu olukord oma abikaasaga? Ta ütles: Ma teen kõik, mida ma saan teha, oma mehe jaoks, eiramata ühtki ta õigustest, välja arvatud, kui ma lihtsalt ei ole suuteline seda tegema. Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: Ole ettevaatlik, kuidas sa teda kohtled, kuna sinu mees on sinu paradiis ja sinu põrgu.*

Al-Bazaar tunnistas, et Aisha (رضي الله عنها) ütles: *Ma küsisin Jumala Sõnumitoojalt (صلى الله عليه وسلم)*

(عليه وسلم): *Kellel on kõige suurem õigus naise üle? Ta vastas: Tema abikaasal. Mina ütlesin: Aga kellel on õigus mehe üle? Ta ütles: Tema emal.*

Al-Bazaar ja At-Tabarani tunnistasid, et üks naine ütles: *Oo Jumala Sõnumitooja. Ma tulen sinu juurde ühe grupi naiste eestkostel. Siis see naine ütles: Meeste jaoks on džihaad ja sõjasaak, aga mis on meie jaoks? Seega Jumala Sõnumitooja vastas: Anna edasi see sõnum nendele naistele, kelle eest sa räägid, et mehele kuuletumine ja austus tema staatuse suhtes on võrdne sellele (sõjasaagile ja džihaadile), ja kui vähesed teist tegelikult seda teevad?*

Viimane hadiith, mis ma mainin selle teema kohta, on At-Tirmidhi tunnistus: Abu Hurairah (رضي الله عنه) ütles: *Jumala Sõnumitooja ütles: Kui ma käsiks kellelgi kellegi ees kummardada, siis ma käsiksin naistel oma abikaasade ees kummardada.*

Head kombed ja etikett on oma abikaasat austada ja temale kuuletuda, sest kaheldamatult see on hea tegu, mille vastutasuks on tõenäoliselt lahkus ning leebus sinu abikaasalt.

Seevastu sa ei ole kohustatud kuuletuma oma abikaasale, kui ta käsib midagi, mis pälvib Jumala viha või mida sa ei ole võimeline teostama. Lisaks, heade abielusuhete ja pere säilitamiseks ei ole hea, kui sa oled türanlik oma arvamustes, kui vastad jaatuse asemel alati eitavalt

ja eituse asemel alati jaatavalt. See on suurim põhjus, mis tekitab vimma abikaasade vahel ja see on kõige põlastatum iseloomuomadus, mille eest intelligentsed inimesed hoiatavad.

Kui sa selle üle järele mõtled, oo õilis õde, siis sa leiad, et õnnistused, mis kaasnevad oma abikaasale kuuletumisega, eelnevad õnnistustele, mis kaasnevad Jumalale, Kõige Kõrgemale ja Kõige Andestavamale, ja Jumala Sõnumitoojale (صلى الله عليه وسلم) kuuletumisega. Harjuta ennast oma abikaasale kuuletuma ja kannatlik olema, sest tõepoolest kuuletumine oma abikaasale on üks Jumala, Kõige Kõrgema kummardamise, ja Jumala Sõnumitoojale (صلى الله عليه وسلم) kuuletumise viise.

Samamoodi, kui sa mõtiskleksid selle üle, siis sa taipaksid, et hea tasuks ei saa olla mitte miski muu kui hea. Seega sinu kuuletumine oma abikaasale juhib sinu mehe ka sinule kuuletuma nendes asjades, mida sina temalt soovid, sest puhas hing on harjunud vastama heale heaga. Tänu sellele võttis Prohvet (صلى الله عليه وسلم) arvesse oma naiste arvamust nendes asjades, milles tema naised talle nõu andsid. Näiteks, Khadijah (رضي الله عنها), nõustas Jumala Sõnumitoojat (صلى الله عليه وسلم), et ta läheks Waraqa bin Naufali juurde kohe peale prohvetiks saamist. Ja tema (صلى الله عليه وسلم) teiste naiste arvamustest on veel palju näiteid.

Seega oma abikaasale kuuletumine on sulle väga soovituslik. Kuuletumise all tuleb siin mõista seda, et naine teeb seda, mida teda palutakse ja hoidub sellest, mis talle keelatakse. Sa peaksid saama oma abikaasale nii lähedaseks kui võimalik sellega, et rahuldad kõik tema soovid ja vajadused igal ajal. Ära oota, et tema sind käsiks või keelaks vaid mõtiskle koosveedetud aegade üle ning asjade üle, mida ta armastab või mida vihkab ning ole karme nende eest hoolitsema. Sinu teod eelnegu tema käskudele ja keeldudele. Tõepoolest, see on märk sinu nutikusest ja väärikusest, et sa kiirustad tegema häid asju juba enne, kui ta sind käsib. Lisaks on oma abikaasale kuuletumine tegu, millele sa pead pühendumat ja kindlameelselt koguaeg tegema. Seega, kui ta käsib sind ühes asjas ja keelab teises asjas, siis ära oota, et ta käsiks sind samas asjas iga kord. Meestele ei

meeldi, kui nad peavad kogu aeg oma naisi käskima ja keelama: tee seda nii ja ära seda tee.

Kui tunned oma abikaasa iseloomu ja tead, et talle meeldib või ei meeldi midagi, siis ära oota tema käsku ja keeldu, sest see viib ainult selleni, et su abikaasa tüdineb.

Kokkuvõtteks:

Kõige erakordseim asi, mis naised peavad tegema, on kuuletumine oma abikaasa intiimsetele palvetele. Abu Huraira (رضي الله عنه) ütles: *Jumala Sõnumitooja ütles: Kui mees kutsub oma naise voodisse ja ta keeldub tema palvest ning mees läheb vihasena magama, siis inglid neavad seda naist kuni ta ärkab.*

Teises jutustuses ütles Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم): *Selle nimel, Kelle käes on mu hing, mitte ükski naine ei keeldu oma abikaasa palvest intiimsusele, välja arvatud see, kelle peale taevad on pahased, kuni ta abikaasa temaga rahule jääb.*

See teema on väga selge ja see peab olema väga selgelt arusaadav. Sul ei ole õigust oma mehe intiimsetest palvetest keelduda. Paljud meeste vihapursked on põhjustatud naiste ebakompetentsusest sellel teemal. Seega, kui sa võtad oma mehelt ära intiimsuse, siis sa oled tema ees kole ja ta ei saa sinu ilu näha.

Mõistlikum on, et igal öösel oled sa oma mehe jaoks valmis kõige ilusamates ja atraktiivsemates riietes, sest intiimsus on kõige algelisem abielu osa ja see on ka sinu abikaasa õiguse täitmine. See peaks olema sinu rutiin igal hetkel, kui on aeg intiimsuseks, isegi kui su abikaasa sinult seda ei küsi. Tõepoolest, see aitab sul võita oma abikaasa kiindumuse ja aitab sul eemal olla tema kriitikast. Aga kui sul on füüsiline või isiklik põhjus, et sulle ei meeldi enda ilusaks tegemine, siis kiirusta tema ees vabandama ja räägi tarkuse ning leebusega talle oma põhjustest. Ja kes iganes kardab Jumalat, siis Jumal leiab nendele õige tee.

MEESTEMAAILM

MUSLIMID ON, AGA ISLAMIT POLE...

Rubriigi autor: Aivar

Seletuseks niipalju, et paljudes riikides, mis on küll nime järgi islamiriigid ja kus elab mitu-mitukümmend miljonit muslimit, ei praktiseeri paljud usku, vaid on muslimid ainult nime järgi (sündinud muslimiperre). Ja teistes riikides islam üldse ühiskonnas puudub (või on esindatud küll muslimi gruppidena, aga kellel on väga väike mõju ühiskonnale). Nii et ma soovin lugejani tuua võimalikud viisid, kuidas seda olukorda ise muuta või selles muutuses osaleda.

1) Kuidas peaks muslimid rakendama islamilit ühiskonda, kus islamit ei praktiseerita või kus see täiesti puudub?

Sellise probleemi lahendamiseks on palju erinevaid mooduseid, sõltuvalt riigist ja ühiskonnast. Näiteks võib juhtuda, et ühes kohas kasutatav meetod ei sobi teises kohas kasutatava viisiga. „Islamiriikides“ peaks kõigepealt tegelema hakkama ühiskondlike probleemide lahendamisega, sest see innustaks inimesi ennast käsile võtma. Kui riik inimestest ei hooli, ei hooli nad ka iseendast ja oma ümbrusest ja nii minnakse lodevaks, laisaks ja islami suhtes ükskõikseks. Muidugi otsustav on ka vastava riigi ajalooline taust. Näiteks paljud araabiarigid olid pikka aega Inglismaa või Prantsusmaa kolooniad ning peale seda läksid nad diktaatorite kätte. Nii õiget kaasaegset

haridussüsteemi areneda ei saanudki ja kui areneski, siis muutsid vastavad režiimid seda oma tahtmise järgi, nii et midagi eriti õppestüsteemist alles ei jäänud. Hariduse puudumine või muudetud kujul olek kujundas ka inimeste igapäevast eluviisi. Usun, et sellel põhjusel paljudes riikides niinimetatud „muslimid“ möllavadki, peksavad, hüppavad autode peal (ja panevad neid seejärel põlema) ning käituvad niisama nagu metsalised, tekitades praktiseerivatele muslimitele halba mainet. Nimelt ei õpi nad islamlike käitumisviise ja käituvad oma suva järgi ning vallavad siis oma viha välja ebasoovitaval viisil. Hoolimatu valitsus soodustab sellist käitumist.

Kui ühiskond hakkab muutuma, siis aktiveerub ka muslimite koolitamine (kas riigi poolt või vabatahtlike poolt). Näiteks Egiptuses olid Mubarak'i režiimi ajal Jumah Tabliih grupid (muslimid, kes käivad mošeedest mošeesse ja õpetavad mittepraktiseerivaid muslimeid) keelustatud. Peale diktatuuri lagunemist hakkasid need grupid uuesti oma tööga pihta. See omakorda loob soodsa pinnase haritud ja viisakatest muslimitest koosneva põlvkonna tekkeks, kes on eeskujuks kõigile, Jumala tahtel.

Mitteislamlike riikide puhul peavad vähesed olemasolevad muslimid rakendama islamit ühiskonda

läbi *dawa*. Seda peamiselt läbi oma käitumise. Kui inimesed näevad, et muslimid on normaalsed, mitte metsalised, siis muslimite ja mittemuslimite vaheline müür laguneb ja see omakorda soodustab siis ka islami levikut. Muslimid ei pea just tingimatta inimestele raamatuid tänaval nina alla pistma. Osa inimesi hirmutaks selline käitumine ära ja neil tekiks alateadlik soov hoiduda muslimitest ja islamist. Muidugi ei käi see kõigi kohta. Seega kõikvõimalikud välilauad ja avalikud islamilikud üritused on teretulnud. Ja ka siis ei tohi tänavale minna sooviga inimesi muslimiteks muuta, vaid peame seadma eesmärgiks lihtsalt islami idee tutvustamise (Koraan 88:21-88:22). Kui huvilisi on, siis muidugi võib nende küsimustele vastata. See, kas inimene hakkab muslimiks, on juba Jumala kätes. Meie saame neid inimesi ainult viisakalt õigele teele kutsuda (Koraan 16:125) ja kui nad ei hakka muslimiks, siis on see nende otsus ja õigus (Koraan 109:6).

Aivar

Esmalt peaks muslimid kokku kogunema, et luua aktivistide grupp, kes tahaks Jumala jaoks töötada. Nad peaksid mõtlema, mis aitab inimestel islamit nende riigis paremini mõista. Näiteks vanurite aitamise või koolidest nõusoleku saamine, et kas lapsed võivad mošeesid külastada. Veel peaks soovitada muslimitel olla tööl heaks eeskujuks. Peab olema hea ka naabritega.

Või jagama tänavatel islami kohta infot.

Hamza

Kõige parem on teha *dawat* mitteislamilikus ühiskonnas läbi hea käitumise ja heategude (naeratamine, ausus, tõsine töötegemine, inimeste aitamine...). Sest hadiithis on kirjas: „Islam on hea käitumine.“ Siis kui ühiskond näeb, et muslimid käituvad hästi, on tähtis neile teadvustada, et nende hea käitumine on tingitud sellest, et ollakse muslimid. Pole mõtet laskuda lõpmatutesse väitlustesse, kui meie käitumine hirmutab mitte-muslimid meist ära. Las igaüks meist alustab täna püüdlusega õiget islamit ühiskonda juurutada. Igaüks alustagu endast. Tulemus saab olema kirjeldamatu, Jumala tahtel.

Hussein

Lugejale teadmiseks: 30 aasta jooksul kasutas Egiptuse valitsuskord kõike käepärast, et keelustada islamit. Valitsuse liikmed ja käepikendused kasutasid selleks kõiki mooduseid. Vähendati mošeede osatähtsust, nii et lõpuks said neist ainult palvetamise kohad. Keelustati inimestele usu õpetamiseks mõeldud tunnid (nii koolis kui mošees). Ja kui mõned mošeed keeldusid, siis õpetlased ja õpilased vahistati ning pandi vangi (ning neid piinati). Al-Azhari ülikooli (kohalik ülikool Kairos) sunniti muutma õppekava ja õpetamise süsteemi, et luua nõrku õpetlasi; nõrku nii teadmistes, kui vastupanus ebaõiglusele (muidugi mitte kõik õpetlased ei olnud sellised). See režiim

rikkus ära ka normaalse haridussüsteemi.

Vaatame tulevikku: Et islamit ühiskonda juurutada, peaks lugeja õppima, mida prohvet Muhamed (rahu ja Jumala õnnistus olgu temaga) tegi ühiskonnas. Sa ütlesid: „Kus islamit ei praktiseerita või kus see täiesti puudub“ (viide toimetaja küsimusele). Me peaks kõigepealt õppima, kuidas me praktiseerime islamit (meil puuduvad isegi teadmised).

Eksisteerivad kaks islamiliku ühiskonna alustala. Kui sa parandad need, siis saad hea, praktiseeriva islamiliku ühiskonna. Need alustalad on mošee ja perekond.

Mošeede esialgse tähtsuse uuestiloomine: mošeede tähtsus ühiskonnas peaks muutuma. Mošee peaks olema kooliks (islamilike õppeainete ja ühiskonnateaduse õppeks), poliitiliste arutelude toimumise kohaks, laste õpetamise kohaks ja paljude teiste tegevuste läbi viimiseks, mis eelneva valitsuskorra ajal keelustati. Me peaksime kasvatama muslimeid islamit praktiseerima. Ja me peaks Al-Azhaari mošee tähtsuse taastama. See on kui teadmiste Kaaba siin. Kui me seda teeme, siis muudame ka teisi islamilikke ühiskondi.

Perekond: Olemas peaks olema tõeline muslimist ema, kes praktiseerib islamit ja õpetab seda ka oma lastele. Sest lastele meeldib oma vanemaid jälgendada. Kui nende vanemad on head muslimid (praktiseerivad islamit), siis

lastest saavad samasugused muslimid nagu nende vanemad. Vanemad peaks õppima (mošeedes) islamilikke reegleid lastega ümberkäimiseks. Nad peaksid oma lastele rääkima lugusid prohvetitest, prohvet Muhamedist (rahu ja Jumala õnnistus olgu temaga) ja prohvetite jüngritest, selle asemel, et neile rääkida Ämblikmehest või Batmanist.

Need kaks alustala täiustavad üksteist. Ning kui me teeks seda, mida ma enne soovitsin, siis Jumala tahtel me kasvataks inimesi teadma, mis on tõeline islam ja et islamit hakataks praktiseerima ning ühiskonda rakendama.

Sohaib

Mitteislamilike riikide puhul peame me neid islamisse kutsuma ja islamit praktiseerima panema. Selle tulemusel tekiks ka islamilik riik. Muslimite riikides annab politsei annab endast selleks parima ja me teeme ise ka kõik selleks, aga me ei saa hakata inimeste taga luurama. Me ei saa muuta riiki 100% muslimite riigiks, sest inimesed teevad asju salaja - nagu näiteks alkoholi joomine. Me peame nendega islami teemadel rääkima ja neid õpetama. Kui nad soovivad hakata muslimiteks, siis on nad tere tulnud. Kui nad aga ei soovi seda, siis ei saa me neid sundida.

Abdullah

2) Kui on olemas ühiskonnamudel, kus on olemas islamilikud väärtused, aga mis on esindatud uskmatute poolt

(naisõiglused, loomakaitsjad (PETA), looduskaitsejad (Green Peace), Punane Rist, karsklased, jne), siis kas üldse peakski islamit ennast ühiskonda rakendama?

Muidugi peaks islamit ühiskonda rakendama ka siis, kui olemasolevad organisatsioonid juba tegelevad oma loomult islamiliku tegevusega. Nimelt põhjusel, et need organisatsioonid ei tee heategusid Jumala, vaid üksteise nimel. Jumal aga pole meid siia maailma loonud muuks, kui vaid Tema teenimiseks (Koraan 51:56). Seega peame tegema ka heategusid, pühendades need Jumalale ja lootma, et saame Temalt selle eest tasu. Muidugi see ei välista koostöö võimalust vastavate organisatsioonidega, sest kui on olemas süsteem, mis on oma olemuselt islamilik, siis võib seda kasutada, samas siiski kõike Jumala nimel tehes. Ja selline koostöö nende organisatsioonidega on ka hea viis vastavaid aktiviste islamile lähemale tuua, sest kui nad näevad, et muslimitel on nendega sama eesmärk (näiteks karsklaste puhul alkoholi keelustamine, loomakaitsjate puhul loomade õiguste tagamine jne), siis see loob meie (muslimite) ja nende vahele sideme. On võimalik, et kui eksisteerib ühine eesmärk, võib see neis huvi tekitada ka muude islamilike eluviiside vastu ning neid samm-sammult niimoodi islamisse kutsuda. Sest see on *dawa*: me teeme nendega koostööd, oleme nendega

sõbralikud ning neil tekib sallivus islami vastu.

Lisaks sellele ei ole need heategevuslikud või õiguste eest seisvad organisatsioonid täiuslikud. Nad on oma tegudega küll õigel teel, aga siiski esineb nende süsteemis puudujääke. Nimelt üks organisatsioon pühendub ainult kindlale valdkonnale ja ei tegele muuga (näiteks PETA kaitseb loomi, aga ei võitle joomarluuse vastu). Seevastu islam on kui universaalne „organisatsioon“, mis hõlmab endas kõiki eluvaldkondi, vajakajäämisi ei ole. Ja see ongi põhjus, miks me peaks neid organisatsioonide omalt poolt nende töös aitama ja nendega koostööd tegema.

Aivar

See on vale mõtlemisviis ja muslimid ei tohiks nii mõelda, sest nad peavad alati kaitsma seda, mis on õige ja keelama seda, mis on vale. Muslimid peavad tooma välja islamiliku vaatenurga inimõiguste kohta ja selle kohta, kuidas islam kaitseb kõigi ja kõige õigusi Islami ning maailma ja inimeste Looja mõistmine viib inimeskonna parimate tulemusteni.

Hamza

Sest islam on Jumala kummardajate usk ning omab endas halastust ja islamilikke väärtusi. Meil peavad olema islamilikud reeglid igal pool ja igal ajal.

Abdullah

Muslim peaks teadma Jumala ainsuse mõistet (kõike, mida ma teen muslimina, ma

teen ainult Jumala meelejärgi olemiseks ning ma loodan saada selle eest tasu ainult Tema (malt). Seda meeles pidades - need organisatsioonid võivad küll teha heategusid, aga ei saa mitte kuidagi Jumala poolt tasutud, sest nende heated ei ole mõeldud Tema meelejärgi olemiseks. Siin on mõned põhjused, miks me ei tohiks tegutseda, et olla inimestele meelepärased, vaid peaksime olema Jumalale meelepärased: Tema on see, Kes mind lõi, andis mulle elu, toetas mind ning Tema juurde pean ma ka tagasi minema... Sellega ma mõtlen, et ilma *tawhiidita* (Jumala ainsuse mõistmine) on sellised heated küll oma väärtuselt head, aga teispooluses on need kasutud. Siiski peaks muslimid võtma nendest üritustest osa ja neile (heategevusorganisatsioonide liikmetele) selgitama, et meil, muslimitel on see kõik juba oma süsteemis olemas.

Hussein

Minu vastus teisele küsimusele: (ma pöördun nüüd mitte-muslimite poole) Enne kui ma alustan, sooviks ma lugejale teatada, et islam ei tulnud selleks, et süsteemi kustutada lasta ja inimeste poolt kopeerida lasta. Islam tuli, et süsteemi juurutada; et kinnitada inimeste häid kombeid (teiste aitamine, vennaskond, head eetikanormid jne) ja neid vastavalt ka tasustada; et halbu kombeid parandada (alkoholi

joomine, abielu rikkumine jne) ja neid vastavalt ka karistada. See tähendab, et head kombed eksisteerisid ühiskonnas juba enne islami tulekut (ja on olemas hadiith, kus prohvet julgustab Quraiši hõimu poolseid rahumeelseid püüdlusi enne seda, kui ta sai ilmutusi (Hilf Al-Fudul)).

Sa võib-olla ütled, et erinevad organisatsioonid saavad asendada islamit. Aga sa oled selles valel arvamusel. Kui uurida, et miks, siis vaatame järgnevat: islam ei ole pelgalt õiguste andja, vaid ka elu andja. See muudab inimese paremaks kogu tema elu jooksul (et olla hea enda, oma pere ja kõigi inimeste vastu). Mitte ükski organisatsioon ei saa muuta inimest ega anda talle moraalnorme ja teda tasustada tema tegude eest. Islam on parem, seda Looja poolt antud reeglite ja otsustusvõime poolest. Tema (Jumal) on ainuke, Kes teab, mis on inimese jaoks parim.

Islamlilikud õigused on ühtsed ning pole arenenud välja mingitest muudest seadustest, sest Tema (Jumal) on ainuke, kes on loonud kõik õigused. Islamlilik õigussüsteem on olnud stabiilne rohkem kui 1400 aastat ning see on saavutanud ühiskonna eesmärgi. Näiteks enne aastat 1960 Ameerikas mustanahaliste õigusi ei eksisteerinud.

Ja kui sa võrdled õigusi, mis tulenevad islamist nende õi-

gustega, mille annavad organisatsioonid, siis sa saad erinevustest aru: 1) Naisõiguslased annavad naistele õiguse olla seksuaalsuhetes kõigiga, islam lubab seda teha vaid oma mehega. Mis on ühiskonna jaoks parim? Kui sa juurutad naisõiguslaste õigusi, siis saad ühiskonna, kus eksisteerivad lapsed, kelle pole isasid ning mis muudab naised prostitutideks. Islam seda aga ei tee ning karistab naisi, kes selliselt käituvad. Niimoodi on ühiskond parem.

2) Loomakaitse organisatsioonid lubavad loomade toiduks tapmise elektri abil. Islam aga käsib tappa looma niimoodi, kuidas on parim loomale. Mis on parem inimesele, kes seda liha sööb? Islamlilik moodus.

Selle kõige all ma mõtlen, et kui sa võrdled neid õigusi, mida annavad organisatsioonid, siis sa näed neis puudusi ja vigu. Aga islam annab sulle see-eest täiuslikud ja parimad õigused, mida sa ei leia mitte kusagilt mujalt. Pole isegi oluline, kui palju sa muid mooduseid otsid või midagi jäljendad.

Sohaib

Kõik küsitlused lähenesid probleemile küll erineva nurga alt, kuid nende sõnumist jäi läbi kumama idee: Aeg on Jumala nimel tegutsema hakata! Ja seda juba täna.

LOODUSLIK RAVI

Rubriigi koostaja: Khadija

Allikas: <http://www.lastehaigla.ee/kohvik-2-2/>

KUI LAPS JÄÄB HAIGES

Lapse haigestumisel on vanemad murelikud ning mõtlevad kohe ravimitele, mida lapsele anda. Hoopis vähem pööratakse tähelepanu haige lapse režiimile ja õigetele hooldusvõtetele.

Kui laps tunneb end halvasti, kaebab **pea- või kõhuvalu, oksendab või tal on palavik**, siis tuleb talle selga panna öösärk või pidžama ja jätta laps voodisse. Lapsel tekib väga tihti palavik. See on enamasti organismi kaitsereaktsioon, mida ei ole vaja kohe ravimitega alandada. Kui keha ja käed-jalad on soojad, siis tuleb lapsele selga jätta minimaalne kehakate ja püüda last jahutada. Palaviku alanedes võib ette tulla tugevat higistamist ning siis tuleb vahetada ihupesu ning voodilinu.

Palavikuga peab jooma vedelikku. Hästi sobivad morsid või mahlad (kibuvits, must sõstar, vaarikas, jõhvikas), ravimteed, vesi. Palaviku langetamiseks võib lapse üle hõõruda leige veega. Selleks tuleb laps täielikult lahti riietada, vedelik valada oma peopesale ja sealt lapse kehale (näiteks õlavarele) ning hõõruda see kerge masseeriva liigu-

tusega laiali. Nii tuleks järjekorras jahutada kogu keha. Kui laps kaebab külmatunnet ja keha kattub kananahaga, tuleb ülehõõrumine lõpetada ja panna laps teki alla, kuni tal hakkab soe.

Enne ülehõõrumist peab kontrollima labakäte ja -jalgade soojust. Kui need on jahedad või külmad ja keha tulikum, siis on häiritud vereringe ja liigse soojuse äraandmine. Käsi-jalgu tuleb masseerida ja panna jalga villased sokid.

Kui käed-jalad on jälle soojad ja punetavad, võib jätkata keha ülehõõrumist. Lapsele võib leevendust tuua ka otsmikule asetatav toaleige veega mähis.

Kui palavik püsib üle 38,5 kraadi, tuleks kaaluda palavikualandajate andmist. Esimeseks valikuks on paratsetamool (10–15 mg kilogrammi kehamassi kohta iga 4–6 tunni järel) või ibuprofeen (10 mg ühe kilogrammi kehamassi kohta kuue tunni järel).

Palavikus laps ei taha tavaliselt süüa, teda ei tohigi sööma sundida. Söögiisu tekkimisel võiks pakuda marju, puuvilju või kergeti seeditavaid toite (puder kisselliga, kartulipüree, väherasvane supp). Rinnapiima saavaid imikuid toidetakse edasi ka haiguse ajal. Joogiks

võib pakkuda keedetud või puhast pudelivett.

Kehatemperatuuri langedes oleks hea, kui laps jääks siiski voodisse. Kui laps on palaviku allaneid reibas, ei ole emal-isal vaja muretseda. Kui aga laps on loid, apaatne, magab palju ja keeldub joogist, siis on vajalik arsti läbivaatus.

Nohu ja köha on sagedased sümptomid hingamisteede põletike korral. Lapse jalad peaksid olema soojad – hea on kanda villaseid sokke. Kui teil juhtub olema hanerasva, määrige jalad sisse ning pange sokid jalga. Nii nohu kui ka köha korral peaks laps samuti jooma rohkesti vedelikku, nt pärnaõie- ja kibuvitsamarjateed, millele võib lisada mett. Nohune laps tuleb nuuskama õpetada.

Oksendamine võib kaasneda paljude haigustega. Kui see on rohke ja korduv, siis ohustab last vedelikukadu. Vedelikuhulga taastamiseks sobib hästi rehüdroonilahus (apteegis müügil spetsiaalne soola ja glükoosi sisaldav lahus), mis sobib igas vanuses lastele. Joota tuleks tihti ja väikestes kogustes. Kui laps oksendab terve päeva, kuid on järgmiseks hommikuks paranenud, ei tohiks ta siiski veel kooli või lasteaeda minna. Laps peab kosuma. Ei ole välistatud, et teisel või kolmandal haiguspäeval tekib kõhulahtisus, sest alati ei ole haiguse esimestel päevadel veel kõik haigustunnused välja kujunenud.

Haigus tuleb alati ootamatult. Seetõttu tuleks juba suvel ja sügisel varuda oma aiast või metsast marju, puuvilju, teha mahla või panna marjad sügavkülmikusse. Siis on esimene arstirohi omast käest võtta ja võib juhtuda, et muud ei olegi tarvis.

MILLISED E-AINED ON HARAM? – 3. OSA

Rubriigi autor: Zeynep

Allikad: <http://special.worldofislam.info/Food/numbers.html>

<http://www.alahazrat.net/islam/e-numbers-listing-Halal-o-haram-ingredients.php>

<http://www.helalyasam.com/habergoster.asp?id=155>

<http://www.risaleforum.net/egitim-ve-kultur-33/aile-ve-yasam-216/saglik-ve-yasam-67/3207-domuz-yagi-ihti-va-eden-katki-maddelerinin-numaralari-var.html>

http://Halalfoods.pro/page/e_numbers.html/acidities/

http://hma.jucanada.org/ingredients_list.aspx

[http://www.tervitus.ee/uploads/E-ainete%20tabel%20\(version%20\)%20Sheet1.pdf](http://www.tervitus.ee/uploads/E-ainete%20tabel%20(version%20)%20Sheet1.pdf)

http://www.hmbHalal.co.uk/?page_id=30

http://en.wikipedia.org/wiki/E_number#E300.E2.80.93E399_28antioxidants.2C_acidity_regulators.29

<http://www.muslimtents.com/aminahsworld/ecodes.html>

<http://www.Halalrc.org/images/Research%20Material/Books/Halal%20Industrial%20Production%20Standards.pdf>

Staatuse tähendus: NB! Enne toiduaine ostmist kus on E ained, peab islami õpetlaste arvamisel tootja käest küsima, millest on E aine tehtud (iga toode eraldi). Selle, millest E aine on tehtud, saab jagada erinevatesse staatustesse: *halal*, kui E aine on tehtud looduslikul teel, puhas ja 100% taimne päritolu; *mušbuuh* on kaheldav millest tehakse – võib olla nii taimne kui loomne, nende E ainete koostise päritolu tuleb jagada *halal* või *haram* kategooriasse sõltuvalt, kas on taimne, loomne, alkohol või muu. *Haram* näitab, et E aine sisaldab midagi keelatud nagu sealiha, alkohol, mürgised putukad või muu taoline.

Tegelikult peaks kontrollima regulaarselt kõiki E aineid, toodetes võib E ainete koostis muutada - sõltub kellelt algmaterjali ostetakse, (informatsioon on hangitud kõigist *halal/haram* E ainete materjalidest kogu maailmas, näiteks kui Inglismaal on koostis *halal* ei pruugi see Eestis nii olla.)

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E300	L- Ascorbic acid, l,3-ketothreohexuronic acid (Vitamiin C) Askorbiinhape	Halal	Üleannustamine tekitab kõhulahtisust ja maoärritust ning neerukive.

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E301	Sodium ascorbate, Sodium L ascorbate, Ascorbic acid sodium salt, Ascorbine Naatriumaskorbaat - naatriumsool	Halal	Üleannustamine tekitab kõhulahtisust ja maoärritust ning neerukive.
E302	Calcium ascorbate, Ascorbic acid calcium salt Kaltsiumaskorbaat - kaltsiumsool	Mušbuuh – ohtlikud lisandid. Halal (kui kaltsium on mineraalidest) Mušbuuh (kui on luudest)	Üleannustamine tekitab kõhulahtisust ja maoärritust ning neerukive.
E303	Potassium ascorbate Kaaliumaskorbaat - kaaliumsiol	Mušbuuh. Halal	
E304	Fatty acid esters of ascorbic acid (Ascorbyl palmitate) Askorbüülpalmitaat, Askorbüüstearaat rasvhapete ester askorbiinhape	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui küllastunud rasvhapete palmitiinhape on taimne, sünteetiline) Haram (kui palmitiinhape on searasvast)	
E305	Ascorbyl stearate	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui küllastunud rasvhapete palmitiinhape on taimne, sünteetiline) Haram (kui palmitiinhape on searasvast) Sama E304	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E306	Tocopherols Vitamin E Extracts of tocopherols	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui tokoferool on taimsest rasvast) Haram (kui on searasvast)	
E307	Alpha-tocopherol D- a –tocopherol Mixed tocopherol concentrate	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (ainult siis kui on tehtud halal sünteetilisest materjalist, ilma alkoholi käärimise sünteetilise meetodita). Haram	
E308	Gamma-tocopherol	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (ainult siis, kui on tehtud halal sünteetilisest materjalist, ilma alkoholi käärimise sünteetilise meetodita)	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E309	Delta-tocopherol Tokoferoolid, alfa-, gamma-, delta-“E-vitamiini”	Mušbuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (ainult siis kui on tehtud halal sünteetilisest materjalist, ilma alkoholi käärimise sünteetilise meetodita)	
E310	Propyl gallate, Gallic acid, propyl ester N-propyl gallate Propüülgallaat	Mušbuh – ohtlikud lisandid. Halal	Nõgeslööve, hingamisteede häireid. Teatakse kui põletava suu sündroomi. Alandab viljastumist, tekitab vastsündinute surmajuhtumeid.
E311	Octyl gallate Oktüülgallaat	Mušbuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui pärineb pähklite või taimsel päritolul) Vaata E310	Nõgeslööve, hingamisteede häireid. Teatakse kui põletava suu sündroomi. Alandab viljastumist, tekitab vastsündinute surmajuhtumeid.
E312	Dodecyl gallate Dodetsüüldifenüüleetri gallaat	Mušbuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui pärineb pähklite või taimsel päritolul) Haram (kui on alkoholi kasutatud). Vaata E310	Nõgeslööve, hingamisteede häireid. Teatakse kui põletava suu sündroomi. Alandab viljastumist, tekitab vastsündinute surmajuhtumeid.

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E313	Ethyl gallate	Mušbuuh. Halal (kui sisaldab pähkleid ja taimseid koostisaineid) Haram (kui alkoholiga)	
E314	Guaiac resin	Halal	
E315	Erythorbic acid, araboascorbic acid, d-isoascorbic acid, glucosaccharonic acid, erycorbin, saccharosonic acid	Halal (Vitamiin C E300 stereoisomeer)	
E316	Sodium erythorbate, Sodium iso-ascorbic acid, D-isoascorbate, Erythorbic acid sodium salt	Halal (E315 naatriumi sool)	
E317	Erythorbin acid Erütorbiinhape	Halal (Vitamiin C E300 stereoisomeer)	
E318	Sodium erythorbin Naatriumisoaskorbaat	Halal (Vitamiin C E300 stereoisomeer)	
E319	tert-Butylhydroquinone, TBHQ, Butylhydroxinon Tert petrooleumi õli	Mušbuuh – ohtlikud lisandid. Halal	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E320	Butylated hydroxyanisole, Butylated hydroxy-anisole, BHA, tert-butyl-4-hydroxyanisole, tert-butyl-4-methoxyphenol, BOA, (1,1-dimethylethyl)-4-methoxyphenol Butüleeritud hüdroksüül-anisooli õli	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui taimeõli kasutatud) Haram (kui searasv) Ei ole saadaval 100% puhta kemikaalina! (Nafta baasil)	Tekitab astmat, ekseeme, nõgeslöövet ja allergilist nohu. Loomadel tekitab kõhukasvajaid ja munasarjade geneetilisi muutusi. Pannakse laste ja noorte toitudesse.
E321	Butylated hydroxytoluene, BHT, 2,6-di-tert-butyl-4-methylphenol, 2,6-bis(1,1-dimethylethyl)-4-methylphenol Butüleeritud hüdroksü-toluene	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui taimeõli kasutatud) Haram (kui searasv) Ei ole saadaval 100% puhta kemikaalina! (Nafta baasil E320)	Tekitab astmat, ekseeme, allergiat ja allergilist nohu. Loomadel tekitab kopsuväärarenguid, liigkasvu, maksa väärengut (kiirendab ka ainevahetust maksas) ja kasvajaid.
E322	Lecithin Letsitiin	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui sojarasvast või munakollasest – Euroopas) USA s on alati sojarasvast Haram (kui loomarasv)	
E323	Anoxomer	Halal (mittesöödav polümeer)	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E324	Ethoxyquin	Halal (mittesöödav)	
E325	Sodium lactate Naatriumlaktaat e Piimhape	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi ja searasva). Halal (kui piimhape ei ole piima toodetest)	Ettevaatust laktointolerantsi põdevatel inimestel
E326	Potassium lactate Kaaliumlaktaat	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui piimhape ei ole piimatoodetest) (Vaata E325)	Põhjustab vererõhu tõusu
E327	Calcium lactate Kaltsiumlaktaat	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi ja searasva). Halal (kui piimhape ei ole piimatoodetest ja kaltsium mineraalidest) (Vaata E325)	Põhjustab vererõhu tõusu
E328	Ammonium lactate Ammooniumlaktaat	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). (Vaata E325)	
E329	Magnesium lactate Magneesiumlaktaat	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). (Vaata E325)	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E330	Citric acid Sidrunhape	Mušbuuh. Halal	Hammaste dentaalkihi defektid
E331 + a-c	Sodium citrates, Monosodium citrate, Sodium citrate, Sodium Dihydrogen Citrate, Disodium citrate, Trisodium citrate Naatriumtsitraadid	Halal	Hammaste dentaalkihi defektid
E332 + a-c	Potassium citrates, Monopotassium citrate, Tripotassium citrate Kaaliumtsitraadid	Halal	Hammaste dentaalkihi defektid
E333 + a-c	Calcium citrates, Monocalcium citrate, Dicalcium citrate, Calcium citrate (tricalcium citrate) Kaltsiumtsitraadid	Halal (kui kaltsium ei ole luudest)	Hammaste dentaalkihi defektid
E334	Tartaric acid Viinhape	Mušbuuh. Halal (kui ei ole veini kõrvalsaadusest –kääritatud viinamarjadest – USAs on Halal) Haram (kui on searav sees)	
E335 + a-c	Sodium tartrates, Monosodium tartrate, Disodium tartrate Naatriumtartraadid	Mušbuuh. Halal (kui ei ole veini kõrvalsaadusest –kääritatud viinamarjadest – USAs on Halal) Haram (kui on searav sees)	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E336 + a-c	Potassium tartrates, Monopotassium tartrate (cream of tartar), Dipotassium tartrate Kaaliumtartraadid	Mušbuuh. Halal (kui ei ole veini kõrvalsaadusest –kääritatud viinamarjadest) Haram (kui on searav sees)	
E337	Sodium potassium tartrate Kaaliumnaatriumtartraat	Mušbuuh. Halal (kui ei ole veini kõrvalsaadusest –kääritatud viinamarjadest) Haram (kui on searav sees)	
E338	Orthophosphoric acid Fosforhape	Mušbuuh. Halal (kui on saadud kivimi mineraalidest ja 100% taimne)	Takistab kaltsiumi imendumist - osteoporoos
E339 + a-c	Monosodium phosphate, Sodium dihydrogen orthophosphate, DiSodium hydrogen orthophosphate, TriSodium hydrogen orthophosphate Naatriumfosfaadid	Mušbuuh – ohtlikud lisandid (loomne). Halal	Takistab kaltsiumi imendumist - osteoporoos
E340 + a-c	Monopotassium phosphate, Potassium dihydrogen orthophosphate, DiPotassium hydrogen orthophosphate, TriPotassium orthophosphate Kaaliumfosfaadid	Mušbuuh – ohtlikud lisandid (loomne). Halal	Takistab kaltsiumi imendumist - osteoporoos

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E341 + a-c	Monocalcium phosphate, Calcium Tetrahydrogen Diorthophosphate, Calcium Hydrogen Orthophosphate, TriCalcium diorthophosphate Kaltsiumfosfaadide mineraalsoolad	Mušbuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui kaltsium on mineraalidest)	Takistab kaltsiumi imendumist - osteoporoos
E342	Ammonium phosphate, Monoammonium phosphate, Diammonium phosphate	Mušbuh. Halal. Haram ((kui kasutatud uriini (vaata E121 ja E182), kui košenillputukad keedetakse ammoniaagis (vaata E120))	
E343	Monomagnesium phosphate, Dimagnesium phosphate Magneesium fosfaadid	Mušbuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi).	
E344	Lecithin citrate	Mušbuh. Halal (kui on soja ubadest pärit) Haram (loomne)	
E345	Magnesium citrate	Mušbuh. Halal (kosher oma)	
E349	Ammonium malate Ammoonium malaat	Mušbuh. Halal. Haram ((kui kasutatud uriini (vaata E121 ja E182), kui košenillputukad keedetakse ammoniaagis (vaata E120))	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E350 + a-b	Sodium malates, Sodium malate, Sodium hydrogen malate Naatrium malaadid	Halal	
E351	Potassium malate Kaalium malaat	Halal	
E352	Calcium malates: Calcium malate, Calcium hydrogen malate	Halal	
E353	Metatartaric acid	Halal	
E354	Calcium tartrate Kaltsiumtartraat	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi).	
E355	Adipic acid	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal	
E356	Sodium adipate Naatrium adipaas	Halal	
E357	Potassium adipate Kaalium adipaas	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal	
E359	Ammonium adipate Ammoonium adipaas	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal . Haram ((kui kasutatud uriini (vaata E121 ja E182), kui košenillputukad keedetakse ammoniaagis (vaata E120))	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E363	Succinic acid Merevaikhape	Mušbuuh – ohtlikud lisandid. Halal	Mõjutab mineraalide - raua, tsingi ja vase imendumist.
E365	Sodium fumarate Naatrium fumarat e fumaarhape sool	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal	
E366	Potassium fumarate Kaadium fumarat	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal	
E367	Calcium fumarate Kaltsium fumarat	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal	
E368	Ammonium fumarate	Mušbuuh. Halal . Haram ((kui kasutatud uriini (vaata E121 ja E182), kui košenillputukad keedetakse ammoniaagis (vaata E120))	
E370	1,4-Heptonolactone	Mušbuuh – ohtlikud lisandid. Halal	
E375	Nicotinic acid Niatsiin	Mušbuuh – ohtlikud lisandid. Halal	
E380	Triammonium citrate	Mušbuuh – ohtlikud lisandid. Halal	Mõjutab mineraalide - raua, tsingi ja vase imendumist.

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E381	Ammonium ferric citrate Ammooniumraudsulfaat	Mušbuuh. Halal . Haram (kui kasutatud uriini (vaata E121 ja E182), kui košenillputukad keedetakse ammoniaagis (vaata E120))	
E383	Calcium glycerylphosphate	Haram (kui kaltsium on muust kui kivimi mineraalidest ja glütserüül on sealihast)	
E384	Isopropyl citrate	Halal	
E385	Calcium disodium ethylene diamine tetraacetate Kaltsium dinaatrium	Mušbuuh – ohtlikud lisandid. Halal	Mõjutab mineraalide - raua, tsingi ja vase imendumist.
E386	Disodium ethylene diamine tetraacetate	Mušbuuh – ohtlikud lisandid. Halal	Ohtlik sisse hingata, tekitab ärritust nahale, hingamisele ja silmadele.
E387	Oxystearin	Mušbuuh	
E388	Thiodipropionic acid	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui kaltsium on mineraalidest) Vaata fosfaate, nende happed	

ANTIOKSÜDANDID, FOSFAADID, HAPESUSE REGULAATORID	NIMETUS	STAATUS	KÕRVALMÕJUD
E389	Dilauryl thiodipropionate	Mušbuuh (võib olla nii taimne kui loomne ja sisaldada alkoholi). Halal (kui kaltsium on mineraalidest) Vaata fosfaate, nende happed	
E390	Distearyl thiodipropionate	Mušbuuh. Haram (kui sealihast tehtud)	
E391	Phytic acid	Halal	
E392	Extracts of rosemary	Mušbuuh. Halal. Haram (kui ekstrakt on tehtud alkoholiga)	
E399	Calcium lactobionate	Mušbuuh. Halal (kui kasutatakse vitamiin C, naatriumi, kaltsiumi, tsinki kaaliumi taimset päritolu)	

ELU EESMÄRK - PARADIIS

Rubriigi autor: Amina Iirimaalt

KANNATLIKKUS KORAANIS

Tõlkinud: Amina Iirimaalt

Allikas: <http://abdurrahman.org/character/patiencequransunnah.html>

Imam Ahmad (rahimahu Allah) ütles: „Allah mainib Koraanis kannatlikkust üheksakümnes kohas.”

Järgnevalt on loetletud erinevaid kohti, kus kannatlikkus esineb:

1. Kannatlikkus on usklikele käsuks: 16:127; 54:48.

2. Kannatlikkusele vastupidine on keelatud: 46:35; 3:139; 68:48.

3. Kannatlikkus on edu ja heaolu tingimuseks: 3:200.

4. Kannatlikkuse harrastajate tasu mitmekordistub: 28:54; 39:10.

Sulayman ibn Qasim (rahimahu Allah) ütles, et iga teo tasu on tea-

da, välja arvatud kannatlikkuse tasu, milleks on nagu tugev vihamasadu.

5. Kannatlikkus ja *imaan* (usk) on religioonis juhtimise eeltingimusteks: 32:24.

6. Allah on nendega, kes on kannatlikud: 8:46.

Abu Ali ad-Daqqaq (rahimahu Allah) ütles: „Kannatlikkuse omnikud on selles ja järgmises maailmas tõelised võitjad, kuna Allah on nendega.”

7. Allah tasub kannatlikkudele kolmekordse tasuga: õnnistuste, halastuse ja juhtimisega: 2:155-157.

Kui inimesed saabusid ühele safile kaastunnet avaldama, kuna ta oli hätta sattunud, siis ta lausus: „Miks ma ei peaks kannatlik olema,

kui Allah lubab kannatlikele kolme tasu ja igaüks neist on sellest maailmast ja kõik selles olevast parem?”

8. Kannatlikkus on Allahi abi poole püüdlemise viisiks: 2:45. Kellel pole kannatlikkust pole ka abi.

9. Kannatlikkus ja jumalakartlikkus on Allahi abi ja toetuse tingimusteks: 3:125.

10. Kannatlikus ja jumalakartlikkus on suureks kaitseks vaenlaste kavaluse vastu: 3:120.

11. Inglise tervitavad kannatlikke paradiisis: 13:24.

12. Allah lubab käituda meie vaenlastega samal viisil nagu ne-

mad meiega, ent kannatlik olemine on parem: 16:126.

13. Allah tegi kannatlikkuse ja õiged teod andeksandmise ja suure tasu tingimuseks: 11:11.

14. Allah on teinud kannatlikkuse julguse ja meelekindluse ilminguks meie asjus: 42:43; 31:17.

15. Allah on lubanud usklikele Oma tuge ja võitu ning ütles, et nad väärivad seda nende kannatlikkuse pärast: 7:137.

16. Allah tegi kannatlikkuse Tema armastuse eelduseks: 3:146.

17. Allah tegi kannatlikkuse ohtrate õnnistuste saamise tingimuseks: 28:80; 41:35.

18. Allah mainis, et Tema märkidest saavad tulu üksnes kan-

natlikkuse ja tänulikkusega tegelejad: 31:31; 42:32-33.

19. Allah kiitis liobit (alaihis salam) tema kannatlikkus eest: 38:44.

Allah pidas liobit (alaihis salam) oivaliseks tema kannatlikkuse tõttu. Seega sellistel ajahetkedel, kui kannatlikkus on vajalik ja sellest puudu jääb, peaksime mõtlema liobi (alaihis salam) kannatlikkusele.

20. Kellel puudub usk ja kes ei kuulu töepäraste ja kannatlike inimeste hulka, on kimbatuses. See tähendab, et ainumad tõelised võitjad on kannatlikud: 103:1-3.

Imam ash-Shafi (rahimahu Allah) kommenteeris: „Kui inimesed selle suura üle põhjalikult mõtiskleksid, siis see jagaks nei-

le küllaga juhendust. Inimene ei suuda saavutada täiuslikkust ilma tema teadmise (usu) ja (õigete) tegude täiuslikustamiseta. Samamoodi nagu ta peab ennast täiustama, peab ta ka teisi veatuks tegema ja selle võtmeks on üksteise ühendamine ühisele töö õpetamisele. Kõige selle põhjaks on kannatlikkus.”

21. Allah mainis, et lunastuse saavutajate peamiseks iseloomustavaks tunnuseks on kannatlikkus ja kaastunne: 90:18.

22. Allah mainis kannatlikkust islami ja usu tugisammaste ning palvega kõrvuti: 2:45; 11:11; 42:32-33; 103:1-3; 90:17; 32:24; 33:35.

Allah on teinud kannatlikkuse Tema armastuse, kaasluse, abi, toe ja heade tasude saavutusviisiks. See ongi piisavaks auks ja õnnistuseks!

Lugeja küsib,

lugeja vastab!

Millist laste karistamisviisi pooldad? Kas lapsi on üldse vaja karistada? Kui jah, siis mille eest - kus on piir lubatu ja keelatu vahel?

Ise sain väiksesena rohkelt triibulisi ja paljudel hetkedel oleks võinud mu vanem sellele piiri peale panna, kuna muudmoodi oleks ka hakka-ma saanud. Selle olengi võtnud endale õppetunniks ja ma ei ole suur kehalise karistamisviisi pooldaja oma laste suhtes. Arvan, et paremini saab asjad selgeks rääkides, teatud viisil käitudes – psühholoogiliselt!

Jah, lapsi on muidugi vaja karistada. Lapsed ei kasva „ilma vitsata“! Sa karistad neid, et neid õpetada, et neist kasvata õiglaseid inimesi, et nad sinust üle ei astuks. Iga laps on niivõrd erinev, oma lapsedki on tohutult isemoodi ja seega ka karistamismeetodid. Ühele piisab vaid ehk näiteks rääkimisest, teise pead ülesse tuppa saatma ning veel kõvasti sõnad peale lugema ja kolmandale hoopis midagi

muud „põnevat“ välja nuputama!

Ma arvan, et selle lubatu ja keelatu vahel tuleb piir, kuidas perekonnas on asjad seatud. Igal perel on teatud reeglid ja piirid, mida ehk teine pere ei pea tähtsaks ja see ei vääri karistamistki. Loomulikult ka moslemina sa järgid reegleid ja piire, mida sinu usk sulle käsib ja keelab ning sealt tulenevalt paned asjad praktikasse.

A.

1) Pooldan nii sõnalist, füüsilist kui ka alternatiivset karistamist. Kõigepealt peab proovima sõnade ja alternatiivsete vahenditega. Noomima, keelama, lapse näiteks tema lemmiktoidust või taskurahast ilma jätma. Muidugi tuleb ka lapsele seletada, miks vastav tegu, mida ta tegi, on vale, mitte lihtsalt ütleva: „Ära tee seda!“. Sest muidu laps ei seosta tegu tagajärje ja seda omakorda pahase isa või emaga. Või kui isegi seostab, siis arva-

tavasti kordab oma viga ka edaspidi, kuna ta ei tea, kus ta eksis. Aga kui rääkimine ja alternatiivsed viisid ei aita, siis võib anda vastu näppe, tukast sikutada, jne. Keelatud on lapse selline karistamine, kus tema elu või tervis satub ohtu. Näiteks naljutada, peksta või kuhugi ruumi lukustada (kus puudub ligipääs WC-le ja toidule/joogile) last ei tohi. Ka tema peale kisada ja röökida ei tohi, sest see ei põhjusta muud, kui lapse kartust ja usaldamatust vanema suhtes. Ja üldse ei ole röökimine loogiline tegu, sest mis mõtet on häält tõsta üle mõistliku piiri, kui laps on otse vanema juures. Laps ei ole kurt, et peaks karjuma.

2) Lapsi on jah vaja karistada, sest muidu nad jätkavad halvasti käitumist. Nad ei õpi teisi austama ja kasvavad isekaks, ülbeks ja vägivaldseks. Näiteks kui laps teeb midagi keelatud ja teda selle eest mitte karistada, siis laps arvab, et

tegu ongi lubatud ja mingeid tagajärgi see temale ei tähenda. Ning siis ta hakkab mängima keelatu-lubatu piiril. 3) Karistada tuleb halva käitumise, halbade sõnade, valetamise ja jonnimise eest. Piiri seavad vanemad ja ühiskond ise, sest nemad loovad käitumismisnormid, mida tuleb järgida. Võibolla mõnes ühiskonnas või peres lubatud (või isegi soovitud) asi võib olla teises ühiskonnas või peres täiesti keelatud.

A.

Jah, on vaja karistada, aga sõnadega või siis jätta ilma millegist heast, kuigi see pole ka päris õige, sest siis kuulab laps ainult seepärast sõna, et ta saaks mingi kindla asja või maiuse. Kõige lihtsam viis on üritada last panna käituma Jumala tahte järgi, palvetada sellepärast ja kindlasti tuleb uskuda oma lastesse. Variante on ju nii palju tegelikult. *Alhamdulillah!*

A.

On küll vaja karistada. Aga mitte kohe. On vaja palju kordi seletada, kuidas vaja üldse olla. Kui näete, et laps saab aru, aga teeb siiski halvasti, siis tuleb karistada. Kuidas karistada, sõltub mille eest ja lapsest ka. Üks laps saab aru, kui teda tõsiselt kritiseerida, teise lapsega võib mängida psühholoogiliselt – mitte lasta televiisorit

vaadata, arvutit kasutada, taskuraha jne, aga kui laps on juba rikutud või väga probleemne, siis võib ka rihma võtta. Igal juhul laps peab selgelt aru saama, mille eest teda karistatakse. Vastasel juhul puudub karistamisel mõte. Karistus ei pea olema vanemate probleemide realiseerimine viis.

Piiri panevad vanemad ise, kuid ma ei soovita laiendada neid piire. Moslemitest vanemad peavad ette õpetama oma lapsi elama islami seaduse järgi, kus on palju piiranguid võrreldes tavalise euroopa eluviisiga.

K.

Kõik sõltub lapsest, lapse vanusest ja olukorrast. Oma vanemat last karistan enamasti süsteemi järgi: 1) keelan, 2) keelan, 3) keelan väga kurja häälega, 4) tõstan tõsiselt häält, 5) saab laksu pepule või vastu näppe ja jääb üks diivanile istuma ja järele mõtlema. Kui laps suuremaks kasvab, siis saab hakata ka teistsuguseid karistusviise rakendama, nt et ei saa õue mängima mõned päevad vms.

Kindlasti ei poolda ma järgnevaid karistusviise: näkku löömine; nii löömine, et sellest jälj järgi jääb; ähvardavalt ja laga löömine või toksimine

vmt ehk igasugused alandavad karistusviisid.

T.

Jah, lapsi on kindlasti vaja karistada, muidu ei õpi nad tegeva vahet lubatul ja keelatul ja neist kasvavad ühiskonnas väga raskelt seeditavad inimesed. Karistusviis sõltub paljuski lapsest: mõnele mõjub juba noomitus ja sellisel juhul ei olegi midagi enam vaja; mõni laps aga ei saa muidu aru, kui teda tuleb ka füüsiliselt karistada. Sellisel juhul tekitab mõistagi efekt, et laps võib halva teo sooritamisest hoiduda pigem selleks, et mitte karistada saada kui seetõttu, et see on moraalselt vale, aga nii mõnelgi juhul on eelistatav, et laps kardaks karistust ja jääks ellu või vigastusteta, kui et oodata, millal ta on piisavalt küps, et heal ja halval (tihti ka ohtlikul!!!) ise vahet teha.

Minu laste puhul füüsiline karistamine eriti ei toimi. Kõige paremini toimib üllatuslikult pahanduse tupp istuma saatmine; eriti kui karistada tuleb jonnist pärast. Ju see omaette rahunemine ja mõtlemine siis mõjub ka väikestele inimestele hästi.

Ükskõik kui halvad on lapse teod, kindlasti ei tohiks tema karistamine muutuda füüsiliseks vägivaldaks. Islami seaduse järgi on meil keelatud lüüa näkku; lüüa nii, et kondid katki

või märgid järgi; karistada tulega jmt. Karistus peab olema piisavalt suur, et last halvast eemale hoida, kuid samas nii leebe kui vähegi veel toimiv on.

A.

Kes meist ei teaks "Nukitsameest"? Olen kindel, et enamus eesti moslemid on selle filmiga üles kasvanud. Kasimata metslasest saab kannatliku tüdruku armastuse ja hoole all tubli laps.

„Vitsaga ei aja läbi...“ on samuti lause filmist, mis siiani kõrvus kumiseb. Ja tõesti ongi ju nii – füüsilise karistuse valu ununeb ruttu, jääb vaid hirm uue karistuse ees ja tihtipeale

ei saagi laps aru, mida sellest keretäiest õppida.

Olen isegi langenud kerge- ma vastupanu tee ohvriks lihtsalt üks pepulaks anda. Aga kasu pole see küll toonud! Mitte karvavõrdki. Lapsed muutuvad hoopis trotslikumaks, kaob usaldus ja tasakaal. Füüsilist karistust on kergem keelata, kui tegelikkuses seda mitte kasutada. Meil kõigil on erinevad piirid, kuhumaani suudame omavahel kraaklevaid ja nägelevaid lapsi ignoreerida. Mingi hetk löövad lained peakohal kokku, taevas tõmbub pilve ja kannatlikust vanemast on saanud kõmistav ja välgutav torm.

Aga millal on õige karistada? Kas tohib kritiseerida halvasti tehtud kontrolltööd, veel enam, vitsa anda? Kui aga liht-

salt õlgu kehitada ja öelda, et eks järgmine kord teed paremini, kas see on lahendus?

Tegelikult on lastel vaja kasvatuses konkreetsust, kas on nii või naa ja kui pole nii ega naa, on tagajärjed. Näiteks suurematele lastele televiisori-keeld, mõne lemmiktegevuse ajutine keelamine, kuniks olukord paraneb. Peamine on, et laps saaks aru, et tegu polnud õige.

Ignoreerimine ei ole lahendus, vaid hoopis probleemide algus!

Vanemana oleme ise pidevalt õppijad, kuidas kasvatada kannatlikkust ja saavutada harmoonia ning tasakaal kasvatuses.

K.

Pudrupotike, keeda!

Maroko köök

Kokk: Sarah

Allikas: <http://killukemarokot.wordpress.com>

Kasuta ümmargust seest avaga vormi.

Soojenda ahi 180°Cni. Riivi apelsinikoor ja pressi apelsinimahla. Elektrimikseriga mikserda kokku suhkur ja munad, umbes 7-10 minutit, et tekiks tihke vaht. Ettevaatlikult edasi mikserdades vala juurde järgimööda taimeõli. Tegutse edasi vispliga: lisa jahu, sool ja apelsinimahla. Vispelda kuniks taigen on ühtlane ning seejärel lisa vaniljesuhkur ja riivitud apelsinikoor.

Määri koogivorm võiga. Vala taigen koogivormi ja küpseta 180°C juures 40 minutit. Lase koogil 10 minutit jahutada, enne kui selle koogivormist eemaldad.

Head isu!

Lihtne maroko apelsinikook

- * 4 muna
- * 1 1/2 klaas suhkrut
- * 1 klaas taimeõli
- * 1 1/2 klaasi jahu
- * 2 tl küpsetuspulbrit
- * veidi soola
- * 1 klaas värskelt pressitud apelsinimahla
- * 1 suurema apelsini koor, riivitud
- * 1 tl vaniljesuhkrut

Pudrupotike, keeda!

Tureesia köök

Kokk: Karima

Allikas: <http://karimasfood.blogspot.com>

Cayenne'i pipraga hakklihakaste

- * 300 g hakkliha
- * 3 spl jahu
- * 4 tassi vett
- * hakitud värsket peterselli
- * soola
- * 1 spl cayenne'i pipart
- * 1 spl tomatipastat
- * 1/2 tl musta pipart
- * 1 tl paprikapulbrit
- * 1 keskmine hakitud sibul
- * 1 küüslauguküüs purustatult

Kuumuta pannil natuke õli, lisa purustatud küüslauk, hakitud sibul ja hakkliha. Pruunista, lisa maitseained, tomatipasta ja jahu. Kuumuta pidevalt segades jahu ning lisa vesi. Lase kastmel podisedes keeda 5 minutit, lisa hakitud petersell.

Serveerimisel lisa kas kartulit, riisi või pastat.

Türgi köök

Kokk: Zeynep

Allikas: Gönül Paksoü „Türgi köök“

Basturmaga Pasturmali hummus ehk hummus vinnutatud liha

- * 2 klaasi ehk 4 dl kikerherneid
- * 6 spl seesamiseemnepastat
- * 1 tl vürtskööment
- * 1 sidruni mahl
- * 1 tl punase pipra helbeid
- * 1 tl sumahhi
- * 1 tl soola
- * 10 viilu basturmad
- * 2 spl võid

Pane kikerhersed eelmisel öhtul likku. Järgmisel päeval vaheta vesi, keeda ilma soolata pehmeks ja kurna. Pane pool klaasi kikerherne keeduvett kõrvale. Koori herved ja purusta köögikombainis või hõõru kahvliga püreeks. Sega kokku seesamiseemnepasta, sidrunimahl, kikerherneste keeduveesi ja sool ning lisa seejärel püreeritud kikerhersed. Vala segu potti ja keeda 5-6 minutit. Siis tõsta serveerimisalusele ja raputa peale sumahhi. Pruunista vinnutatud liha võis, asetage hummusele ja serveeri.

Kui soovid valmistada hummust seederänni seemnetega, valmista hummus samal moel, seejärel pruunista seederänni seemned 0,5 sl võis, lisa veidi punast pipart ja vala hummusele. Hummust võib eraldi serveerida ka külmalt. Vinnutatud liha või seederänni seemnetega hummus peaks aga olema serveerimisel kuum. Lauale paku koos kuuma pide ehk saiaaga.

EELTINGIMUSED JA REEGLID

Tõlkinud: Khadija

Allikas: Dr Nabil Aliouane, „Comment mémoriser le Coran? Méthodes, Conseils, Programmes“ („Kuidas Koraani pähe õppida: meetodid, nõuanded, programm“)

TEADUSLIKU UURIMUSE EELTINGIMUSED

1. Intelligentsus (*dakâ*): seda on kahte tüüpi, kaasasündinud ja omandatud. Esimene on Allahi poolt antud, mis kinnitab, et Ta tahab teistest suuremaid võimeid:

„Tema on see, Kes on loonud teid maa asevalitsejateks ja on tõstnud osad teist auastmel teistest kõrgemale, et teid läbi selle, mis Ta teile andnud on, proovile panna. Tõesti, teie Isand on kiire karistama, kuid tõesti Ta on Andestav, Halastav.“ (6:165)

Võimed erinevad seega igal indiviidi juba sünnil. Ent kõik sõltub sellest, mis toimub pärast seda, kuidas hoolitsetakse Allahi annetuse eest ja püüdlusest seda treenides arendada või kasvatada mäluvõimeid ja mõistmist. Seega oleme näinud inimesi, kel on suurepärase anne, ent kes ei kasuta seda vaid raiskavad Allahi andi, ja teised, kel erilise kaasasündinud anne puudub, ent oma pideva tööga kõrge tase me saavutanud, pea kõigis valdkondades.

2. Rakendus (*hirs*): Siin peetakse silmas seda, et õpiksime Koraani pähe, harjutada otsimaks iga päev kasutoovat, õppida teadlastelt ja hoida alal Allahi poolt head tegevust.

3. Püüdlus (*iztihâd*): panna suurimat tähehdust sellele, mida me teeme, harjutada ja õppi-

da iga päev ja regulaarselt oma teadmisi üle kontrollida.

4. Töö (*bulgha*): siin räägime pigem välisest tegutsemisest, mis lubab meil elada ja õppida nii, et ei peaks inimestest sõltuma, mitte otsida võimalust rahaliseks kasuks, sellest, mida oleksime saanud õppida (eelkõige Koraan). Seega peaks leidma tegevuse, mis oleks legaalseks elatise allikaks.

5. Õpetajaga koos õppimine: Alati peaks otsima vastuseid õpetlastelt, kes aitaks teaduslike otsingute teedel kergemini orienteeruda. Siinkohal tooks ka mõned ütlemised: „Ära vee-da aega sellega, kes ei too sulle kasu õppimises ja kelle sõnad ei ole Allahile lähedased.“ ja see: „See, kes siseneb teaduses otsinguise üksi, ka väljub sellest üksi.“ Et see koostöö oleks tõesti kasulik, on tähtis, et õpetalne oleks oma töös tuntud ja tal oleks kannatlikkust ja kaastunnet, kogu koostöö vältel. Sellega jõuame viimase tingimuse juurde.

6. Kannatlikkus: Kannatlikkuse, mida teadus nõuab, saavutab ajaga, päev päeva järel ja mitte mõne kuu või nädala jooksul. Palju on neid, kes viskuvad Koraani või mõne teise teaduse õppesse, aga kui nad mõnd endi pihta käivat hoiatust kuulma juhtuvad ja siis sama kiiresti kui õpinguid alustavad, nad selle ka lõpetavad. Kas me ei ütle mitte „tasa sõuad, kaugele jõuad?“ Ka Abd Allah Ibn -Mubarak ütles: „Teadusesse peab pühendama aega, oma vara; tuleb õppida ja olla pühendunud.“¹

¹ Shuab Al-Imam (4/359)

صحيح البخاري
The Translation of the Meanings of
Sahih Al-Bukhari
Arabic-English

LASTE ÕIGUSED VANEMATE SUHTES

- Aisha (رضي الله عنها) on edastanud: „Üks beduiin tuli Prohveti (صلى الله عليه وسلم) juurde ja küsis: „**Kas sa musitad oma lapsi?** Meie neid ei musita.“ Prohvet (صلى الله عليه وسلم) vastas: „Kas saan mina teie südametesse halastuse panna, kui Jumal on selle sealt eemaldanud?“ (Sahih Al-Bukhari, Al-Adab Al-Mufrad, nr 90)

- Numayn ibn Aws ütles: „Neil oli kombeks öelda: „Õige tegu on kingitus Jumalalt, aga **viisakus tuleb vanematelt.**“ (Sahih Al-Bukhari, Al-Adab Al-Mufrad, nr 92)

- An-Numan ibn Bashir on edastanud, et ta isa viis ta Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) juurde. Ta ütles: „Oo Jumala Sõnumitooja, annan sulle tunnistuse selle kohta, et olen An-Numanile andnud selle ja selle (tegemist oli orjaga).“ Prohvet (صلى الله عليه وسلم) küsis: „**Kas oled igale oma lapsele sama andnud?**“ Ta vastas: „Ei.“ Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Siis võta keegi teine omale tunnistajaks.“ Seejärel küsis Prohvet (صلى الله عليه وسلم): „**Kas sa ei tahta nende kõigi vastu võrdset lahke olla?**“ Mees vastas: „Tahan küll.“ Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Siis ära tee seda (st kingitust vaid ühele lapsele, sa-

mal ajal kui teised ilma jäävad).“ (Sahih Al-Bukhari, Al-Adab Al-Mufrad, nr 93)

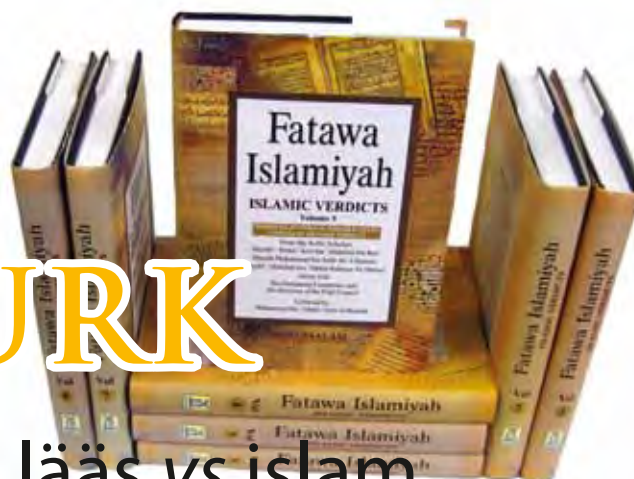
- An-Numan ibn Bashir (رضي الله عنه) on edastanud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „**Kohelge oma lapsi võrdset!**“ (Sunan Abu Dawud, *hadiith* 3537)

- Ibn Amir (رضي الله عنه) on edastanud: „Mu ema kutsus mind kord, samal ajal kui Prohvet (صلى الله عليه وسلم) oli meie kodus; ema ütles: „Tule siia, ma annan sulle midagi!“ (*Aga poiss ei tulnud.*) Selle peale küsis Prohvet (صلى الله عليه وسلم): „Mis sa talle anda tahtsid?“ Naine vastas: „Datleid.“ Seepeale ütles Prohvet (صلى الله عليه وسلم): „**Kui sa poleks talle midagi andnud, oleks see sulle kirja läinud kui vale.**“ (Sunan Abu Dawud)

- Abu Qatada (رضي الله عنه) jutustas: „Prohvet (صلى الله عليه وسلم) tuli välja meie poole, kandes Umamat, Abu Al-Asi tütar (Prohveti (صلى الله عليه وسلم) lapselaps) oma õlgadel. **Ta palvetas ja kui ta tahtis kummarduda, pani ta tüdrukukese maha ja kui püsti tõusis, tõstis ka lapse üles.**“ (Sahih Al-Bukhari, köide 8, raamat 73, nr 25)

FATWANURK

haridus ja kasvatus – lääs vs islam

Tõlkinud: Khadija

Allikas: Islam-qa.com

Küsimus:

Läänes elav moslemina on minu mureks laste islamilik kasvatamine ja kooliharidus. Paljudes Euroopa riikides puuduvad islamikoolid, kas on neid siis vähe või koguni keelatud. Kooliprogrammides puuduvad tihti sellised ained nagu sotsioloogia, poliitteadus, psühholoogia, pedagoogika. Palun andke nõu, kuidas peaksime oma noortele haridussüsteemi kohandama. (Silmas peaks pidama seda, et migratsiooniirangute tõttu ei ole meil võimalik araabia/moslemiriiki välja rännata.) Allahi õnnistusi teile!

Vastus:

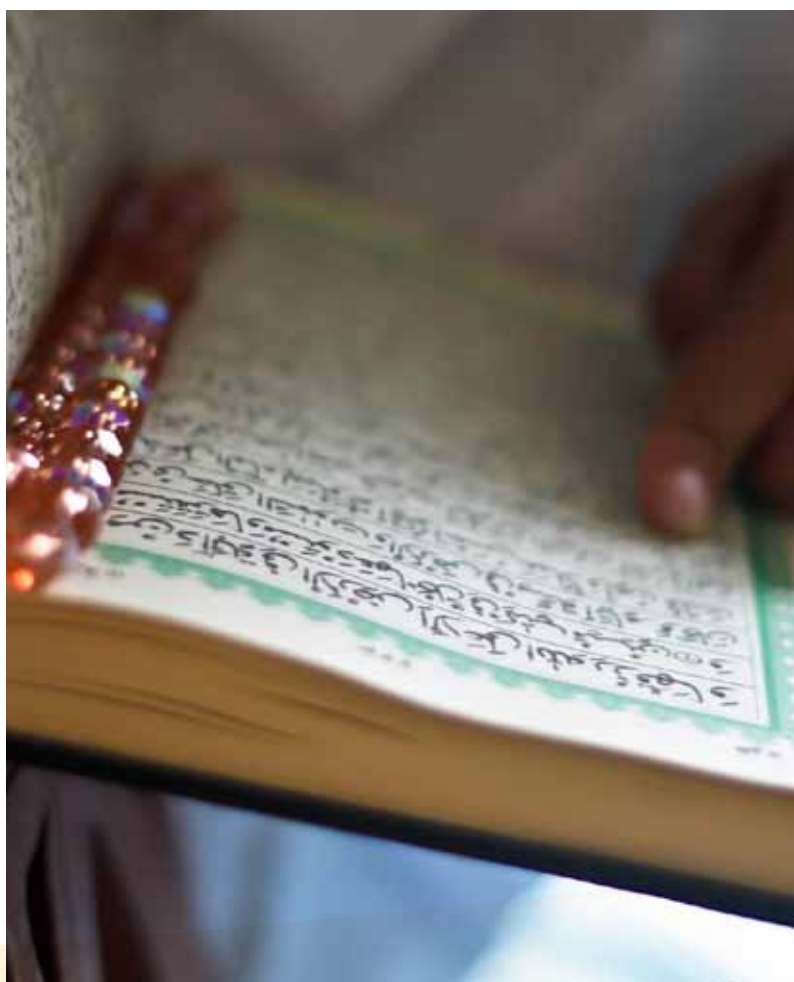
Kogu ülistus olgu Allahil!

Et moslemipere struktuuri uskmatutes riikides alal hoida, peame järgima teatud tingimusi ja kohustusi, nii kodus kui ka väljaspool kodu:

Koduseinte vahel:

- Vanemad peaksid lastega koos regulaarselt mošees palvetamas käima. Kui mošeed läheduses pole, peavad nad kodus kogukonna palved läbi viima.

- Nad peavad Koraani lugema ja selle retsitatsiooni igapäevaselt kuulama.
- Nad peavad ühiselt einestama.
- Nad peavad Koraani keeles niipalju kui võimalik rääkima.
- Nad peavad hoidma alal häid käitumisviise nii peres kui ka sotsiaalses ümbruskonnas, mis

Maailma Isanda poolt suuras An-Nuur 24 kirjeldatud on.

- Nad ei tohi ise ega ka lastel amoraalseid filme vaadata lasta.

- Teie lapsed peavad kodus magama ja nii kaua kõik võimalik kodus vanemate juures elama, et sellisel viisil välisest halvast mõjust eemal olla.

- Te peaksite vältima seda, et lapsed kodust kaugetes ülikoolides õpivad, kus nad internaatides elama peaksid. Muidu kaotame oma lapsed ja nad assimileeruvad selle ühiskonnaga.

- Me peame toituma ainult *halal* toiduainetest ning hoiduma kindlasti keelatud, ka suitsust, mõnuainetest ja muust kergesti kättesaadavast *haramist*.

Väljaspool koduseinu:

- Me peame oma lapsed viima islamilasteaadadesse ja islamikoolidesse.

- Samuti peame oma lapsi mošeedesse saatma, et *žumua* loengutest, ühispalvetest, loengutest, seminaridest, ettekannetest osa võtta.

- Me peame lastele ja noortele looma sportimisvõimalusi, kus on moslemitest järelvalve.

- Tuleb organiseerida harivaid laagreid, kuhu kõik pereliikmed minna saaksid.

- Isad ja emad peaksid püüdma pühapäevade külastada, sooritamiseks omra ja hadži koos lastega.

- Harjutada lapsi lihtsas keeles islamist rääkima, et sellest nii täiskasvanud, lapsed kui ka mitte-moslemid aru saaksid.

- Treenida lapsi Koraani pähe õppima, ka kui võimalik moslemi / araabia riiki saata, et nad oma usu kohta rohkem õpiksid.

- Õpetada mõningaid meie poeglapsi *žumua* jutlusi pidama ja kogukonnapalveid juhtima, et neist saaksid usujuhid.

- Julgustada lapsi varakult abielluma.

- Me peame oma tütreid julgustama abielluma moslemitega neist peredest, kes on tuntud heade usklike omaduste poolest ning käituvad hea etiketi järgi.

- Peaksime hoiduma helistamast hädaabinumbrile 112, et lahendada peresiseseid konflikte. Kui konfliktid tekivad, tuleb need hoopis perekonnaringis või kogukonnaringis diskreetset ning õiglaselt lahendada.

- Hoiduda igasugustest pidudest, kus on uskmata muusika, tantsud ja moraaltud laulud. Samuti keelata lapsi pühapäevadel teiseusulistega nende jumalateenistustest osa võtmast.

Ja Allah on edu andja ja õnnistaja meie ettevõtmistes.

Sheikh Muhammad Salih al-Munajjid

„MOSLEMI KINDLUS - duaasid Koraanist ja sunnast“

Said ibn Wahf Al-Qahtani Said ibn Wahf Al-Qahtani

Tõlkinud ja koostanud: Aisha

47. ÖNNITLUSED VÄRSKETELE VANEMATELE JA KUIDAS VASTATA

145. *baaraka llaahu läkä fii l-mauhuubi läkä, wa šakartä l-wäähibu, wa bäläghä äšuddähu, wa ruziqtä berrähu.* – Jumal õnnistagu teid Oma kingiga teile ja olge te tänulikud, jõudku laps küpsesse ikka ja saage osa tema jumalakartlikkusest.

Vanemate vastus sellele õnnitlusele oleks:

baaraka llaahu läkä wa baaraka 'aleikä, wa žžääkä llaahu khairän, wa razaqaka llaahu mithlähu, wa äzzälä thäuääbäkä. – Jumal õnnistagu sind ja lasku Oma õnnistustel sinu peale sadada ja Jumal tasugu sulle hästi ja

lasku sul osaks saada sama ja tasugu sulle külluslikult.¹

48. JUMALA KAITSE PALUMINE LASTELE

146. *u'iidhukumää bi-kälimääti lläähü t-täämmäti min kulli šaitaanin wa häämmätin, wa min kulli 'äinin läämmätin.* – Ma otsin sulle kaitset Jumala täiuslikes sõnades iga saatana ja elaja eest ja iga kadeda laiduväärt silma eest.²

¹ An-Nawawi „Kitabul-Athkar“, lk 349 ja „Sahihul-Athkar“ 2/713 – Saleem Al-Hilali.

² Al-Bukhari 4/119.

MA KÄIN ISLAMIÜLIKOOIS

Rubriigi autor: Eileen

Allikas: „The fundamentals of Tawheed” - dr Abu Ameenah Bilal Philips (kursus: Aqeedah 101, Islamic Online University)

*TAWHIID AL-IBAADA
(TAWHIID AL-ULUHIA)*

Tawhiid al-ibaada ehk Jumala kummardamise ainsuse säilitamine või tõendamine, et Jumal on ainus, kellel on õigus saada ja olla kummardatud, on samuti väga tähtis *tawhiidi* liik.

Nagu oleme ka eelnevalt rõhutanud, siis ei piisa vaid ühte või teisse kategooriasse uskumisest, vaid kõik kolm segmenti moodustavad ühe ühtse terviku ning üks ei saa eksisteerida ilma teiseta. Seega, usk näiteks pelgalt kahte eelnevasse lahtiseletatud kategooriasse ei ole piisav, et täita islami nõudeid *tawhiidist*.

Jumal ise on meile kinnitanud, et Prohveti (صلى الله عليه وسلم) eluajal leidis ka selliseid mušrike¹, kes muuseas uskusid tugevalt esimesse kahte *tawhiidi* kategooriasse² ent,

¹ ebajumalakummardajaid

² *Tawhiid ar-Rububiyah* (Jumaliku Ainsuse Säilitamine -> tõendamine, et Jumal on Üks, ilma partneriteta.) & *Tawhiid al-Asma' was-Sifat* (Jumala Nimede Ning Omaduste Ainsuse Säilitamine -> tõendamine, et need on võrdlematud ning ainulaadsed.)

ometi kasutab Jumal nende puhul justnimelt sõna mušrikuun.

Koraanis käsib Jumal Prohvetil (صلى الله عليه وسلم) paganatele öelda: „**Ütle: „Kes annab teile elatist taevast ja maalt? Või kes kontrollib kulumist ja nägemist või kes toob elava välja surnust ja (toob) surnu välja elavast ja kes korraldab kõik asjad?” Nad ütlevad: „Jumal,” seega ütle: „Miks te siis pole jumalakartlikud?”**” (10:31)

„**Ja kui sa neilt küsiks, kes nad löi, siis vastaksid nad kindlasti: „Jumal!” Kuidas on nad siis eksiteel?”** (43:87)

„**Ja kui sa neilt küsiks, kes saadab taevast alla vett ja paneb selle läbi elama maa peale selle surma, siis nad vastaksid kindlasti: „Jumal!” Ütle: „Jumal olgu kiidetud!” Kuid enamik neist ei mõtle sellele.”** (29:63)

Kõik uskmatud mekalased teadsid, et Jumal, Kõrgeim, Kõikvõimas on nende Looja, Säilitaja ja nende Isand; ometi see ei teinud neid Jumala silmis moslemiteks. Jumal on öelnud: „**Ja enamik neist ei usu Jumalasse muidu, kui**

läbi ebajumalakummarduse.” (12:106)

Nad teadsid ning uskusid et Jumal on nende Looja, nende Ülalpidaja, Kes võtab ja annab nende elud, ometi see ei takistanud neid kummardamast ka teisi jumalusi. Mujaahid³ on seda värssi kommenteerinud, öeldes, et on ilmselge, et *kuffaarid*⁴ olid teadlikud Jumala suveräänsusest ning ülemvõimust – kusjuures, nad teostasid Jumala nimelmitmeid religioosseid rituaale – nagu palverännak, heategevus, loomade ohverdamine, vanded ja rasketel aegadel nad isegi palvetasid Jumala poole. Nad isegi väitsid, et nad järgivad Aabrahami (aleihi s-salam) religiooni. Selle väite tõttu aga, Jumal ilmutas järgneva värssi: „**Aabraham ei olnud ei juut ega kristlane vaid ta oli monoteist, moslem (Jumala tahte alla) ja ta ei olnud ebajumalakummardajate hulgas.**” (3:67)

Mõned paganlikud mekalased isegi uskusid Ülestõusu ja Viimsesse Kohtupäeva. Näit-

³ Mujaahid ibn Jubayr al-Makki (642-722) oli Ibn 'Abbaasi silmapaistvaim õpilane.

⁴ uskumatud

eid sellest võib leida nende islami-eelsest poeesiast.

Näiteks, poeet Zuhayr olla öelnud karistuse kohta järgnevalt: „See on kas edasi lükatud, paigutatud raamatusse ja hoiatud Viimseks Kohtupäevaks, või kiirendatud ja (ebaõiglus) kätte makstud.”

Antarah olla öelnud aga: „Oo 'Ebil, kuhu sa surma eest jooksed, kui minu Isand taevas on selle ette määranud?”

Vaatamata mekalaste ülestunnistustele ja teadmistele Jumalast, Jumal siiski klassifitseeris nad uskumateks ja paganateks, seetõttu et nad kummardasid teisi objekte ja jumalusi Jumala enda kõrval.

Seega, ei ole väär öelda, et kõige tähtsam aspekt *tawhiidist* on just nimelt **tawhiid al-ibaada, Jumala kummardamise ainsuse säilitamine** – eesti keeles kõlab see veidi kentsakalt, aga idee on selles, et Jumal on AINUS, Kellel on õigus saada kummardatud!

Kõik ülistus ja kummardus tuleb suunata vaid Jumalale, sest Tema on ainus, Kes väärub kummardamist ning ainult Tema on see, kes saab selle eest tasuda.

Islam ei ole vaja inimese ja Jumala vahele mitte ühtegi vahelüli, objekti, inimest, vahendajat – see suhe on siiras, vahetu, individuaalne!

Jumal on korduvalt rõhutanud kui tähtis on kummarda-

da vaid Teda, tuues välja, et see on peamine põhjus, miks inimene sai üldsegi loodud ja see on ka alati sõnumi südamik, mida alatasa prohvetite kaudu inimesteni saadetakse.

„Ja ma ei ole loonud džinne ja inimesi millekski muuks kui vaid Minu kummardamiseks.” (51:56)

„Me oleme tõesti saatnud igale kogukonnale (rahvale)

sõnumitooja (sõnumiga): „Kummardage Jumalat ja vältige ebajumalaid ...” (16:36)

Saada täielikult aru, miks meie, inimesed oleme loodud, ei olegi meie võimuses. Me oleme loodud ja me ei saa iialgi eeldada, et me suudame täielikult haarata meie Looja teguviisi. Jumal on loonud jumalakummardamise inimloomuse osaks ja ta on läbi ajaloo saatnud hulganisti pro-

hveteid kajastama justnimelt seda sõnumit ja selle tähtsust.

Suurim patt on teiste kummardamine Jumala asemel, või Jumala kõrval.

Suuras **Äl-Fäätihä**, mida üks moslem on kohustatud retsiteerima päevas vähemalt 17 korda, seisab selgelt: **„Sind me kummardame⁵ ja Sind kutsume appi⁶.”** – See on selgeimast selgem deklaratsioon, et kõik kummardamine peab toimuma Tema poole, Kes on ainus, kes suudab meie palvetele ja kummardamisele vastata – Jumala poole.

„Ja kui Minu sulased küsivad sinult Minu kohta – tööpoolest, Ma olen lähedal. Ma vastan hüüdja kutsele, kui ta Minu poole hüüab. Seega, las nad kuuletuvad Mulle ja usuvad Minusse, et nad saaksid (õigesti) juhitud.” (2:186)

„Me oleme inimese juba loonud ja teame, mida ta hing talle sosistab. Ja Me

5 *'ibädä* tähendab araabia keeles, eriti religiooses kontekstis, suurimat võimalikku armastust, alandlikkust ja ka hirmu. *iäkä nä'budu* tähendab: Vaid Sinu me eraldame teistest, Sind me kardame, Sinult loodame. Vaid Sina oled meie Isand, ei keegi teine.” (Tafsir Ibn Kathir, suura 1)

6 *iäkä näst'iin* tähendab, et kuuletume sellele Jumalale, kelle ainsusesse me usume, igas asjas ja palume Tema abi ja juhatus. Seda nimetatakse araabia keeles *tawhiid ar-rububijä* (ehk „Isanda ainsus”) (Tafsir Ibn Kathir, suura 1)

oleme talle lähemal kui (ta oma) kaelaveen.” (50:16)

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) on samuti kinnitanud Jumala kummardamise ainsust, öeldes:

„Kui sa palud palves, palu ainult Jumalalt, ja kui sa otsid abi, otsi seda vaid Jumalalt.”⁷

Näiteks kui keegi palvetab surnu poole, otsides tema abi ükskõik mis moel, siis ka sellisel viisil on omistatud Jumalale kaaslane, sest usutakse, et keegi suudab tõesti vastata meie palvetele peale Jumala – sellisel juhul on kummardamine jagatud Jumala ja tema loodu vahel. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: *„Palve (duaa) on Jumala teenimine.”⁸*

Ja Jumal, Kõrgeim ja Ausatuim on öelnud: **„ ... „Kas kummardate siis Jumala asemel midagi, mis ei too teile mingit kasu ega kahju?”** (21:66)

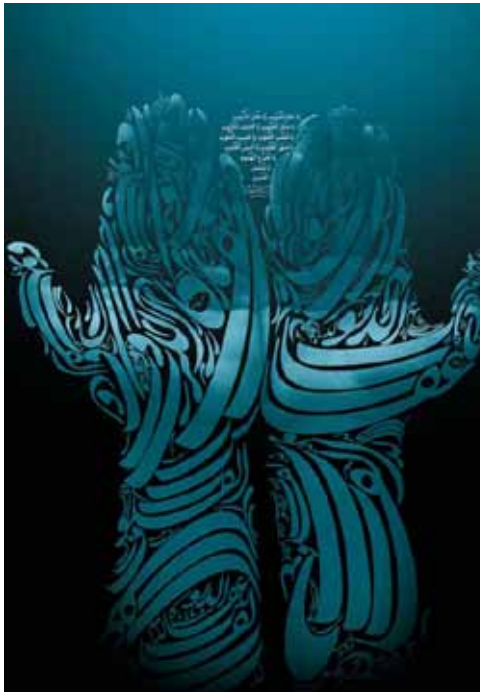
„Tõesti, need, keda kutsute (appi) peale Jumala, on sulased, nagu te isegi ...” (7:194)

Kui keegi palvetab näiteks Prohveti (صلى الله عليه وسلم), džinnide, inglite poole või niinimetatud ‘pühakute’ poole, paludes kasvõi ‘eeskostet’ Jumala ees, siis ka see on

täpselt samamoodi ebajumalakummardamine.

„Ja kui Jumal laseb sulle ebaõnne osaks saada, ei saa keegi seda kõrvaldada peale Tema ...” (6:17)

Koraan ütleb meile, et kui mekalasi küsitleti, miks nad pühendavad palveid ebajumalatele, siis nad vastasid: „Teenime neid vaid selleks, et nad meid Jumalale lähemale viiksid ...”

Ebajumalaid kasutati kui ‘vahendajaid’ ja see on täielikult keelatud. Inimestel võib tekkida alateadvuses selline mõte, et prohvetid-inglid-pühakud, on Jumalale lähemal kui keegi ‘tavainimestest’, seega ehk suudavad nad meie eest kosta, ning me saame seeläbi Jumalale veelgi lähemale, ent see on *haram*, ehk keelatud! See on ebajumalakummardamine, mis kaugendab meid Jumalast rohkem kui

me ehk suudame ettegi kujutada.

Näiteks, kristlastel, täpselt katoliiklastel, on igaks puhuks olemas eraldi pühak, kelle poole oma palveid suunatakse, uskudes et nad suudavad neid nende tegemistest-toimetamistes aidata. Samuti on preester muutunud vahendaja-figuuriks inimese ja Jumala vahel, arvates et nad on Jumalale lähemal, oma tsölibaadi ja jumalakartlikuse tõttu.

Ibaada ehk Jumala Kummardamine islami vaatevinklist, on nii palju enam kui paastumine, zakaati maksmine, palverännak ja loomsed ohverdused.

See hõlmab emotsioone ja tundeid nagu armastus, usaldus, hirm, mis kõik omavad teatud astmeid endis, mis peaksid olema suunatud vaid Jumalale. See tähendab, et need tunded Jumala vastu, peaksid võtma palju suurema astme, kui need, mida me tunneme mistahes olendi vastu. Jumal on adresseerinud neid tundeid ja hoiatanud meid nende üllemäärasuse eest:

„Inimeste hulgas on neid, kes võtavad teisi Jumala kõrvale võrdseks. Nad armastavad neid kui Jumalat. Kuid need, kes usuvad, on Jumala armastuses tugevamad ...” (2:165)

„Kas te ei võitleks rahva vastu, kes oma vannetest kinni ei pidanud ja olid nõuks võtnud Sõnumitooja

⁷ Edastanud Ibn ‘Abbas ja kogunud At-Tirmidhi. „*An-Nawawi’s Forty Hadiths*” (English Trans.), lk. 68.

⁸ Sunan Abi Dawuud (Eng. Trans.), vol. 1, lk. 387, hadith no. 1474.

välja visata ja kes alustasid (teie ründamist) esimesena? Kas kardate neid? Kuid Jumalal on rohkem õigust, et Teda kardaksite, kui olete usklikud.” (9:13)

„... ja usaldage Jumalat, kui te tõesti olete usklikud.” (5:23)

Kuna termin *ibaada* tähendab totaalset kuletumist ja Jumal on meie jaoks Ülim Seadusandja, siis seadusandlus, millel ei ole alust jumalikus seadusandluses ehk šariaadis; kui see on vastuolus šariaadiga, siis on see üks uskumatuse vorme. Mitte, et inimene automaatselt saab uskumatuks lahterdatud, vaid see on üks vorm, teguviis sellest. Kummardada muud peale selle, mis Jumal on saatnud ja meile ette määranud, on *širk*.

„... Ja kes ei mõista kohut selle järgi, mis Jumal on ilmutunud, need on uskmatud.”

(5:44)

Kord, Prohveti (صلى الله عليه وسلم) kaaslane, 'Adi ibn Haatim, kes oli konvert kristlusest, kuu-

lis Jumala Sõnumitoojat (صلى الله عليه وسلم) retsiteerimas järgnevat Koraani värssi: „**Nad on võtnud oma õpetlased ja oma mungad isandateks Jumala kõrval ...**” (9:31)

Seega ta ütles Jumala Sõnumitoojale (صلى الله عليه وسلم): „Tõesti, me ei kummarda neid.”

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) pöördus tema poole, ning ütles: „*Kas nad mitte ei teinud teie jaoks keelatuks seda, mille Jumal oli teile teinud lubatuks, ja te kõik tegite selle keelatuks⁹; ja kas nad mitte ei teinud teie jaoks lubatuks seda, mille Jumal oli teinud teie jaoks keelatuks, ja teie kõik tegite selle lubatuks?*^{10/11}

Ta vastas: „Jah tõesti, me tegime.”

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) vastas: „*See on viis, kuidas teie neid kummardate.*”

9 Kristlaste vaimulik seisus muutis keelatuks abielu rohkem kui ühe naisega, ja abielu esimeste sugulastega. Rooma-Katoliiklased keelustasid preestritel abiellumise ning keelustasid lahutuse.

10 Kristlik kirik muutis lubatuks sealiha, vere ja alkoholi tarbimise. Samuti nad lubasid Jumalat maali- ja skulptuurikunstis mehena kujutada.

11 Kogutud Tirmidhi poolt.

LASTELEHT

LUKMÄÄNI NÕU POJALE

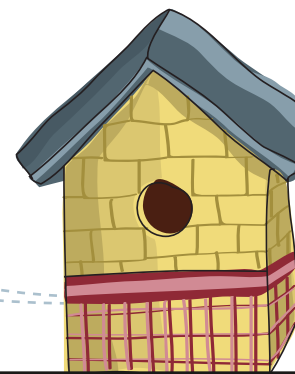
Tõlkinud: Amina Irimaalt

Allikas: Tafsir Ibn Kathir

Lukmääni identiteedi kohta oli kaks arvamust, kas ta oli prohvet või lihtsalt õiglase meelega Allahi teener. Suurem osa soosisid seda viimast arvamust, et ta oli vaid õiglane Allahi sulane, mitte prohvet. Lukmään oli Etioopia ori ja puusepp. Ta oli lühike, lameda ninaga ja pärit Nubiast. Tema täisnimeks oli Lukmään bin Anqa bin Sadun. Allah kirjeldab teda parimal viisil ja teatab, et Ta andis talle tarkuse (kõneosavuse, taibukuse ja teadmise).

Yahya bin Sa'id Al-Ansari edastas Sa'id bin Al-Musayyibilt: „Lukmään oli pärit Egiptuse lõunapoolsete mustade seast ja tal olid paksud huuled. Allah tegi ta tarkuse osaliseks kuid mitte prohvetiks.“ Al-Awza'i ütles: Abdur-Rahman bin Harmalah ütles mulle: „Sa'id bin Al-Musayyibi juurde tuli must mees kes päris temalt ühe küsimuse ja Sa'id vastas: „Ära heida selle pärast meelt, et sa mustanahaline oled sest parimate inimeste hulgast olid kolm musta ja nendeks oli Bilal, Umar ibn Al-Khattabi vabastatud ori Mahja ja tark Lukmään, kes oli paksude huultega must nubialane.“

Ibn Jarir edastas: Khalid Ar-Raba'i ütles: „Lukmään oli Etioopia ori ja puusepp. Tema peremees ütles talle, et ta veristaks talle lamba ja seda ta tegi. Ta peremees ütles: „Too mulle sellest kaks parimat tükki ja Lukmään tõi talle keele ja südame. Aeg läks edasi ja ta peremees lasi tal jälle lamba veristada, aga seekord ta lasi tuua sellest kaks kõige halvemat

tükki. Lukmään tõi teistkordselt keele ja südame. Tema peremees sõnas: „Ma käskisin sul tuua kaks parimat tükki ja sa andsid mulle need ning ma käskisin sul tuua mulle kaks kõige halvemat tükki ja sa andsid mulle need!“ Lukmään vastas, et kui need kaks on head, siis peale nende ei ole enam parimat ja kui need on halvad, siis nendest pole hullemat.“

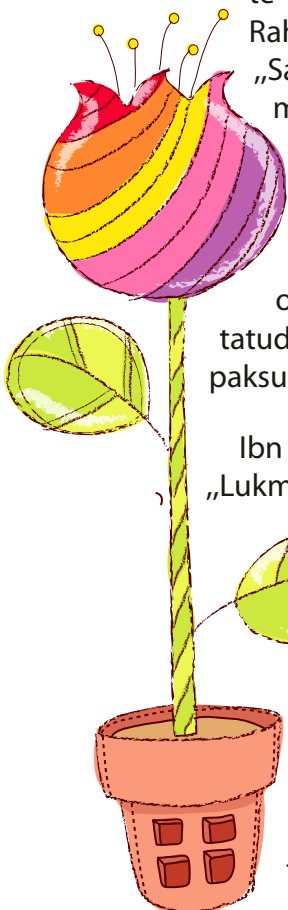
Allah räägib meile sellest kuidas Lukmään andis oma pojale nõu. Tema poja nimeks oli Tharan (vastavalt As-Suhayli viidatud ütlusele). Lukmään nõustas oma poega, kes oli talle kõikide inimeste seast kõige armsam ja lähedasem ja kes väärts tema teadmistest kõige paremat. Ta alustas oma nõuannetega sellest, et ainult Allahit peab ülistama ja Temale ei tohi partnereid liita. Seejärel ta tegi talle hoiatuse:

„Tõepoolest, kellegi teise kummardamine peale Allahi on tõepoolest suur zulm (vale).“ See tähendab, et see on suurimaks vales.

Abdullah ütles: „Kui avaldati värss **„Need on nemad, kes usuvad ega aja zulmiga oma usku segi“** (6:82), siis Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) kaaslasted olid sellest ahistatud ja lausused: „Kes meist ei viiks zulmiga oma usku segadusse.“ (Bukhari)

Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) vastas: „See ei tähenda seda. Kas te pole kuulnud, mida Lukmään lausus oma pojale: „Oo minu poeg! Ära kummarda kedagi teist peale Allahi. Tõepoolest, kellegi teise ülistamine peale Allahi on suur zulm.“ (Muslim)

Kui Lukmään nõustas oma poega, et Allahi ülistades ei tohi Talle liitlasi luua, siis ta samuti ütles talle, et oma vanemaid peab austama.

Need kaks asja on tihtilugu ka Koraanis koos mainitud.

„Sinu Isand on määranud, et te ei tohi kummardada kedagi peale Tema ning vanemate (emade-isade) vastu olge head.“ (17:23).

Allah ütleb: **„Me oleme inimesele kohustuks teinud (heatahtlikkuse) tema vanemate suhtes. Tema ema kandis teda, (kannatades tema tõttu) vaev vaeva järel.“** (31:14) Mujahid ütles: „Lapse kandmise raskus.“ Qata dah ütles: „Vaev vaeva järel.“ Ata' Al-Khurasani ütles: „Nörkus nörkuse järel.“

„2-aastaselt võõrutatakse ta rinnast.“ (31:14) See tähendab, et pärast sündimist antakse lapsele rinda ja teda imetatakse kaks aastat.

See on järgnevale värsile sarnane: **„Emad võivad oma lapsi imetada kaks järjestikkust aastat, kes iganes soovib imetamist lõpule viia.“** (2:233).

Sellele tuginedes mõistsid Ibn Abbas ja teised imaamid, et kõige lühemaks raseduseajaks oli kuus kuud kuna Allah ütleb: **„ja tema kandmine ja imetamine on kokku kolmkümmend kuud.“** (46:15) Allah mainib, kuidas ema kasvatab lapse üles, kuidas ta väsib ja kannatab pinges all, kuna ta on lapsega üleval päeval ja ööl, et meenutada lapsele tema ema lahket kohtlemist. See on nagu järgnev värs: **„ja ütle: „Mu Isand, halasta nende mõlema peale, sest nemad kasvasid mind, kui olin väike.““** (17:24).

Ja Allah ütleb siinkohal: **„Ole nii Mulle kui oma vanematele tänulik. Minu juurde viib viimne tee.“** (31:14) See tähendab: „Ma tasun sulle selle eest kõige heldemalt.“

„Kui nad (kaks) aga püüavad sind panna kummardama midagi, millest sul pole aimu, siis ära kuuletu neile.“ (31:15) See tähendab, et kui nad üritavad kõvasti sind nende usku järgima panna, siis ära anna sellele järele ent ära lase kõigel sellel takistada olla lahke nende vastu siin maailmas (kohtle neid lugupidamisega).

„... kuid järgi neid, kes Minu poole pöörduvad.“ (31:15) See viitab uskujatele.

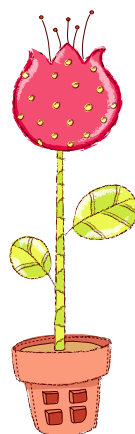
„Siis pöördu te Minu juurde tagasi ja Ma annan teile teada sellest, mis te tegite.“ (31:15) Sa`d bin Malik ütles: **„Kui nad (kaks) aga püüavad sind panna kummardama midagi, millest sul pole aimu, siis ära kuuletu neile“** See värs ilmutati minu kohta. Ma austasin oma ema, kuid islamisse astudes ta kostis mulle, et mis on see uus asi, mida sa teed, lahku sellest religioonist või ma ei söö ega joo, kuni ma teise ilma lähen; ja inimesed toovad kuuldavale: „Häbi, mida sa mulle tegid ja nad ütlevad, et sa tapsid oma ema.“ Ma laususin: „Ema, ära käitu nõndaviisi. Ma ei loobu oma usust mitte millegi pärast.“ Ta oli söögita ja joogita ööpäeva ja peale seda ta oli üliväsinud; järgmisel päeval ta tegi sama ja see kurnas teda veel enamgi. Kui ma sellest teada sain, ma teatasin talle: „Oo mu ema, Allahi nimel, isegi kui sul oleks tervelt sada hinge ja nood lahkuksid üksteise haaval, siis ma ikkagi ei loovutaks oma usku mitte millegi pärast. Niisiis kui sa tahad süüa, söö ja kui sa ei soovi, siis ära söö. Ta ema hakkaski kõhtu täitma.“ [At-Tabarani (Al-Ishrah)]

„Oo mu poeg! Kui on (isegi) sinepiseemne raskuse jagu,“ (31:16) tähendab seda, et kui patt või vale samm on võrdne sinepiseemne teraga; **„Allah toob selle välja,“** (31:16) tähendab, Ta toob selle Ülestõusmispäeval välja. See asetatakse õiglusekaalule ja kõiki tasustakse või karistatakse vastavalt nende tegudele. Tasustakse heade tegude korral ja karistatakse halbade tegude eest.

See on järgnevale värsile sarnane: **„Ja me asetame õiglusekaalud Ülestõusmispäeval, nii et ühtegi hinge ei kohelda mingil moel ebaõiglaselt. Ja kui on (isegi) sinepiseemne raskuse jagu, toome Me selle välja. Ja Me oleme piisavad arvet pidama.“** (21:47)

„Nii et kes teeb kübekegi head, saab seda näha, ja kes teeb kübekegi halba, saab seda näha.“

(99:7-8) Allah toob selle välja isegi kui see väike asi on peidetud kõva kivi sisse või ükskõik

kuhu taevastesse ja maale, sest mitte midagi pole peidetud Tema eest. Isegi tolmukübe taevastes ja maal pole Tema eest varjus. Allah ütleb:

„Tõesti, Allah on Vaevuhoomatav, Teadja.” (31:16) Tähendab, et Tema Teadmine on vaevuhoomatav. Mitte midagi pole Temale varjatud, pole vahet kui väikesed, õrnad ja üksikasjalikud need oleksid; isegi sipelgate sammud kõige pimedamal öötunnil. Seejärel Lukmään lausus:

„Oo mu poeg! Soorita palvet,” (31:17) See tähendab, et soorita palvet korralikult selle määratud aegadel. **„käsi head ja keela kurja,”** (31:17) tähendab, et tee parim oma võimete ja jõu kohaselt.

„ja kanna kannatlikult kõik, mis sulle osaks saab.” (31:17) Lukmään palus tal olla kannatlik sest ta teadis, et kes kohustab head ja keelustab kurja, kohtub paratamatult kahju ja inimeste pahandamisega.

„Tõesti, need on mõned tähtsate käskude hulgast.” (31:17) Tähendab, et üks olulisemaid käsked on olla kannatlik, kui inimesed põhjustavad kahju ja pahameelt.

„Ära pööra (põlglikult) oma pöske inimeste suunas,” (31:18) tähendab, kui sa inimestega vestled või nemad sinuga, siis ära pööra oma nägu nende poolt eemale ega vaata neile ülbel moel alla; pigem ole nende vastu lahke ja tervita neid naerusuise näoga, nagu ka kõlab hadiith: „... isegi kui see on vaid oma venna tervitamine rõõmsameelse näoga ja ärge laske oma rõival lohiseda pahklust allapoole, sest see on hooplemine, ja Allahile see ei meeldi.”

„ja ära käi uhkelt mööda maad,” (31:18) tähendab, et ära ole hooplev, ülbe, uhke ja kangakaelne. Allah ei kannata sind selle pärast, kui sa seda teostad.

„Tõesti, Jumalale ei meeldi ükski ennasttäis uhkeldaja,” (31:18) st see, kes kiitleb ja

imetleb iseennast ning peab ennast teistest enamaks.

„Ja sammu alandlikult,” (31:19) tähendab, kõnni keskpäraselt, mitte aeglaselt, laisalt ega liiga kiirelt, kuid ole mõõdukas kusagil nende kahe äärmuse vahel.

„ning langeta oma hääletooni,” (31:19) st ära mine rääkimises liiale ja ära tõsta oma häält asjatult.

„Tõesti, kõige ebameeldivam hääle hulgast on eesli oma,” (31:19) mille kohta Mujahid ja teised lausuvad: „Eesli hääl on kõige inetumaks hääleks. Kui inimene tõstab oma häält, siis see vali hääl on sarnane eesli häälele. Lisaks sellele vihastab see Allahit. Eeslina valjusti kisaamine on lubamatu ja äärmiselt laiduväärne tegu, sest Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) on öelnud: „Meile ei ole sünnis olla kurjaga paraboolne. See, kes võtab oma kingituse tagasi, on nagu koer, kes oksendab ja läheb seejärel oma köötsimise juurde tagasi.”

Kõik mida Koraan meile Lukmäänist räägib on vesi meie veskile. Temalt on edastatud tubli annus vanasõnu ja nõuandeid ning alljärgnevad on nendeks osadeks eeskujudeks.

Ibn Umar edastas: Allahi Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Tark Lukmään tavatses öelda: „Kui midagi on pühendatud Allahi hoolde, siis Ta kaitseb seda.” (Ahmad)

As-Sari bin Yahya edastas: Lukmään teatas oma pojale: „Tarkus asetab vaese kuningate seltsi.”

Awn bin Abdullah edastas: Lukmään lausus oma pojale: „Oo minu poeg! Kui sa tuled inimeste kogunemistele, siis tereta neid rahuga (salam), võta istet grupi ääres aga ära enne sõnu sea, kui nad on ise rääkimisega lõpukorrale jõudnud. Liitu nendega, kui nad meenutavad Allahit, aga kui nad pajatavad millegist muust, siis mine sealt ära mingi muu seltskonna juurde.”

HÜGIEEN

IQRA

SADAQA - ANNETUSED:

www.islam.pri.ee toetamine
(tasuta materjalide saatmine, raamatute tõlkimine,
toimetamine ning trükkimine, loengud jne):

Kätlin Hommik

Märkusega "SADAQA"

Ühispanga konto nr. 10010608670016

IBAN: EE231010010608670016

BIC: EEUH22XX

ÜHE VANA ON TEISE UUS ...

Võimalus saata inimestele riideid, mänguasju jne, mida ise enam ei vaja, kuid ära ka visata ei tahaks. Järgnevalt pakume välja aadressid, kuhu võiksid oma paki saata. Tegemist on erinevate organisatsioonide ja eraisikutega, kes tegelevad humanitaarabi ning vaeste igakülgse abistamise ning toetamisega ja jagavad sinu saadetise nende, kes seda kõige enam vajavad. Kui äkki tead veel mõnda aadressi, mis sinu meelest peaks siin nimekirjas olema, siis anna meile sellest teada meiliaadressil info@islam.pri.ee.

AFGHANISTAN:

Mohammad Qasim Popal

UNAMA Kabul, Compound B

OSRSG/FSCU, Building 7, Room 101

Peace Avenue, Zanbaq Square

Wazir Akbar Khan (beside French Em-
bassy)

Kabul

AFGHANISTAN

telefon: +93 700217289 / 0790005381

MAROKO:

Najat Mrabte

Rue 8, No 10

54400 Moulay Bouazza

P.Khenifra

MOROCCO

KOOSTAJAD

TOIMETAJAD: Aisha (Kätlin Hommik-Mrabte) ja Khadeja (Airi Hunt)

KUJUNDUS: Khadeja

RUBRIIGID: Aisha, Khadeja, Amina Iirimaalt, Eileen, Amina Bahrainist, Anneli, Kauthar, Kristi, Yusuf Saeed, Karima, Zeynep, Rubaba, Aivar, Nele, Aile, Hawa

PILDID: erakogu, internet

KONTAKT: iqra@islam.pri.ee

MOŠEE JA EESTI ISLAMI KOGUDUS

Keevise tn 9

11415

Tallinn

EESTI/ESTONIA

telefon +372 55 94 76 89

Eesti moslemite kuukiri "IQRA" on eesti moslemite tasuta elektrooniline kuukiri. Ilmub insh Allah, igal kuul uue sisuga. Kuukirja sisu koostamisel on oodatud eesti moslemite ettepanekud nii eesti kui ka vene keeles.